VANDAAG

* Carmabi wil [illegible] in supermarkt p.2
* 'Klaus': Geen problemen op Bovenwinden p.3
* Minguel Pourier: Lange termijn-verwachtingen zijn goed p.7
* Lendl krijgt kans op wraak tegen Edberg p.7
* Maandag hervatting raadsvergadering Bonaire p.13

POURIER ...positief...

107E JAARGANG — NO.: 232 ZATERDAG 6 OKTOBER 1990

AMIGOE

Preke

Dát is dus donderslag bij heldere hemel

PENTAGON: BAGHDAD HEEFT GASWAPEN

Iraakse krant:meer dan helft bevolking oorlogsvrijwilliger

Irak is onwrikbaar in Golf-opvattingen

BAGHDAD/NEW YORK - De Iraakse regeringskrant "De Republiek" heeft vrijdag gemeld dat het aantal vrijwilligers voor de verdediging van Irak, van vijf naar 8,2 miljoen is gestegen, van wie alleen al in Baghdad 1,8 miljoen. Volgens officiele statistieken telt Irak zestien miljoen inwoners. Onafhankelijke bevestiging van het bericht was niet mogelijk. In de Verenigde Naties heeft de Iraakse VN-ambassadeur na drie keer uitstel vrijdag zijn toespraak tot de Algemene vergadering gehouden. Hij beschuldigde "de Verenigde Staten en de Westerse bondgenoten van de VS" ervan "door middel van deze militaire, politieke en desinformatiecampagne te proberen de controle over de oliebronnen te krijgen en hun imperialistische politieke, economische en militaire hegemonie in de wereld te vestigen, en in het bijzonder over de Derde wereldlanden." De toespraak toonde geen flexibiliteit. Baghdad houdt onwrikbaar vast aan zijn standpunten inzake Kuwayt en de Golf-crisis.

Het hele Midden-Oosten "ziedt van boosheid" en "zit vol explosieve problemen" zei VN-ambassadeur Abdul Amir Al-Anbari. "Daarom, als de vijf permanente leden van de Veiligheidsraad en de Veiligheidsraad in zijn geheel werkelijk geinteresseerd zijn in het handhaven van het Handvest en het internationale recht en in het verzekeren van vrede en rechtvaardigheid in het gebied, dan is de manier om deze doeleinden te bereiken genoegzaam bekend: op 12 augustus 1990 stelde president Saddam Husayn voor om alle kwesties in het gebied - Palestina, Libanon, de Golf en andere - op gelijke manier aan te pakken."

EERLIJK

De Iraakse president heeft ondertussen de Jordaanse regering in een brief verzekerd dat Irak "eerlijk streeft naar vrede in het gebied" meldde de Iraakse vice-premier Ramadan vrijdag toen hij terugkwam uit Amman, "Op voorwaarde dat Irak zijn geografische en historische rechten op Kuwayt niet hoeft op te geven." Ramadan had eerder verklaard dat Irak in dat geval "liever oorlog dan overgave" wil.

Zonder een land met naam te noemen zei Ramadan bij zijn terugkeer in Baghdad dat hij de Jordaanse leiders op de hoogte had gebracht van de Iraakse en Arabische voorbereidingen "op het weerstaan van elke agressie van Amerika tegen Irak" en op "de grote nederlaag die de politiek van de Amerikaanse regering zal veranderen."

De Washington Post meldde vrijdag dat de regering-Bush Amerikaanse congresleden in besloten prive-ontmoetingen verscheidene scenario's voor militaire acties tegen Irak heeft voorgelegd, waaronder de bevrijding van Kuwayt. De woordvoerder van het Witte Huis zei niet op de hoogte te zijn van dergelijke persoonlijke gesprekken. Bush zou dit hebben gedaan om later niet het verwijt te krijgen dat hij het congres gepasseerd is tijdens zijn besluitvorming.

(AFP-satellietfoto)

■*NEW YORK - De waarnemend delegatieleider van Irak bij de Verenigde Naties, Sabah Talat Kadrat (rechts), heeft de verklaring voorgelezen welke eigenlijk door de minister van Buitenlandse zaken zou zijn voorgedragen in de Algemene vergadering van de Verenigde Naties. Omdat deze alleen in een lijntoestel van de nationale Iraakse luchtvaartmaatschappij werd toegelaten tot de Verenigde Staten ging dit niet door. Om veiligheidsredenen vond Baghdad het de bewindsman gebruik moest maken van een speciaal daarvoor ingezet vliegtuig. Mede op verzoek van Irak was eerder al een paar keer de voordracht van de toespraak uitgesteld.*

Functionarissen van het Pentagon hebben journalisten van de Los Angeles Times verteld dat Irak over een speciale bom of raket beschikt waarvan de explosieve lading uit gas bestaat, een zogenaamd "fuel air explosive" (FAES). Een Faes werkt op propaangas. Het effect van de ontploffing is te vergelijken met wat er gebeurt als iemand in een met gas gevulde kamer een sigaret opsteekt.

Het is een massavernietigingswapen dat dezelfde schokgolven bij ontploffing produceert als een "kleine atoombom", meldde het Pentagon in een document dat werd gedistribueerd onder journalisten na de publicatie over de "gasbom" in de Times van vrijdag. Dit soort bommen is volgens defensie al tientallen jaren oud. De Amerikaanse senaat vroeg het Pentagon een week geleden, op 28 september, om meer informatie over Faeswapens in Irak.

Volgens Amerikaanse militairen beschikken ook Spanje, Duitsland, Frankrijk, de Sovjetunie, Israel en China over dergelijke wapens. Het Amerikaanse leger gebruikte de bommen in Vietnam, zei een woordvoerder van het Pentagon. De VS zouden er nog geen specifieke verdediging tegen hebben ontwikkeld, maar het Pentagon zei dat de bom niet als een soort "superbom" moet worden beschouwd die Irak militair voordeel geeft. Irak showde een Faes-raket tijdens een wapententoonstelling vorig jaar in Baghdad, zei het Pentagon, maar er zouden geen bewijzen zijn dat Irak een voorraad Faeswapens heeft. In het Pentagon-document werd opgemerkt dat er ook geen aanwijzingen zijn dat Irak de technologie om Faes-wapens te maken van Amerikaanse industrieen heeft gekocht.

Gasexplosie Parijs: zeven doden

PARIJS - Het dodental als gevolg van een explosie in een flatgebouw in Massy, een voorstad van Parijs, is tot zeven gestegen. Reddingswerkers die het zoeken naar overlevenden vrijdagmorgen vroeg staakten, vonden onder het puin nog vier doden. Acht mensen werden gewond van wie vier ernstig. Twee mensen worden vermist, maar aangenomen wordt dat zij op het moment van de ontploffing van huis waren. De politie neemt aan dat de explosie werd veroorzaakt door een gaslek die het flatgebouw op spectaculaire wijze praktisch doormidden spleet.

■*Prins Reinier en prinses Caroline van Monaco arriveren bij de kathedraal in Monaco waar er een begrafenisplechtigheid werd gehouden voor Stefano Casiraghi.*

De echtgenoot van prinses Caroline kwam om het leven nadat zijn motorboot tegen een ander opbotste. Hij laat zijn vrouw en drie kinderen achter.

Hoge raad in zaak Oltmans-Suriname:

Vreemde staat is niet failliet te verklaren

DEN HAAG - Een rechtbank in Nederland kan een vreemde staat niet failliet verklaren. De civiele kamer van de Hoge Raad heeft dat onlangs bepaald in de zaak van publicist Willem Oltmans tegen de republiek Suriname.

Oltmans vroeg vorig jaar de rechtbank in Den Haag om het faillissement van de republiek. Hij meende nog geld te goed te hebben van de regering Bouterse voor bewezen diensten. Oltmans bracht bezoeken aan diverse banken om de bereidheid tot het verstrekken van kredieten te bepalen. De rechtbank wees het verzoek van Oltmans af. De rechtbank liet echter wel de mogelijkheid open dat een staat bankroet kan worden verklaard, wanneer deze is opgetreden als wanbetaler.

De Hoge Raad meent echter dat de rechtbank het verzoek niet in behandeling had mogen nemen. Het aanvragen van een faillissement van een staat maakt volgens de Hoge Raad een volkenrechtelijk ontoelaatbare inbreuk op de soevereiniteit van de betreffende staat. De zaak werd door de Hoge Raad behandeld op verzoek van de Procureur-Generaal bij dit hoogste rechtscollege.

Rebellen geven zich over

Opstand voorbij op Filipijnen

MANILA - Op de Filipijnen heeft kolonel Alexander Noble, de leider van een kortstondige opstand op het zuidelijke eiland Mindanao, zich zaterdag overgegeven. Dit heeft de Filipijnse legerleider, generaal Renato de Villa, meegedeeld.

Noble begon zijn opstand donderdag in de stad Cagayan de Oro, achthonderd kilometer ten zuidoosten van de hoofdstad Manila met vierhonderd stamgenoten en leden van een plaatselijke militie, nadat zij zich twee maanden in de jungle verborgen hadden gehouden. Zij namen de legerkampen in Butuan en Iligan in en riepen de onafhankelijkheid van het eiland uit.

AFSCHEIDINGSBEWEGING

Senator Aquilino Pimentel, de speciale afgezant van president Corazon Aquino, onderhandelde over Nobles overgave nadat regeringsvliegtuigen het rebellenkamp Butuan hadden gebombardeerd. Ook werd Nobles hoofdkwartier in het legerkamp bij Cagayan de Oro aangevallen, terwijl Iligan werd omsingeld. In de loop van vrijdagavond hadden transportvliegtuigen grote hoeveelheden soldaten, tanks en materiaal naar het gebied overgebracht voor een aanval op de rebellen.

"De afscheidingsopstand van Noble en Canoy is voorbij", zei generaal De Villa op het militaire hoofdkwartier in Manila. Hij verwees daarbij naar Reuben Canoy, de leider van de Beweging voor de onafhankelijkheid van Mindanao, een kleine separatistische organisatie die eerdere couppogingen in 1987 en in december jl. ondersteunde.

Het is de zevende keer dat president Aquino een couppoging overleeft. De voorlaatste in december duurde een week en kostte 113 mensen het leven.

Na cao-akkoord:

Billiton- staking van baan

PARAMARIBO - De arbeidsrust bij de Billitonmaatschappij Suriname is weergekeerd. De directie van het bedrijf is akkoord gegaan met het voorstel van de Nationale bemiddelingsraad om een nieuwe collectieve arbeidsovereenkomst te sluiten. De hulp van de Bemiddelingsraad werd ingeroepen omdat de Billiton-mijnwerkersbond en de directie het niet eens konden worden over financiele kwesties. De mijnwerkers hebben ongeveer drie weken langzaamaan-acties gevoerd en dreigden met een algehele staking als de directie het voorstel van de Bemiddelingsraad niet zou accepteren. Er moeten nu beslissingen worden genomen over grote investeringen om nieuwe bauxietertsvoorraden exploitabel te maken. De productie van aluinaarde en alumonium na 1995 moet worden veiliggesteld.

Discovery gelanceerd

CAPE CANAVERAL - Het Amerikaanse ruimteveer Discovery is zaterdag gelanceerd met aan boord de Europese zonverkenner Ulysses van ESA, het Europese ruimtevaartbureau.

Ulysses moet uiteindelijk in een baan over de polen van de zon komen, die haaks staat op het vlak waarin de planeten om de zon draaien. Ulysses zou zes uur na lancering door de bemanning van het veer worden uitgezet in de ruimte, zei het Amerikaanse ruimtevaartbureau NASA. De lancering van veren had 5-1/2 maand stilgestaan als gevolg van technische problemen, zoals ook waterstoflekkage.

Feest voor Filipijnse militairen

■*MANILA - Het Filipijnse regeringsleger vierde vrijdag feest toen bekend werd dat de rebellie op het eiland Mindanao ten einde was gekomen doordat de rebellen zich hadden overgegeven. Op het hoofdkwartier van de strijdkrachten in Manila werd er wegens deze overwinning gegeten en gedanst. Vanuit het presidentiele paleis werd meegedeeld dat president Corazon Aquino vast van plan is haar termijn als president uit te zitten.* (AFP-satellietfoto)

Voor financieren overheidsapparaat

Bush tekent voorstel van huis afgevaardigden niet

WASHINGTON - Het Amerikaanse huis van afgevaardigden heeft vrijdagavond een voorlopige wet goedgekeurd die de regering in staat stelt nog tot volgende week vrijdag het overheidsapparaat te financieren. President George Bush heeft dit voorstel echter niet ondertekend.

Het wetsontwerp, dat nog door de senaat moet worden goedgekeurd, schort de stopzetting van de overheidsuitgaven met een week op. De maatregel moet voorkomen dat er vanaf dit weekeinde ernstige tekorten ontstaan nadat het huis van afgevaardigden eerder het akkoord over de vermindering van het begrotingstekort had verworpen voor het begrotingsjaar 1991 dat 1 oktober inging. Dit verworpen akkoord voorziet in bezuinigingen en belastingverhogingen om het tekort op het budget te verminderen.

Tijdelijke machtigingen om het overheidsapparaat ook na 1 oktober draaiende te houden, liepen vrijdag af. President George Bush had echter al aangekondigd tegen nieuwe voorlopige maatregelen te zijn en zei bereid te zijn de overheidsuitgaven stop te zetten zolang er geen overeenstemming is bereikt over vermindering van het begrotingstekort. Kennelijk om het huis onder druk te zetten heeft hij geweigerd zijn handtekening te zetten onder het voorstel. Met de senaat had de president al een akkoord bereikt over het begrotingsplan. In het huis wijst men de voorgenomen bezuinigingen van de hand en ook de belastingverhogingen.

Olieprijs weer hoger

NEW YORK/LONDEN - De prijzen op de vrije oliemarkt zijn vrijdag gestegen.

De handel was kalm bij het ontbreken van nieuwe ontwikkelingen in de Golfcrisis. De vrees dat er een oorlog kan uitbreken beheerst de oliehandel nog steeds.

In New York kwam West Texas intermediate voor levering in november uit op 37,85 dollar per vat (159 liter). Dat was 0,92 dollar meer dan op donderdag. In Londen was de stijging groter. Brent-olie voor levering in november kwam 1,43 dollar hoger uit op 37,35 dollar per vat.

Uit "Management of change'-symposium blijkt:

Managersklimaat Curaçao vol optimisme

WILLEMSTAD — In een afgeladen UNA-aula vond gisteren het symposium 'Management of Change' plaats. Dit seminar, dat georganiseerd werd door de Faculteit der Sociale en Economische Wetenschappen van de UNA (SEF) in samenwerking met de Faculteit Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit Groningen richtte zich met name op de managers en bestuurders van overheidsinstanties en particuliere ondernemingen. Uitgangspunt voor de lezingen was de vraag: 'Hoe speelt de manager optimaal in op veranderingen?' De decaan van de SEF, dr Rupert Silberie wees op het gevaar van een 'Management of Chaos', een situatie die hij meende veelvuldig aan te treffen op Curaçao. Over het algemeen straalde het symposium optimisme uit.

De Curaçaose overheidsdiensten en ondernemingen zijn volop in beweging, zo werd geconstateerd. De afgelopen jaren is al hard gewerkt aan de reorganisatie van veelal te bureaucratisch en inefficiënt werkende organen. Beleidsmedewerkers van de overheid en managers van het bedrijfsleven stellen zich tot doel de organisaties meer efficiënt en effektief te laten funktioneren.

VERTROUWEN

De directeuren ir Angel Kook van Setel n.v. en ir Mario. Evertsz van de Curaçao Drydock Company hielden gisteren op het symposium 'Management of Change' een warm pleidooi voor visie en vertrouwen. Beiden bespraken de problemen die zij de afgelopen jaren ondervonden bij drastische veranderingen die om een oplossing en een zorgvuldig management vroegen. Directeur Kook tilde met veel moeite de voormalige overheidsdienst Setel heen over een 'onzekere periode voor de werknemers, die opeens geconfronteerd werden met een nieuwe status van hun bedrijf. Van overheidswerknemers werden zij werknemers bij Setel n.v.'.

GRIJZE HAREN

Directeur Evertsz van de C.D.M. gaf te kennen dat het hem bloed, zweet,tranen en grijze haren had gekost om zijn bedrijf voor het faillissement te behoeden in de periode 1986-1988. Met het beroemde en beruchte plan IV trachtte hij toen het bedrijf uit het slop te halen: het personeelsbestand werd tot een minimum teruggebracht, de kwaliteit van scheepsreparaties werd door scholing weer hersteld en de aanschaf van een drijvend dok moest de faciliteiten van de C.D.M. vergroten. Als basis voor die gelukte operatie noemde de directeur: vertrouwen scheppen voor je visie.

Een voorbeeld van de problemen waarmee de manager kampt in een 'veranderende' overheidsinstelling werd gegeven door drs A. Jean Pierre van het Directoraat Cultureel Educatieve Zaken. Uit zijn woorden bleek dat de bureaucratische gang van zaken bij de overheid - een heuse papierwinkel - nog al eens een belemmering kan zijn voor een snelle doorvoer van veranderingen. De clustering van de overheidsdiensten, die momenteel nog in volle gang is, beoogt een efficiëntere werkwijze en een betere service voor de klant.

GOLFCRISIS

In plaats van de aangekondigde speech van de gedeputeerde van onderwijs, Dito Mendes de Gouveia - hij kon wegens ziekte niet aanwezig zijn - sprak de gedeputeerde van financiën de deelnemers van het symposium toe. Mr Faroe Metry benadrukte dat wij de veranderingen moeten beheersen en niet andersom. 'Plotselinge veranderingen kunnen ons verrassen. Kijk bijvoorbeeld naar de grote invloed van de Golfcrisis op Curaçao', stelde hij. Deze ontwikkelingen zijn niet altijd te voorzien, maar we moeten er wel op voorbereid zijn, aldus de gedeputeerde. Ook hij ziet bureaucratie als een belemmering voor het funktioneren van de overheidsdiensten. Bovendien is er onvoldoende bewegingsvrijheid voor de medewerkers van die diensten, aldus mr Metry. 'Er moet meer dynamiek in de overheid komen', stelde hij. Als mogelijke middelen noemde hij: het elimineren van de dubbele bestuurslaag, de clustering van de diensten, en het vereenvoudigen van ingewikkelde procedures.

CHINEES BASEBALL

Gastspreker professor dr M. van Gils van de Faculteit Bedrijfskunde van de Rijksuniversiteit te Groningen was onder de indruk van de gigantische veranderingen die op Curaçao hebben plaatsgevonden. 'Bij mijn bezoek in 1980 trof ik een doffe ellende aan op het eiland. Ik proef nu een klimaat van optimisme, kracht en energie. Er is al heel veel veranderd de afgelopen jaren. Men is hier meegegaan met de tijd. Veranderen is hier een onderdeel van de samenleving geworden', aldus de professor.

Hij vergeleek het Management of Change met Chinees baseball: als de slagbal geraakt is mag iedereen de kussentjes neerleggen waar hij wil. Een situatie van permanente verandering en onzekerheid, concludeerde Van Gils.

ALICE IN WONDERLAND

Hij gaf de raad mee aan de deelnemers van het symposium om een visie uit te dragen, die vertrouwen inboezemt. 'Het geloof in de eigen visie van de bestuurder staat voorop. Dat betekent wie als manager eenmaal 'A' heeft gezegd ook 'B' moet zeggen. Niets is zo ongeloofwaardig als twijfel over de te volvolgen weg'.

Hij citeerde in dit verband uit Alice in Wonderland: 'Als je niet weet waar je naar toe wilt gaan dan maakt het ook niet uit welke weg je neemt'.

TREFFEND

Gastspreker mr R. Bekker, plaatsvervangend secretaris-generaal van het Ministerie van Volkshuisvesting, Ruimtelijke Ordening en Milieubeheer te Den Haag, besloot het symposium met de woorden: 'Het is vooral op Curaçao treffend te zien hoezeer de overheid en het bedrijfsleven op elkaar zijn aangewezen'.

HENNIE HARINCK

Enorme belangstelling voor VKC

■ *WILLEMSTAD — Er is erg veel belangstelling voor het Vrijwilligerskorps (VKC). Zoveel mensen meldden zich de afgelopen tijd dat er twee jaar lang niemand meer bij kon. Onlangs vond er een VKC ceremonie plaats in verband met een oefening. Er zijn bij de VKC veel veranderingen op komst, blijkt uit een persbericht. Op de foto's: de VKC leiding en een peloton nieuwe VKC-ers.*

WILLEMSTAD — Lourdes Kok-Paci de Antilliaanse kunstenares die in Nederland woont, weet zeker dat ze succes heeft met haar handtekeningenactie om de Curaçaose stranden voor lokale mensen te behoeden. Vanaf mei heeft zij zich hiervoor ingezet. In Nederland meldde zij in een interview aan de media (Haagsche Courant) dat de regering flink geschrokken is van de actie, juist omdat die vanuit Nederland wordt geuoerd. 'Op Curaçao is de oppositie-partij direct nadat zij van mijn actie hoorde gaan uitzoeken hoe dat allemaal kan'.

Om jagen in mondi te voorkomen:

Carmabi wil leguaan in de supermarkt

WILLEMSTAD —Er zijn mensen die leguanen eten als lekkernij en er zijn mensen die leguanen houden als liefhebberij. Het uitgangspunt om het dier te kopen is anders, maar ook de prijs die ervoor wordt betaald loopt behoorlijk uiteen.

In Canada zijn er zelfs mensen die 295 dollar (!) voor een leguaan neertellen bij de petshop. Walter (Wòti) Bakhuis, directeur van het Caribisch Marien Biologisch Instituut (Carmabi) is op de hoogte van die ontwikkelingen en hij maakt zich er niet zo druk over. Sterker nog het Carmabi steunt de kweek van leguanen op Curaçao, maar dan wel voor consumptief gebruik. 'Dat is onze bedoeling geweest. Als er gewoon leguaanvlees in de supermarkt ligt, zal iemand minder gauw zelf de mondi in gaan om er één te vangen. Op die manier houden we er een beetje zicht op", aldus Bakhuis.

Volgens de directeur van het Carmabi is de leguaan een diersoort dat nog niet met uitsterven wordt bedreigd. Aan de andere kant zijn er geen wetten om de leguaan te beschermen.

Bakhuis: 'Wij zijn een instituut om de natuur te beschermen, en daarom probeert het Carmabi omstandigheden te creëren zodat de leguanen niet uitsterven."

Vanuit het instituut, is om die reden al steun gegeven aan drie projecten op Curaçao om leguanen te kweken. In eerste instantie met de bedoeling om vlees voor de supermarkt te kweken en zo leguanen-jagers weg te houden uit de mondi. In principe is het volgend jaar zover dat de dieren, dan volledig uitgroeid, klaar zijn voor consumptie.

Inmiddels is het ook hier bekend geworden dat de dieren elders in de wereld, in een land als Canada, enorme bedragen opbrengen als ze worden verkocht als 'pet'. Voor de Curaçaosche kwekers zou het veel lucratiever zijn, om de leguanen voor dat doel door te verkopen.

Dàt is echter niet de bedoeling van de steun die het Carmabi heeft gegeven aan de kweekprojecten. "Het is duidelijk dat we zullen proberen om dit te reguleren. We kunnen bijvoorbeeld proberen de kwekers wettelijk te verplichten een bepaald percentage voor consumptie op de markt te brengen", aldus Wòti Bakhuis.

Volgens hem is dat niet zo moeilijk omdat het Carmabi de enige instantie is die de dieren mag exporteren. "Volgens die methode hebben wij zeker de eerste vijf jaar volledig greep op de export."

Een andere oplossing zijt Bakhuis binnen het eigen bereik van het Carmabi. 'We kunnen bekijken in hoeverre het mogelijk is om zelf een farm op te zetten voor de consumptiemarkt. Het gaat ons er om dat de mensen geen zin meer hebben om zelf de mondi in te gaan. Het is voor hen veel gemakkelijker om vlees in de supermarkt te kopen."

Het Carmabi heeft al een aanvraag lopen bij Sede Antia om een extra medewerker aan te trekken voor dit soort zaken. "Het is echt vanwege onze beperktheid dat wij niet meer kunnen doen aan leguaankweek op dit moment", aldus Bakhuis. "Daarom willen we een persoon in dienst nemen die kan bestuderen wat de mogelijkheden zijn voor de productie van leguanen."

Intentie-verklaring:

Meer samenwerking tussen Aruba, Antillen, Suriname

PARAMARIBO/WILLEMSTAD — De parlementen van Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba willen dat hun regeringen structureel gaan samenwerken. Dit blijkt uit een intentieverklaring die donderdag in het parlementsgebouw in Paramaribo werd ondertekend door de voorzitters Jaggernath Lachmon, Rufus McWilliam en Felix Flanegien. De ondertekening vond plaats aan het einde van een bezoek van een week van parlementaire delegaties uit de Nederlandse Antillen en Aruba aan Suriname. De drie parlementen zullen zich voor 1 maart 1991 afzonderlijk uitspreken over de intentieverklaring. Het ligt in de bedoeling dat Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba regelmatig overleg voeren over economische, sociale, culturele en educatieve aangelegenheden. De drie parlementen willen de draad weer oppakken van contacten die tot 1975 in koninkrijksverband bestonden. De Surinaamse parlementsvoorzitter Lachmon heeft als eerste aanzet voor de concrete samenwerking tussen de drie landen voorgesteld een cementfabriek in Suriname te bouwen. De Nederlandse Antillen en Aruba zouden kalk moeten leveren ter aanvulling van de in Suriname aanwezige grondstoffen. Een naamloze vennootschap waarvan ook de regeringen van de drie landen deel uitmaken, zou commerciële bedrijfsvoering van de fabriek moeten doen.

Suriname, de Nederlandse Antillen en Aruba hebben ook plannen tot samenwerking op het gebied van bosbouw, landbouw, visserij en toerisme.

'Positiever beeld uitdragen'

"Notisia 06': Antilliaans medium start in Nederland

LEIDERDORP — Gevolmachtigde minister van de Nederlandse Antillen Edsel 'Papy' Jesurun heeft woensdag in Leiderdorp het nieuwsbulletin 'Notisia 06' ten doop gehouden. Dit nieuwe medium gaat in het Nederlands en het Papiamentu het laatste nieuws uit de Antillen in Nederland verspreiden. 'Notisia 06' is een initiatief van LVG Media.

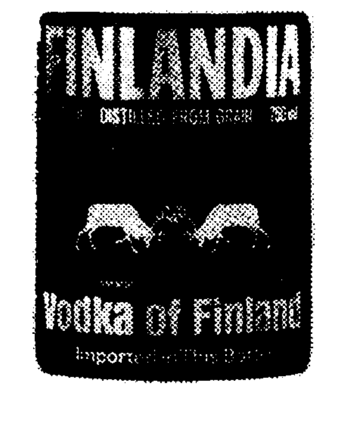
Bij de officiële ingebruikstelling van 'Notisia 06' ging minister Jesurun onder meer in op de 'betreurenswaardige geringe' aandacht die in het Nederland wordt geschonken aan 'die zes eilanden onder de zon, waar tot de dag van vandaag dezelfde Nederlandse vlag wappert die op het Binnenhof hangt'.

Jesurun hekelde in dit verband de 'doemdenkers die enkele vooraanstaande Nederlandse dagbladen als correspondent(e) naar de Antillen hebben gestuurd, die alleen de probleemgebieden van de Antillen voor het voetlicht brengen in Nederland'. Op die wijze zouden volgens de gevolmachtigde minister van de Antillen in Nederland de positieve zaken 'die wel degelijk in de Antillen voorkomen' zelden als nieuws naar Nederland worden gezonden.

Het Antilliaanse bedrijfsleven en zelfs de Antilliaanse overheid zouden er mede schuldig aan zijn dat de berichtgeving over de Antillen in Nederland summier en ook negatief te noemen is. Om deze redenen juichte Jesurun de komst van 'Notisia 06' toe: 'Ik ben ervan overtuigd dat deze unieke service in een leemte voorziet en zal bijdragen tot een grotere kennis van wat er reilt en zeilt op de eilanden'.

De berichtgeving over de Antillen in Nederland geschiedde tot nu toe voornamelijk via het weekblad 'Resumen', de maandelijks verschijnende Antilliaanse Nieuwsbrief' (een uitgave van het kabinet van minister Jesurun), enkele stichtingsbladen en radiorubrieken als 'Tambu' van de NOS en 'Antilliaanse Actualiteiten', dat in het kader van de overheidsuitzendingen om de twee weken de lucht in gaat.

AGENDA CURAÇAO

MEDISCHE DIENSTEN

ARTSEN

NACHTDIENST ARTSEN
Patiënten van de artsen van Bandabao (3e district) kunnen in spoedgevallen telefoon 641658 bellen en dan het antwoordapparaat afluisteren. De patiënten van de andere medische districten kunnen voor spoedgevallen de artsenpraktijk van hun eigen huisarts bellen; het antwoordapparaat zal dan mededelen wie de dienstdoende arts is.

VERENIGING VAN TANDARTSEN
voor de dienstdoende arts gedurende het weekeinde en op feestdagen gelieve tel.: 82222 op te bellen.

CENTRO MEDICO STA ROSA
Sta Rosaweg 327, tel.: 672300/676666; openingstijden zaterdag en zondag van 08.00-24.00 uur.

WIJKVERPLEGING

WIT GELE KRUIS
voor wijkverpleging 'Prinses Margriet': consultatiebureaus te Sta Maria: tel.: 82344, 82412 en 82947; Montagne Abao: tel.: 673711 en Kaya Fensu (Koraal Specht): tel.: 618577; hoofdkantoor te Sta Maria 17, kantooruren van 07.00-12.30/13.00-17.00 uur. Na 17.00 uur bereikbaar: zuster De la Paz, tel.: 290803.

NEUTRALE WIJKVERPLEGING
kantoor Gosieweg 15, tel.: 44231/44232; geopend van 07.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Pietersz, tel.: 671147, pageboy 027-053 b.g.g. 43838.
kantoor Bandabao, Groot Sta Martha 141, tel.: 642555; geopend van 14.00-17.00 uur; de wacht heeft zuster Pietersz, tel.: 671147.

KRAAMKLINIEK RIO CANARIO
Schottegatweg Noord 43, tel.: 44510, 691343, 691683 en 691838; voor informatie over prenatale zorg en zorg gedurende en na de bevalling.
Consultatiebureau zuigelingen: iedere woensdagmiddag van 13.30-16.00 uur.
Consultatiebureau peuters: iedere dinsdagmiddag van 12.30-14.45 uur.

STICHTING WIJKVERPLEGING BANDABAO
Fontein 35, tel.: 648077: open van maandag t/m vrijdag van 07.00-17.00 uur; na 17.00 uur bereikbaar: zuster Willems, tel.: 641327 b.g.g. 601760.

GENEESK. DIENST

STADS- EN 2DE DISTRICT OOST
6 oktober 1990 vanaf 08.00 uur tot 8 oktober 1990 om 07.00 uur:
Dokter Elhage, Sentro Mediko Sta Rosa, tel.: 676666; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 371661 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Wilsoe, Da Costa Gomez, Nassy-Tseng, Nassy, Tseng, Winklaar, Braakman, Doran en Guerrero-Bakmeyer)

STADS- EN 2DE DISTRICT WEST
5 oktober 1990 vanaf 17.00 uur tot 8 oktober 1990 om 07.00 uur:
Dokter Davelaar, Sentro Mediko Seru Fortuna, tel.: 84122; spreekuren: 11.00-12.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 617142 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Swart, Goilo-Henry, Roose, Braakman-Bonder, Gerstenbluth, Davelaar, Elhage, Pablo, Heerenveen, Nivillac en Rosales-Concession)

DERDE DISTRICT BANDABAO
5 oktober 1990 vanaf 17.00 uur tot 8 oktober 1990 om 07.00 uur.
Dokter Spong, Sentro Mediko Tera Cora, tel.: 648700; spreekuren: 10.00-11.00/17.00-18.00 uur; spoedgevallen: tel.: 87004 b.g.g. 89266/89337.
(dit geldt voor patiënten van de volgende artsen: Schellens, Sommer, Lucacius, Spong en Tweed).

■ **Patiënten van hier niet genoemde artsen wordt aangeraden in spoedgevallen de eigen arts te bellen en te informeren wie voor deze de dienst waarneemt. Het verdient te allen tijde aanbeveling een huisarts te kiezen die in avonden en weekeinden bereikbaarheid geregeld heeft. Vraag er naar bij uw eerstvolgend bezoek!**

APOTHEKEN

WEEKEINDEDIENST
ZATERDAG

Otrobanda
Paradeis, F.D. Rooseveltweg 46-B, tel.: 89676/89808
Punda
Banda Ariba, Herst 31, tel.: 676822.

ZONDAG

Otrobanda
Gosie, Gosieweg 90-A (Las Vegas centrum), tel.: 79744.
Punda
Dominguito, Caracasbaai 127, tel.: 617988

DIVERSEN

VERLOF BEGRAFENIS

6 oktober: E.F. Cannister, Schottegatweg Oost 125.
7 oktober: R.A. de Windt, Uteweg 53.

HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

LUCHTPOSTSLUITING
(Postkantoor Groot Kwartier)
Nederland: voor gewone stukken: maandag, dinsdag, donderdag en vrijdag om 11.30 uur; woensdag om 10.15 uur. Voor aangetekende stukken één uur van tevoren.
Suriname: voor gewone stukken: dinsdag en vrijdag om 17.30 uur en zaterdag om 10.45 en 17.00 uur.

THORAX CENTRUM
(Jan Noorduynweg naast UNA, tel.: 85544; openingstijden van maandag t/m vrijdag van 08.00-17.00 uur; op zon- en feestdagen alsmede op werkdagen na 17.00 uur voor spoedgevallen tel.: 85917.

DIERENASIEL
kantooruren maandag t/m vrijdag 10.00-12.00/14.00-18.00 uur; zaterdag van 10.00-13.00/16.00-18.00 uur; zondag gesloten.

DIERENARTS
voor spoedgevallen gelieve te bellen:614000 (Veterinaire Dienst) voor de dienstdoende arts.
HEEFT U hulp nodig bel SOS-lijn 127.

INTROFESTICUR
20.30 uur int. troubadoursfestival - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

SOSIEDAT DI KOMERSHANTENAN DI OTROBANDA
20.00 uur 'fundraising dinner' - Curaçao Caribbean Hotel.

ZONDAG

TOERISTENSCHIP
08.00-14.00 uur 'Star Princess' (LAX).

INTROFESTICUR
10.00 uur int. 'streetparade of nations' met de deelnemers aan troubadoursfestival op de Pater Euwensweg.
20.30 uur int. troubadoursfestival - Centro Pro Arte, Schouwburgweg z/n.

LANDHUIS ASCENCION
10.00-14.00 uur 'open house'.

BEJAARDENCENTRUM RICHARDUSHUIS
10.00-17.00 uur 'open house' - Sta Rosaweg.

PLATAFORMA OTROBANDA
17.00 uur verzameling bij de klok op Plaza Brion voor de 'sunset kaminada'.

MAANDAG

TOERISTENSCHIP
09.00-18.00 uur 'Carla Costa' (SJU).

KERKDIENSTEN

KLOOSTER ALVERNA (Gouv. van Lansbergeweg): zon.: 10.00 uur hoogmis (Ned) en 16.00 uur Papiamentu.
BARBER (H. Joseph): zat.: 19.00 uur, zon.: 06.00 en 09.00 uur.
BRIEVENGAT: zat.: 18.30 uur; zon.: 10.00 en 18.00 uur.
BUENA VISTA (Birgen Milagrosa): zat.: 18.30 uur; zon.: 09.00 en 11.30 uur.
CHARO (O.L. Vrouw van Coromoto): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.00, 11.00, 17.00 (Spaans) en 19.00 uur.
GROOT KWARTIER (O.L. Vrouw van Berg Carmel): zat.: 19.30 uur; zon.: 09.00 (Ned) en 18.00 uur.
JANDORET (O.L. Vrouw van Goede Raad): zon.: 10.00 en 19.00 uur.
HULPKERK BOCA SAMI: zat.: 18.00 uur, zon.: 08.00 uur.
HULPKERK LAGOEN (H. Johannes): zon.: 10.00 uur.
JANWE (H. Hart van Jesus): zat.: 19.00 uur; zon.: 08.30, 12.00 en 19.00 uur (Ned).
KORAAL SPECHT (Goede Herder): zat.: 19.00 uur; zon.: 11.00 en 18.00 uur.
MONTAÑA (H. Dominicus): zon.: 05.15, 08.30 en 19.00 uur.
OTROBANDA:
Santa Ana: zon.: 08.00 en 19.00 uur.
Santa Famia: zon.: 06.00, 09.00, 11.00 (Engels) en 19.00 uur.
PIETERMAAI (kathedraal): zat.: 19.00 uur, zon.: 06.00, 09.00 en 19.00 uur.
SANTA MARIA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.00, 09.00 en 18.30 uur.
SANTA ROSA: zat.: 18.30 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAN WILLIBRORDO: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 uur.
SERU GRANDI (Fuik): zon.: 17.00 uur.
SOTO; zat.: 19.00 uur; zon.: 09.00 uur.
STEENRIJK (O.L. Vrouw van Altagracia): zat.: 07.00 en 19.00 uur; zon.: 08.00, 10.00 (charismatica) en 18.00 uur.
SUFFISANT (O.L. Vrouw van Fatima): zat.: 18.00 uur; zon.: 09.00 en 18.00 uur.
TERA CORA: ZON.: 18.00 UUR.
WESTPUNT (H. Petrus): zat.: 19.00 uur, zon.: 08.30 uur.
WISHI (H. Teresita): zat.: 19.00 uur; zon.: 06.00 en 18.00 uur.
ZUID BONAM (H. Judas Thadeus): zat.: 18.30 uur; zon.: 08.30 en 17.30 uur.

EVANGELISCHE BROEDERGEMEENTE

MORAVIAN CHURCH
(Goeroeboeroeweg, Mundo Nobo)
zaterdagavond 19.00 uur zangdienst.
zondagmorgen 09.30 uur preekdienst.
(Emmy Berthold kleuterschool, Suffisant)
zondagavond 18.00 uur Papiamentse dienst.

VERENIGDE PROT. GEMEENTE VAN CURAÇAO

Ebenezer Church
09.30 uur ds O.G. Haasnoot (HC)
Tamarijn
09.30 uur ds H. Gilhuis.
Emmakerk
09.30 uur ds G.J. Schüssler.

NOACH-KAPEL

zaterdagavond
19.00 uur kerkdienst (Ned.) - Marinebasis Parera.

****

"Zachte bijstand" van de marine

Van Klaus geen spoor te bekennen op Bovenwinden

WILLEMSTAD/PHILIPSBURG — Op een beetje regen na hebben de Bovenwindse eilanden niets gemerkt van orkaan Klaus die vanmorgen op een afstand van 40 tot 50 mijl oost-noordoost van Philipsburg zou langs trekken. De orkaan is in noordwestelijke richting getrokken en spaarde de eilanden, die zich goed voorbereid hadden en zelfs voorzien waren van 'stille marine-bijstand'. Die blijft vooralsnog gehandhaafd.

Ingrijpen bleek echter niet nodig. "Het was doodstil, geen onweer, de wind is een beetje fris maar verder is er niets aan de hand", aldus verklaarde zegslieden vandaag aan de Amigoe.

Op Curacao daarentegen zorgde het weer voor behoorlijk wat 'actie': veel onweer en regen. Voor zover bekend kwamen er geen meldingen binnen van bliksem-inslagen of wateroverlast. De meteo maakte gisteren bekend dat op de Benedenwinden onweersbuien verwacht konden worden door het zwakke windveld gecombineerd met vochtige, onstabiele lucht. Men was daar vanochtend telefonisch niet bereikbaar

Op St Maarten, Saba en Statius - niet op het Franse deel van St Maarten overigens waar het leven gistermiddag normaal doorging - had men zich goed voorbereid. De scholen en meeste kantoren waren (vroeg) gesloten, de bevolking sloeg eten en andere zaken in. Op de straten op het Nederlandse deel was het doodstil.

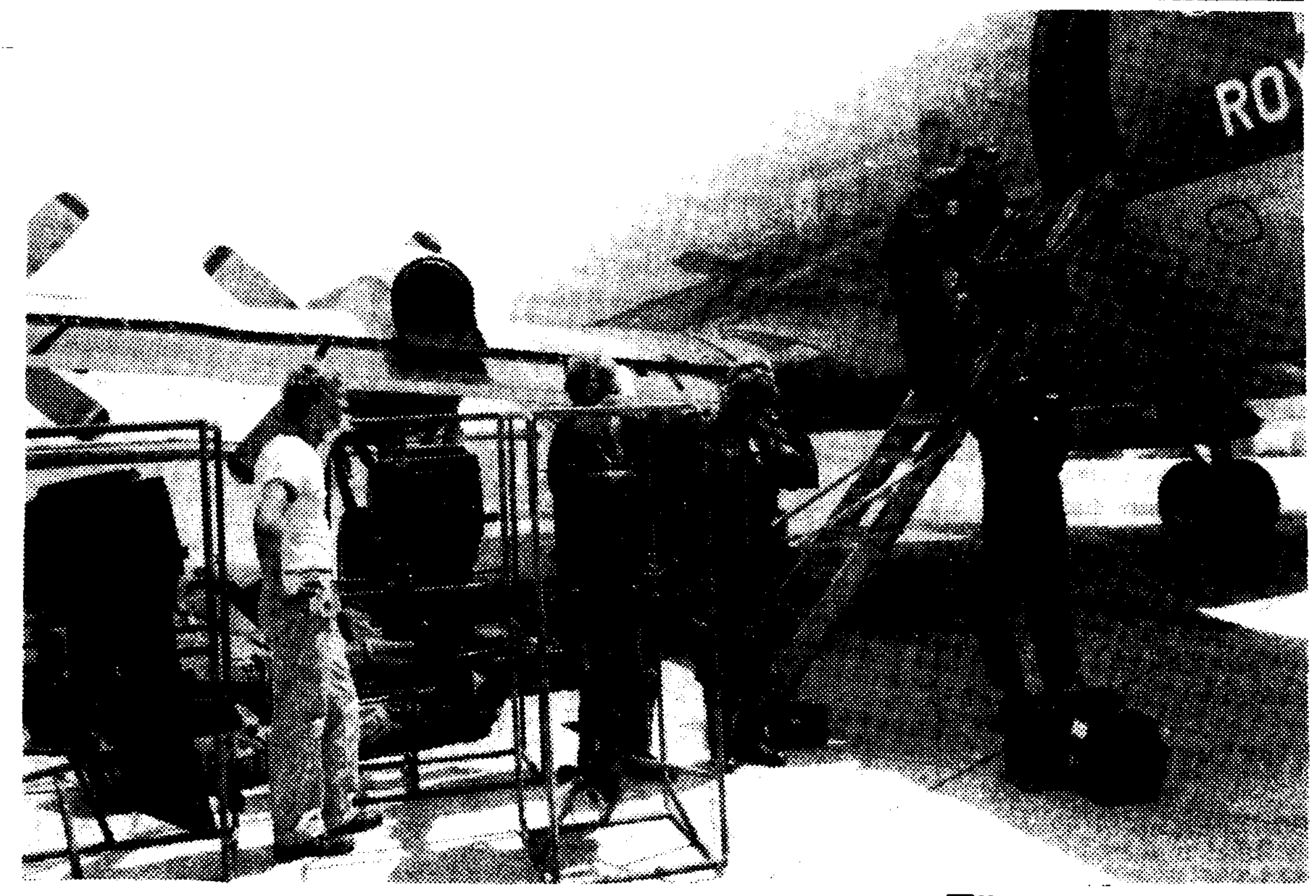
De Koninklijke Marine, die gisterochtend met de operatie Sombrero - het testen van het overbrengen van materieel en mankracht naar St Maarten - zou beginnen werd verzocht 'stille bijstand' te verlenen. Dat gebeurde rond 12 uur 's middags. Het vezoek was afkomstig van gouvernenr Jaime Saleh. De Sombrero-operatie ging als gevolg hiervan over in een zachte bijstandsoperatie ten behoeve van St Maarten. Een F-27 met 28 mariniers vertrok naar het Bovenwindse eiland, terwijl ook een Orion met liaison personeel en materieel naar het eiland vertrok. Hr Ms Crijnssen hoefde niet naar St Maarten, maar stond wel op stand-by.

De marine publiceerde ook vanochtend een persbericht waarin meegedeeld wordt dat het weer vanochtend wisselvallig was. Daar onduidelijkheid bestaat over de passage van het slagregengebied van Klaus blijft de zachte bijstand vooralsnog gehandhaafd.

Premier Maria Liberia had gisteren contact met de gezaghebber van St Maarten en bevoegde instanties op de twee kleine Bovenwindse eilanden. Zij werd op de hoogte gesteld van de voorzorgsmaatregelen. De premier wordt voortdurend op de hoogte gehouden van de weersomstandigheden, aldus een persbericht van de centrale overheid.

Onderweg naar Klaus

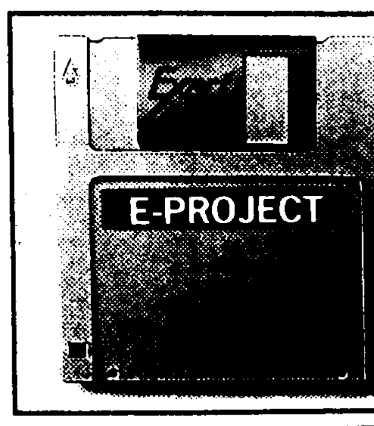
■ *WILLEMSTAD — De marine werd ingezet op St Maarten om 'stille bijstand' te verlenen in verband met het dreigende gevaar van de orkaan Klaus. De bijstand kon gelukkig stil blijven want Klaus stoorde zich totaal niet aan de Bovenwindse Antilliaanse eilanden. Op de foto's: enige voorbereidende werkzaamheden vóór het vertrek van personeel en materieel naar Philipsburg. De F-27 en een Orion landden om twee uur 's middags op St Maarten. Ook vanochtend was alles rustig op St Maarten. Mogelijk zal het eiland met wat slagregen te maken krijgen, maar meer ook niet.*

Tica Giel op Radio Kòrsou

WILLEMSTAD — Zondag 7 oktober zal in het programma 'Sproet' op Radio Kòrsou FM - uitsluitend op 93,9 Mhz - een weergave te horen zijn van de doop van de vijfde CD van de SEL Maduro Muziekstichting, waarop 24 Antilliaanse liederen, gezongen door de sopraan Tica giel, aan de vleugel begeleid door Wim Statius Muller, op schitterende wijze zijn opgenomen.

In het programma 'Sproet', dat aansluitend op de zondagochtenradiokrant, die om half tien begint, wordt uitgezonden, worden ook de diverse optredens van andere artiesten tijdens die 'CD-doop' ten gehore gebracht. Verder in hetzelfde programma 'Sproet' als speciale gaste de bekende radio- en tv-omroepster uit Nederland Noraly Beyer (onder meer NOS-Nieuwsjournaal) die op uitnodiging van het damesblad 'Margriet' een sentimental journey over haar geboorte-eiland Curaçao maakt.

Het programma zal worden besloten met een gesproken 'cursiefje' door Cees Middelhof over het thema: 'Vluchten kan niet meer.....' Op de andere zender op 101.1 Mhz draait op dat moment het programma voor moderne mensen van vijftien tot 55 jaar en ouder: Laser 101.

B.C. in nota aan Eilandsraad:

Verantwoorde loonontwikkeling vereiste voor economische groei

WILLEMSTAD — 'Er zijn aanwijzingen dat het herstel van de Curacaose economie zich in 1991 zal voortzetten. Bij voortzetting van het huidig economisch-beleid en realisatie van diverse toeristische en industriële projekten, is te verwachten dat ook in 1991 een aanzienlijke reële economische groei haalbaar moet zijn'. Zo wordt door het Bestuurscollege van Curaçao in de algemene beschouwing behorende bij de begroting van de eilandelijke overheid voor 1991 gesteld. Met de realisatie van diverse investeringen, aldus het Bestuurscollege, zal de werkgelegenheid toenemen en zal de werkloosheid dientengevolge verder dalen. Ten einde de afname van de werkloosheid te stimuleren zal een actief arbeidsmarkt- en scholingsbeleid gevoerd moeten worden. Daarbij zullen die maatregelen genomen worden die een betere aansluiting van het onderwijs op de behoeften van de arbeidsmarkt mogelijk maken.

Voor 1991 wordt verwacht dat de groei zich in nagenoeg alle sectoren van de economie zal voortzetten, waarbij de verwachtingen ten aanzien van met name het toerisme, hoog gespannen zijn. Ook van de industrie wordt er veel verwacht wanneer de uitkomsten van de PLI-studie en de inspanningen van het 'Foreign Investment Agency of Curaçao' en Curaçao Inc concrete resultaten beginnen op te leveren.

Andere sectoren die volgens het Bestuurscollege een belangrijke groei beloven zijn transport en communicatie, bouwnijverheid, handel en overige dienstverlening. De ontwikkelingen in de diverse sectoren zijn nauw met elkaar verbonden en kunnen in vele gevallen niet zonder elkaar opereren. Een voorbeeld van deze stelling is de relatie transportvrije zone; communicatiedienstverlening en toerisme; transport-handel.

De mate waarin tijdig nieuwe technologieën worden toegepast zal meer en mede bepalend zijn voor verdere groei, verhoging van arbeidsproduktiviteit en versterking van de concurrentiepositie.

LOON

Een belangrijke vereiste voor erdere economische groei is een verantwoorde loonontwikkeling in de marktsector. Nog altijd zijn de gemiddelde lonen, maar ook de minimumlonen, in vergelijking tot de meeste landen in het Caribisch gebied, hoog.

De grote meerderheid van de Curaçaose werkzoekenden is zeer laag geschoold en voor het scheppen van arbeidsplaatsen voor deze groep is het loonniveau van uitermate groot belang. Het is daarom, aldus het Bestuurscollege, aan te bevelen om voor de nabije toekomst uitbreiding van de werkgelegenheid prioriteit te geven boven loonaanpassing.

Al te sterke en onverantwoorde loonsverhogingen kunnen leiden tot werkgelegenheids-verlies of bedreiging van de concurrentiepositie van de arbeidsintensieve sectoren. Een beheerste loonontwikkeling voor meerdere jaren is essentieel voor het welslagen van het op economische groei gericht beleid en voor uitbreiding van de werkgelenheid, aldus het Bestuurscollege.

BELEID

Het in de komende jaren te voeren sociaal-economisch beleid zal voortbouwen op het in de afgelopen periode gevoerde 'Progreso'-beleid. Het heeft een sterk vernieuwende betekenis gehad voor de beleidsvoering van de overheid.

Een van de belangrijkste doelstellingen van 'Progreso', te weten de decentralisatie van het sociaal-economisch beleid van het land naar het eiland, is gerealiseerd. Een nieuwe Dienst Economische Zaken (DEZ) van het Eilandgebeid Curaçao is daaruit voortgevloeid.

De nieuwe dienst is na te zijn versterkt met een 15-tal nieuwe vacatures, niet alleen qua taakstelling en werkopvatting, maar ook qua personele bezetting, verjongd en verfrist. De dienst streeft ernaar het bedrijfsleven en andere overheidsdiensten op Curaçao te steunen in alle activiteiten die bevorderend zijn voor groei en struktuurversterking van de economie.

Drugshandelaar aangehouden

WILLEMSTAD — Het personeel van de Speciale Operatie Dienst (SOD) heeft gisteren de man N.P.S. ter hoogte van een indjuboom te La Plataweg aangehouden. Hij wordt verdacht te handelen in verdovende middelen.

Bij een ter plaatse ingesteld onderzoek werd in de naaste omgeving van de indjuboom een bruine papieren zak inhoudende een cremekleurige substantie die op base lijkt gevonden.

Fort Amsterdam in "Ons Amsterdam"

-door Victor Hafkamp-

AMSTERDAM/WILLEMSTAD - Het Amsterdamse Heemschuttersblad 'Ons Amsterdam' schenkt in zijn editie van deze maand aandacht aan 'Fort Amsterdam' op Curaçao. Het artikel is geschreven door J.M. Kruisinga die al eerder een bijdrage in het blad wijdde aan het gelijknamige fort op Sint Maarten. Het artikel is fraai geillustreerd met foto's van de binnenplaats van Fort Amsterdam met Fortkerk, een luchtfoto van Wiilemstad, de hoofdingang van het fort met gouvernementspaleis en de eerste gedrukte plattegrond van Curaçao uit 1640 van Claes Jansz. Visser. Kruisinga schetst de historie van het fort dat in 1641 gereed kwam en naar de Kamer Amsterdam van de Westindische Compagnie werd genoemd. Aandacht natuurlijk ook voor de Fortkerk. Kruisinga herinnert er aan dat - voordat de huidige protestantse kerk werd gebouwd - er in 1634 op de binnenplaats van het Fort een houten loods kwam die later op dezelfde plek werd vervangen door een bescheiden stenen gebouw. De kerk werd in 1745 vergroot tot haar huidige afmetingen. 'Hoewel in de verhouding kerk en staat veel is gewijzigd, betaalt de Antilliaanse regering nog steeds de predikantstraktementen', schrijft Kruisinga. Hij wijst op de bouw van een nieuw pijporgel in 1964 door de firma Flentrop.

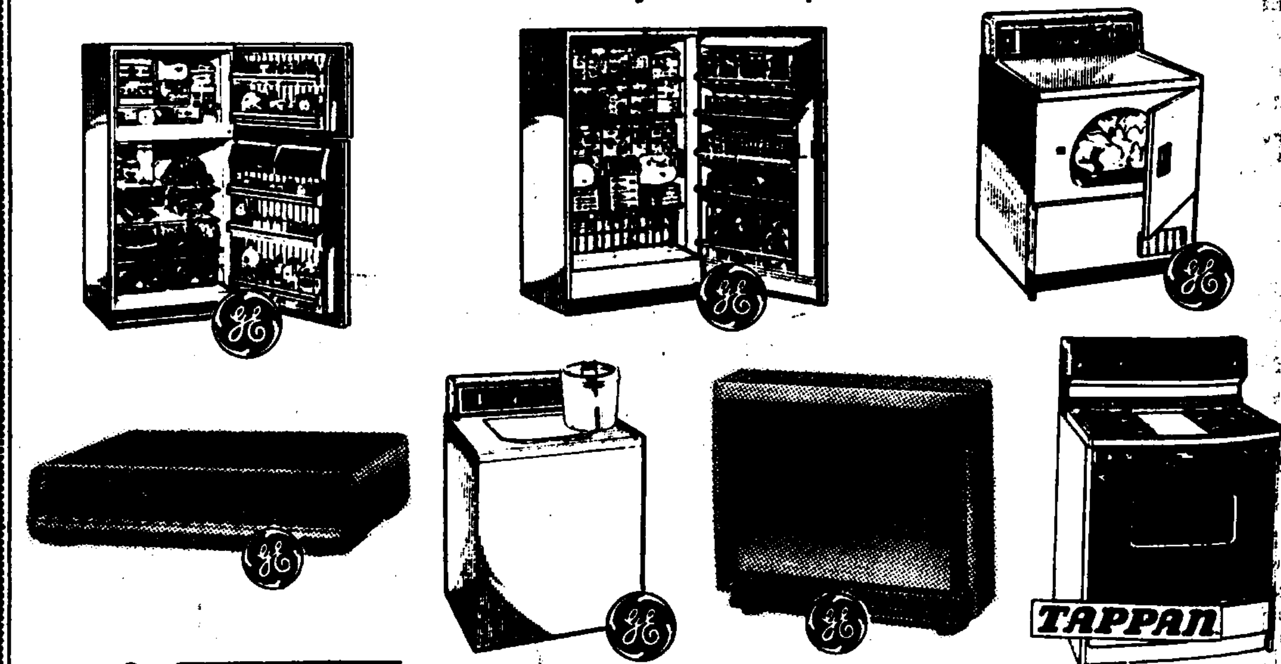
De Fortkerk is nu opnieuw aan een opknapbeurt toe. 'Voor de eigenares van de kerk, de kleine Verenigde Protestantse Gemeente op Curaçao, betekent de restauratie een zware last: van de begrote twee miljoen gulden komt een kwart voor haar rekening. De Nederlandse oud-Kamerleden P.C. Elffrich en professor mr W.F. de Gaay Fortman zetten een financiële actie op touw die begin dit jaar 25.000 gulden opbracht. Dit bedrag werd overhandigd aan de gevolmachtigd minister van de Nederlandse Antillen in Nederland, Edsel A.V. Jesurun. 'De schrijver wijst erop dat de restauratie inmiddels is begonnen en dat de Fortkerk, de oudste protestantse kerk op de Antillen, naast een godsdienstige ook een culturele en toeristische functie krijgt.

Nieuw bestuur ambtenaren credit union

WILLEMSTAD — De Coöperatieve spaar en krediet vereniging Ambtenaren ACU heeft op 24 september jongstleden hun jaarlijkse algemene leden vergadering in de aula van de Universiteit van de Nederlandse Antillen gehouden.

Gedurende de druk bezochte vergadering hebben de leden een nieuw bestuur gekozen alsmede leden voor de verschillende statutaire commissies. Het nieuwe bestuur van de ACU bestaat uit A. Constancia als voorzitter, A. Rodriguez als vice voorzitter, J. Harrigan als eerste penningmeester, R. Luciano als tweede penningmeester, E. Nicolina als eerste secretaris, F. Vicario als tweede secretaris en de heren J. Larmonie, F. Louisa en W. Daniels als commissarissen.

De nieuwe commissie van toezicht bestaat uit F. de Windt, voorzitter, R. Francisca vice-voorzitter, E. Winklaar eerste secretaris, M. Fijnje tweede secretaris en E. Gumbs commissaris. De credit commissie, die op dezelfde avond werd gekozen, bestaat uit S. de Jong voorzitter, S. Treurniet secretaris en de heren A. Kranwinkel. F. ... en F. Pines als vocalen.

Bibliotheek-service in hospitaal

ORANJESTAD — De Nationale Bibliotheek is weer begonnen met het uitlenen van boeken in het Dr Horacio Oduber ziekenhuis. Deze service, die in het verleden met behulp van vrijwilligers werd gegeven, houdt in dat de kamers afgegaan worden en de patiënt zijn/haar boek op bed krijgt.

De Bibliotheek kan nu rekenen op de vrijwillige hulp van Nelly Rietdijk, een Nederlandse bibliothecaresse die voor enkele jaren naar Aruba is gekomen, en de personeelsleden van de bibliotheek Maya Werleman en Lenchi Lopez. De Bibliotheek doet een beroep op personen die recente tijdschriften of Spaanse boeken bezitten en geen gebruik meer voor hebben om deze af te staan ten behoeve van de patiënten in het ziekenhuis. Men kan hierover contact opnemen met Des Croes bij de Nationale Bibliotheek (tel.: 21540 of 21580).

Kenneth Croes-Venezuela vv

ORANJESTAD — In de Nautical Club werd een bijeenkomst gehouden om de laatste voorbereidingen te bespreken voor de overtocht van de atleet Kenneth Croes naar Venezuela.

Hij zwemt zondagmorgen om twee uur af en zal naar Aruba in een kano terugkeren. Johny Visser zal met zijn jacht op zee voor Kenneth en de tien begeleidende duikers zorgen. De duikers worden gecoödineerd door Jamil Colina. Een grote groep personen zal Kenneth bijstaan op zijn overtocht naar en van Venezuela. De afgelopen twee weken heeft Kenneth een training gehouden in de Cly Hygienne in de Verenigde Staten, hij wordt vrijdag op Aruba terug verwacht. Dit trainingskamp staat onder leiding van dr Graham, die op geestelijke en lichamelijke wijze de training verzorgt.

Het trainingsprogramma was geheel afgestemd op de tochten die Kenneth gaat ondernemen. Tijdens zijn training in de VS was Croes vergezeld van Bill Buckley, die zijn voeding verzorgt. Club Hygienne is gevestigd in Florida Keys en heeft in het verleden vele sportlieden onder haar dak gehad om de nodige training te ondergaan.

In semi-finale-ronde AA-basebal:
AVC leidt met 2-1

ORANJESTAD — Aruba Video Center (AVC) heeft in de baseball-semifinale tegen Richmond de leiding met 2-1 genomen door de sigarettenploeg woensdagvond met 8-3 te kloppen.

Video Center heeft nog één overwinning nodig om de 'best out of 5' te winnen en naar de grote finale tegen Marlboro te gaan. Richmond nam gisteravond een 2-0 voorsprong door een homerun van Poy Flanegin met een ploeggenoot aan boord. In de derde inning verkleinde Video Center de achterstand tot 1-2 en in de daaropvolgende vierde inning was de stand op 2-2 gelijk getrokken. Video Center bleef scoren en nam voor het eerst een 5-2 voorsprong met drie nieuwe runs. Aan dit aantal voegde Video Center nog twee runs in de zevende inning en een laatste (achtste) run in de achtste inning. De sigarettenploeg slaagde er pas in de laatste inning in zijn derde tevens laatste run te maken.

Video Center was goed voor acht runs, zestien hits en geen error, terwijl Richmond drie runs, zeven hits en vier errors maakte. Henk Arnold werd winnende pitcher en Poy Flanegin de verliezer. De beste batter was Marcelito Pablo (Richmond) met drie hits uit vier beurten.

De vierde wedstrijd Video Center - Richmond is vrijdagavond in het Don Elias Mansur Ballpark. Bij winst voor Vidoe Center zal de finale tegen Marlboro op maandag 8 oktober van start gaan. Winst voor Richmond betekent, dat de vijfde wedstrijd Richmond - Video Center op maandag 8 oktober plaatsvindt en de finale naar 10 oktober verschoven wordt.

AGENDA ARUBA

KANTOORUREN AMIGOE: 08.00-12.00/14.00-17.30 uur; zaterdag gesloten.

TELEFOON: 24333. Voor spoedgevallen na kantoortijd: 21639, 22316 en 24508. Pageboy 127-257.

TELEFAX: 22368.

BANKREK. nr 10.815.445 Banco di Caribe.

POLITIE: 100

ALARMCENTRALE: 115.

ZOEKERTJES verschijnen op dinsdag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 08.00-12.00/14.00-17.00 uur worden opgegeven; behalve op zaterdag. Alleen zoekertjes, die op maandag en donderdag vóór 10.00 uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

BIOSCOPEN
PRINCIPAL: 20.30 uur **I love you to dead** (comedy, 18 jr).
DRIVE-IN: 20.30+24.00 uur **Blind Fury** (action/comedy, 18 jr).

* * * * * *

BOTICA'S (nachtdienst)
Pabao brug: Popular, tel.: 32147.
Pariba brug: San Lucas, tel.: 45119.

* * * * * *

WACHTREGELING DOKTOREN
(van 18.00-07.00 uur):
Oranjestad, Madiki, Tanki Flip, Noord, Tanki Leendert, Paradera en Sta Cruz: dokter J. van Veen, Tanki Flip 24, tel: 27100.
Pos Chiquito, Savaneta en San Nicolas: dokter O.L. Ponsé via Centro Medico San Nicolas, tel.: 48833.

* * * * * *

CENTRO MEDICO CARABOBO (Engelandstraat 7, tel.: 21777): de wacht heeft dra L.G. Beke-Martínez, tel.: 24696.

* * * * * *

NARCOTICS ANONYMOUS HELPLINE: tel.: 38989 (24 uur per dag).

* * * * * *

VOOR BRANDGEVALLEN, ongelukken of een of ander ongeluk gelieve Alarmcentrale op te bellen, tel.: 115)

* * * * * *

FADA/PRIDE (Van Walbeeckstraat 25, tel.: 32999): voor inlichtingen omtrent preventie alcohol/drugsmisbruik.

* * * * * * *

TELEARUBA
ZATERDAG: 18.00 Infinite Voyage; 19.00 Leu fo'i kas; 20.00 Baseball Major League: Oakland Athletics vs Boston Red Sox (Play-off American League); 23.00 CNN international news; 23.30 Sluiting.

ZONDAG: 16.45 Seamos Amigos; 17.10 The Babe Ruth story; 19.00 Showtime; 20.00 Uitzending Major League-wedstrijd: Oakland Athleitcsw vs Boston Red Sox (play-off American League).

* * * * * * * *

DIVERSEN
TONEEL: 20.30 uur 'Romeo & Juliet' (Papiamentu versie) o.l.v. Burny Every - Cas di Cultura.

SPORT
VOETBAL **(AVB)**: 20.00 uur Jong San Nicolas vs CDRA - Lago Sportpark.

* * * * * * * *

ZONDAG
DIVERSEN
FILMLIGA ARUBA: 20.30 uur vertoning 'Napoleon' (stomme film) - Cas di Cultura.

TONEEL: 20.30 uur 'Romeo & Juliet' (Papiamentu versie) o.l.v. Burny Every - Cas di Cultura.

SPORT
BEACH FESTIVAL **(IDEFRE)**: 09.30-10.30 uur finales beachvolleyball - Eagle-beach.

MAANDAG
DIVERSEN
BIJBELMUSEUM: geopend op elke werkdag van 10.00-12.00 uur en zondag van 11.00-12.00 uur in de protestantse kerk.

MUSEO HISTORIKO ARUBANO: openingstijden maandag t/m vrijdag van 09.00-12.00/16.00-19.00 uur; zaterdag van 09.00-12.00 uur.

BUREAU LEVENS-, GEZINS- EN HUWELIJKSMOEILIJKHEDEN (Layex Building, Wilhelminastraat 19): iedere werkdag van 07.30-12.00/13.00-16.30 uur (ook mogelijk afspraak te maken via tel.: 23145 Of 25111).

BEGELEIDINGSCENTRUM GEESTELIJK GEHANDICAPTEN 'MAN NA OBRA': elke maandag en donderdag van 09.00-12.30 uur gelegenheid om produkten te kopen in het oude gebouw van Bibito Pin, t/o protestantse kerk, Piedra Plat.

Bedrijfsbrandweer geeft demonstratie

■ *SEROE COLORADO — Onder leiding van het hoofd van de Coastal-brandweer Browн werd voor de pers een demonstratie gegeven van de Coastal-brandweer in actie.*

De foto's tonen de bestrijding van een oliebrand, die effectief in korte tijd werd geblust. Op deze wijze toonde Coastal ook op het gebied van brandbeveiliging en -bestrijding voor haar taak berekend te zijn door een goed georganiseerd brandweerkorps.

Voorts krijgt iedere werknemer de nodige opleiding om in gevallen van brand direct te kunnen optreden.

Chito Geernan naar Tien km-loop in Dallas

ORANJESTAD — De Arubaanse atleet Chito Geerman is gisteren naar Dallas, Texas, vertrokken waar hij de Continental Airlines zal vertegenwoordigen bij de tien kilometer 'World Airlines Roadrace'. In totaal zestig luchtvaartmaatschappijen met meer dan 2500 atleten nemen aan deze loop deel. De reis naar Dallas werd mogelijk gemaakt door medewerking van Air Aruba.

In Cabana resort-project op Aruba:
Drie slachtoffers explosie overleden

ORANJESTAD — Drie van de zes slachtoffers -twee in Miami en één in Punto Fijo - van de explosie in het in aanbouwzijnde La Cabana Beach Resort, zijn aan de bekomen verwondingen overleden.

De Amerikaan Robert Mucinno (64) en de Arubaan Victor Eloy Maduro (39) overleden gistermorgen in het Jackson Memorial Hospital in Miami, terwijl José Perez Sano (48) gistermiddag in Punto Fijo overleed.

Gisteren de gehele dag werd op het werk een diepgaand onderzoek ingesteld naar de oorzaak van de explosie, welke vermoedelijk veroorzaakt werd toen iemand een sigaret aanstak, terwijl Muccino en Victor Maduro - die werkzaam was bij Aruba Gas Supply - aan het werk waren met de gasleidingen. Zij raakten ook het zwaarst gewond. Van de overige slachtoffers die zware brandwonden opliep is de toestand nog steeds kritiek.

Voor toerisme bijna 25 miljoen begroot

ORANJESTAD — Op de concept begroting 1991 staat een bedrag van 24.827.100 florin opgenomen voor het toerisme. Dit is een verhoging met 47.9 procent vergeleken met de 16.787.000 voor dit jaar.

De toerisme-begroting bedroeg in 1986 nog 4.723.500 en werd daarna 9.860.000 in 1987, 12.785.00 in 1989 en 16.787.000 in 1990. De verwachting is bovendien dat elk hotel zijn eigen marketing plan en andere onkosten zal maken teneinde een volledige kamerbezetting te krijgen.

Premier Oduber zei te voorzien dat zolang geen verandering komt in de ontwikkelingen op de wereldmarkt, er geen problemen zullen zijn om de hotelkamers in de toekomst te vullen. Hij wees op het aantal van 12.729 meer toeristen (toename 48.5 procent) in augustus dit jaar vergeleken met augustus vorig jaar, en de toename met 50.2 procent in september dit jaar, ofwel 34.777 toeristen tegen 23.152 toeristen vorig jaar.

Van Aruba afkomstig
Unesco decoratie voor dr Eva Latham

ORANJESTAD — De van Aruba afkomstige dr Eva Latham van Netherlands Association of University Women in Drogeham kreeg een telegram van de algemeen directeur van de UNESCO, 'Federico Mayor.

Hierin wordt dr Latham meegedeeld dat op voordracht van een internationale jury haar een eervolle erkenning voor de 1990 UNESCO-prijs voor 'teaching of human rights' werd toegekend. Dr Latham verklaarde bijzonder blij te zijn met de internationale erkenning van haar werk en dat zij persoonlijk in Parijs de onderscheiding in ontvangst zal nemen.

Haar moeder en broer Frank Latham (ALM) waren ook zeer ingenomen toen de Amigoe hun het bericht van de onderscheiding bracht. Dr Eva Latham (41) is een oud-leerlinge van Colegio Arubano. Zij behaalde in Leiden - waar zij nu woonachtig is - de drs-titel in de pedagogie en promoveerde daarna aan de Universiteit van Essen (Duistland) tot doctor in de Sociale Wettenschappen. Zij geeft in Nederland onder meer colleges in Amsterdam en Rotterdam.

KERKDIENSTEN
BRAZIL: zon.: 09.00 en 19.00 uur.
DAKOTA: zat. 19.00 uur; zon.: 08.00 uur.
EMANUELKAPEL: zat.: 19.00 uur.
NOORD: **voorlopig geen diensten wegens verbouwing** (zie Tanki Leendert)
ORANJESTAD: zat.: 19.00 uur; zon.: 06.30, 10.00 en 19.00 uur.
PARADERA: zat.: 19.00 uur; zon.: 10.00 en 17.30 uur.
POS CHIQUITO: zon.: 08.00 uur.
SAN NICOLAS: zon.: 08.30 en 18.30 uur.
SANTA CRUZ: zat.: 19.00 uur; zon: 06.30, 09.00 en 18.30 uur.
SAVANETA: zat.: 19.00 uur; zon.: 17.30 uur.
TANKI LEENDERT: zat.: 19.00 uur; zon.: 07.30, 09.00 en 18.00 uur.

* * * * * * * * *

PROTESTANTSE KERKDIENSTEN
ORANJESTAD: 10.00 uur ds A. van den Doel (crèche en zondagsschool).
SEROE COLORADO: 08.30 uur ds A. van den Doel.
PIEDRA PLAT: 10.30 uur ds Hessen; zondagsschool in het Jeugdcentrum.
SAN NICOLAS: 09.00 uur ds Hessen.

* * * * * * * * *

KAPEL MARINIERSKAZERNE SAVANETA: 09.30 uur kerkdienst o.l.v. vlootpredikant ds J.G. Majoor.

* * * * * * * * *

IN GOLDEN Tulip Aruba Caribbean Hotel had op vrijdag de jaarvergadering plaats van de franchisehouders van Empress Travel Agencies. De vergadering werd geopend met een toespraak van minister van Toerisme ing. Eddy Briesen, die de factoren opnoemde die geleid hebben tot de groei van de Arubaanse toerisme-industrie. De vergadering werd bijgewoond door ongeveer negentig vertegenwoordigers uit het buitenland.

Dagkamp van YMCA

ORANJESTAD — YMCA-San Nicolas organiseert ook dit jaar, van 15-19 oktober, haar herfstvakantie-dagkamp. Zo'n dagkamp is voor kinderen van vier tot veertien jaar die, onder deskundige leiding, een uitgebreid programma van activiteiten zullen meemaken. 's Middags wordt warm eten geserveerd. Het dagkamp is van 's morgens acht uur tot 's middags half vier. Voor kinderen buiten San Nicolas, vertrekt een grote bus om acht uur vanaf de YMCA-Dakota naar San Nicolas. 's Middags om half vier brengt de bus de kinderen terug naar YMCA-Dakota. Vrijdag 12 oktober is de laatste dag voor inschrijving bij YMCA-San Nicolas waar men ook op telefoonnummer 45303 meer informatie kan verkrijgen.

Leoclub bezoekt bejaarden

ORANJESTAD — In verband met de internationale dag van Lionsclubs, op 8 oktober, zal de Leoclub van Aruba - de jeugdafdeling van de Arubaanse Lionsclub - bezoeken brengen aan de drie bejaardentehuizen op Aruba.

De Leoleden hebben een programma opgesteld om de bejaarden een zo gezellig mogelijke dag te bezorgen. De Leoclub van Aruba werd op 30 mei dit jaar opgericht met 26 leden en is samen met de Leoclub van Curaçao aangesloten bij district E-1 van Venezuela dat in totaal zeventien leden telt. De internationale dag van Leoclubs zelf is op 5 december, de dag waarop in 1957 de eerste Leoclub opgericht werd in de Amerikaanse staat Pennsylvania. Er zijn 4.446 Leoclubs in 107 landen met in totaal 11.150 leden.

School-softbal

ORANJESTAD — Maandag 8 oktober wordt een aanvang gemaakt met het softbaltoernooi voor scholen van het voortgezet onderwijs.

Er zal gespeeld worden in de categorieën C (12-14 jaar), D (15-17 jaar) en E (18 jaar en ouder). Maandag is het programma als volgt: Astros Ballpark, 3 uur: International School of Aruba - La Salle College (C); Aruba Juniorsveld, 3 uur: St Antonius College - J.F. Kennedy-school (C); Aruba Juniorsveld, 4.30 uur: St Antonius College - Maria College (D) en Centro di Barrio Lago Heights, 3 uur: Prinses Christineschool - Martin Luther Kingschool (D).

Nieuw bestuur voor Kunstkring
Meer sponsors nodig voor meer evenementen

ORANJESTAD — Tijdens de algemene ledenvergadering van de Arubaanse Kunstkring werd Jan Neeleman tot voorzitter gekozen.

De overige bestuursleden zijn: Linda Lampe-Gonzalez vice-voorzitster, Clara Waal eerste secretaresse, Regi Cabenda penningmeester en bestuursleden Joan Driessen, Vivian Lampe, Betty Schoon, Reny Westrate en Nelly Aal.

Een van de eerste activiteiten van het nieuw bestuur is op zondag 21 oktober voor de Arubaanse jeugd een matinée met het folkloristische danstheater uit Nederland, dat bestaat uit twintig dansers en vijf musici. Ook zal er een avondvoorstelling zijn op dinsdag 23 oktober. Op 14 november bestaan plannen om Emmy Verhey een concert te laten geven.

GEVARIEERD

Het afgelopen jaar heeft de Arubaanse Kunstkring in totaal acht evenementen kunnen organiseren. Voor de kamermuziekconcerten werd gebruik gemaakt van de kleine zaal die plaats biedt aan honderd personen. De belangstelling was bevredigend doch nam in 1989 niet toe. De toegangsprijs werd wederom zo laag mogelijk gehouden om een zo breed mogelijk publiek te kunnen aantrekken.

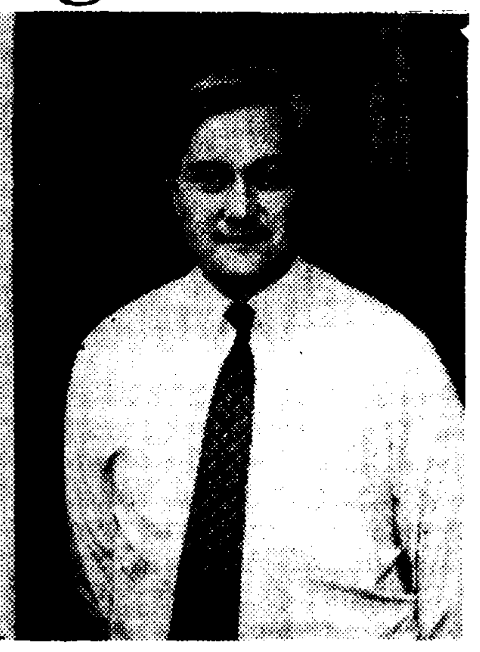
Getracht zal worden meer gevarieerde evenementen te brengen, hetgeen afhangt van het aanbod, honorarium, verblijfskosten enz. Vaak moet vanwege de hoge honoraria worden afgezien van een optreden op Aruba. Van een aantal zaken werd sponsorship ontvangen, doch voor 1990 zullen er enige nieuwe sponsors bij moeten komen.

ORANJESTAD — Met de benoeming van drs J. Tchong tot directeur van de Centrale Bank van Aruba bestaat de directie nu uit drie personen. President-directeur drs E. den Dunnen en directeuren drs Huub Driessen en drs J. Tchong.

Donaties voor politie en universiteit
ABN-directeur: verwachtingen op lange termijn zijn goed

ORANJESTAD — Na vijf jaar op Aruba de leiding van de Algemene Bank Nederland (ABN) te hebben gehad, vertrekt directeur mr D.A. van den Ham naar het hoofdkantoor te Amsterdam waar hij afdelingsdirecteur van het Directoraat Corporate Finance wordt. Zijn opvolger is mr A.R. Harmsen die laatstelijk als adjunct afdelingsdirecteur van de afdeling Algemene Zaken van het Directoraat buitenland van de ABN in Amsterdam werkzaam was.

In het Golden Tulip Hotel werd gisteravond officieel afscheid genomen. Daarbij werd aan de Arubaanse gemeenschap een PC met toebehoren aangeboden aan de rector magnificus van de Universiteit Aruba mr drs P. Pronk. De politie kreeg een multy systeem video en tv voor de opleiding als blijk van waardering voor het doortastend optreden van het korps waardoor de recent gepleegde overval op het ABN-bijkantoor in Port of Call Market Place snel kon worden opgelost.

Dick van den Ham kwam op Aruba aan toen de Lago de laatste rook uitblies en hij maakte daarna de ellendig economische situatie op Aruba mee. In feite kwam het verlossend woord toen eindelijk definitief werd dat de Lago haar poorten niet meer zou openen, hetgeen voor Aruba de aanzet was om het ergens anders te gaan zoeken om Aruba weer op de been te helpen. De opleving maakte de scheidende ABN-directeur van nabij mee.

Op vragen van de pers wat zijn verwachtingen nu voor Aruba zijn, stelt Van den Ham: 'Op de lange termijn zeker goed, maar op de korte termijn moeten we goed uitkijken. Projecten komen later klaar dan gedacht hetgeen de middenstander treft, die daarop niet gerekend had'. Voorts is hij van mening dat Aruba steviger aan de weg moet timmeren om meer toeristen naar Aruba te brengen om de hotelkamers te kunnen vullen. Dat laat veel te wensen over.

Het eerste contact is weliswaar geen moeilijke zaak, maar de follow-up is bijzonder belangrijk. Op vragen of de ABN nog overgaat tot het bouwen van een nieuw kantoor of andere uitbreidingen, vertelt Van den Ham dat deze plannen in de lade zijn verdwenen nu besloten is tot tachtig procent automatisering in 1991, waardoor de bank nog flexibel van opzet zal kunnen werken en bepaalde ruimten vrijkomen.

Algemeen directeur Miguel Pourier uitte waardering voor de vijf Arubaanse jaren van de scheidende directeur, waarvan de afgelopen drie jaren een drastische groei werd doorgemaakt. Binnen de organisatie van de ABN noemde Pourier zijn beleid uitzonderlijk.

Van der Ham heeft nu vijftien jaar in buitenlandse dienst van de ABN doorgebracht: Saudi-Arabië (Damman), de Verenigde Staten (San Francisco), Indonesië (Jakarta) en de laatste vijf jaar op Aruba. Zijn opvolger mr Harmsen werkte in het buitenlandse kantorennet van de ABN vanaf 1981 onder meer in Saudi-Arabië en de Verenigde Staten. Daarvoor voor een aantal jaren in diverse functies in het Nederlandse kantorennet van de ABN.

Bij uitreiking van de geschenken aan de Universiteit en de politie werd door de ABN-directeur benadrukt dat men zich thuis voelt op Aruba waar men welkom is en waar de ABN een vaste plaats heeft ingenomen.

CBI

ORANJESTAD — Caribbean Repo[...] Update, de officiële p[...]catie van Caribb[...] Hotel Association (CH[...] blijkt dat de Amerika[...] president George B[...] met zijn handtekening [...] wet, The Caribbean ba[...] economic recovery exp[...]sion act, heeft bekra[...]tigd.

Hierdoor is het in 1983 [...] het leven geroepen Ca[...]bean Basin Initiatieve (C[...] dat in 1995 zou aflopen, [...] permanente instelling gew[...]den. In de nieuwe CBI-w[...] bekend als CBI-2, wo[...] onder meer bekrachtigd [...] twee-jarig 'pilot progr[...] voor volledige US Custo[...] Immigration preclearan[...] faciliteiten op Aru[...] Jamaica of in een ander C[...]land, op dezelfde wijze [...] deze faciliteiten nu best[...] op de Bahamas en Bermu[...]

In de nieuwe wet wo[...] ook het bedrag aan be[...]tingvrije goederen dat de A[...]rikaan mag importeren [...] CBI-landen verhoogd van v[...]honderd naar zeshonderd d[...]lar.

Ouderschaps-cursus van Wit Gele Kruis

ORANJESTAD — Het W[...] Gele Kruis (WGK) Aru[...] begint dinsdag 9 oktober [...] een moedercursus voor a[...]staande moeders en vad[...] De cursus is erop gericht [...] deelnemers een uitgebre[...] uiteenzetting te geven o[...] het zwangerschapsproces, [...] geboorte en opvoeding [...] het kind. Artsen, vroedvro[...]wen, fysiotherapeuten, d[...]tisten en zusters van [...] WGK zullen de nodige le[...]gen verzorgen. De cur[...] bestaat uit zes informa[...]avonden, op iedere dinsd[...]avond van zeven tot neg[...] uur, in het WGK-gebouw [...] Paradera. Voor nadere in[...]matie en inschrijving voor [...] cursus kan men het W[...] bellen (op nummer 2444[...]

GEEN HALVE COMPETITIE VOOR LAATSTE ACHT CLUBS

Plaatsingsysteem blijft voorlopig gehandhaafd

Geen wijziging te verwachten in speelschema Europa Cup-duels

ZUERICH - Tijdens de loting voor de tweede ronde van de toernooien om de Europese voetbalbekers is duidelijk geworden dat de Europese voetbal unie niet van plan is binnenkort weer een wijziging in het speelschema aan te brengen.

Secretaris Gerhard Aigner verklaarde in Zürich dat de gedachte om de laatste acht clubs voor een halve competitie in twee groepen van vier onder te brengen voorlopig niet meer is dan een van de mogelijke vernieuwingsplannen die her en der worden genoemd.

De UEFA is dit jaar, mede op aandrang van de dezelfde, grote, clubs, overgegaan tot een plaatsingssysteem dat geldt tot de kwart-finales. Het resultaat was dat de eerste confrontaties in het toernooi van de landskampioenen niet een verrassende uitkomst hebben opgeleverd, slechts een enkel opmerkelijk resultaat in de strijd van de bekerwinnaars en een incidentele uitschieter in Europa Cup III.

Ook de tweede ronde kent door het plaatsingssysteem slechts een beperkt aantal opmerkelijke wedstrijden, zoals AC Milan - Club Brugge (landskampioenen), Internazionale - Aston Villa en Valencia - AS Roma (UEFA-beker).

De paring van Aston Villa aan Internazionale betekent wel dat slechts een ronde na beëindiging van de vijf jaar durende uitsluiting van de Engelse clubs door het drama in Brussel bij Juventus - Liverpool Engeland en Italië elkaar weer moeten in het Europese clubvoetbal.

MANCHESTER UNITED

Manchester United, dat de rentree van de Engelsen graag had zien opgeluisterd door een boeiende tegenstander, lootte binnen de eigen League. Tegenstander in het toernooi van de bekerwinnaars is Wrexham uit Wales, dat in de vierde divisie van de Engelse league speelt.

Hoewel Aigner niet enthousiast is voor een groepssysteem in de kwartfinales, kan hij zich de verlangens van een aantal clubs wel voorstellen.

"Financieel kan het natuurlijk zeer aantrekkelijk zijn omdat er vrijwel alleen clubs met een grote reputatie deelnemen. De keerzijde is dat er de kans bestaat dat in een competitievorm waaruit alleen de winnaars zich plaatsen vor de eindstrijd, snel kunnen wedstrijden komen, die geen enkel belang meer hebben."

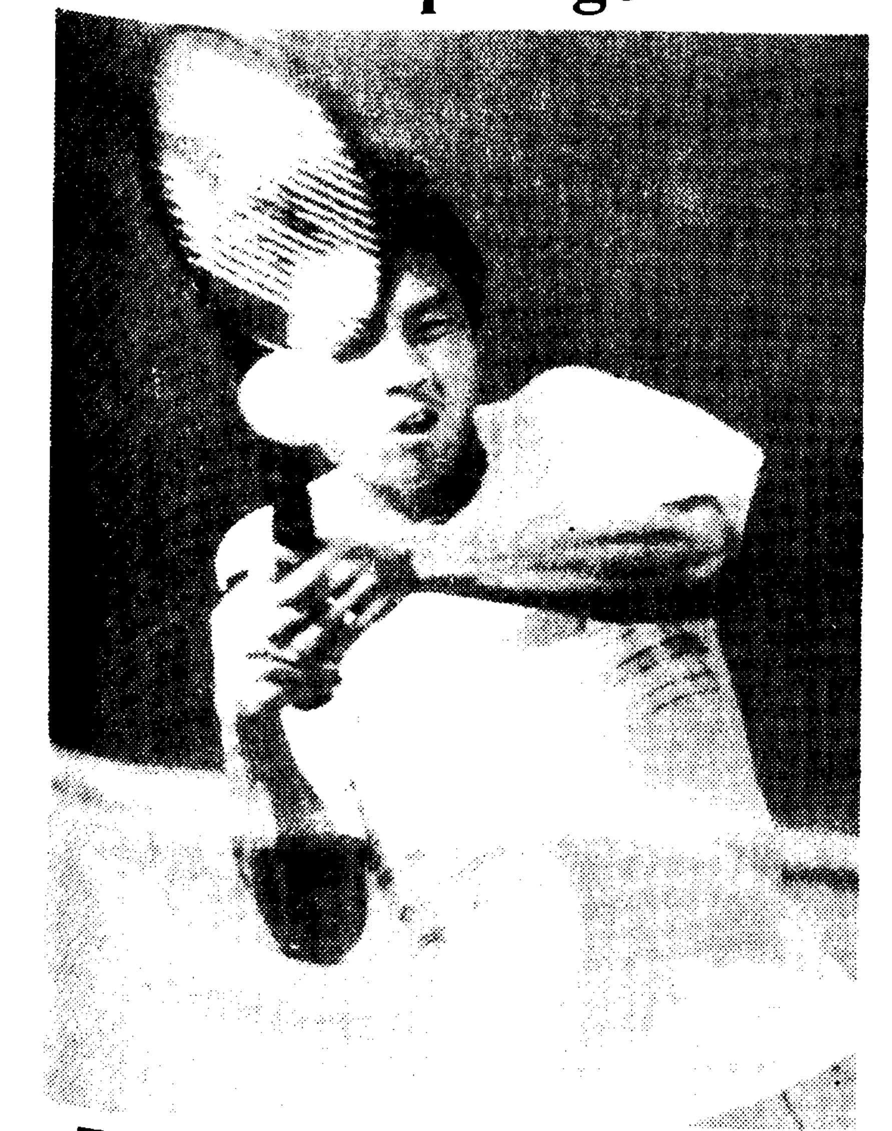
"Het lijkt mij niet waarschijnlijk dat het bestuur van de UEFA voorstellen tot een wijzigingen van het speelschema al zal behandelen tijdens zijn vergadering van december. Mijn eigen mening is dat er geen noodzaak bestaat een systeem dat al jaren zijn waarde bewijst, ingrijpend te wijzigen. Een van de sterke punten van het Europese bekervoetbal voor clubs is het avontuurlijke dat iedere loting kan brengen."

"Er is nog een ander probleem. Financieel lijkt het aantrekkelijk de laatste acht in twee groepen onder te brengen, vanwege de toeschouwersaantallen bij een groter aantal wedstrijden en om de belangstelling die van de televisie mag worden verwacht, maar er is ook nog zoiets als een kalender.

Jaarlijks is het programma in de lente, door internationale wedstrijden en door de nationale competities en bekertoernooien overvol. Het zal niet eenvoudig zijn juist in de tijd van het jaar vrije dagen te vinden voor het spelen van meer Europees clubvoetbal.

In 1991 in prof-circuit meedoen

Chinese dames-tennissters gaan in VS op stage

PAN BING: dromen van de Verenigde Staten

BEIJING - China laat met ingang van het volgende jaar talentvolle tennisspeelsters naar de Verenigde Staten gaan, waar zij zich verder in de grote trainingscentra en de internationale toernooien kunnen bekwamen. Dit maakte de coach van de vrouwen, Jiang Hongwei, bekend.

"Met ingang van 1991 zullen we onze speelsters toestaan met het profcircuit mee te draaien", zei Hongwei. "Voor de trainingen kunnen ze terecht in North Carolina. Om het tennis bij ons op een hoger peil te brengen is dit wel nodig."

In 1982 bleef de topspeelster Hu Na na een toernee met de Chinese ploeg achter in de Verenigde Staten. Deze zaak verkoelde toen de betrekkingen tussen de beide landen aanzienlijk.

Volgens Hongwei beschikt China inmiddels over sponsors, waarbij een firma in Hongkong. Hongwei: "We hebben alle details nog niet uitgewerkt. Ook moeten we over de afdracht van prijzengeld praten. Maar in grote lijnen zijn de plannen klaar."

Of er ook mannen naar de Verenigde Staten worden uitgezonden is nog onzeker. "Ik heb daar nog niets over gehoord", aldus de nationale ster Pan Bing. "Maar van de Verenigde Staten droom ik al jaren."

Van der Gouw drie wedstrijden geschorst

ZEIST - De tuchtcommissie van de KNVB heeft Van der Gouw van Vitesse voor drie wedstrijden geschorst.

Van der Gouw kreeg een rode kaart in de thuiswedstrijd tegen Fortuna Sittard. De doelman en de club zijn tegen deze straf in beroep gegaan, waardoor Van der Gouw in ieder geval dit weekeinde nog zal kunnen spelen.

Een zelfde straf werd Volendammer Peters opgegelegd naar aanleiding van gebeurtenissen tussen hem en Groenendijk tijdens de wedstrijd Roda JC - Volendam. Peters en de club gaan ook tegen de straf in beroep.

Eric Redeker van De Graafschap kreeg een schorsing van vier wedstrijden, waarvan twee voorwaardelijk.

De tuchtcommissie legde Reginal Thal van MVV een voorlopig speelverbod op in afwachting van een definitieve uitspraak. De Limburgse verdediger kreeg zondag in het duel met Ajax een rode kaart omdat hij scheidsrechter Van den Ende onheus had bejegend in woord en daad.

Voor een wedstrijd geschorst wegens twee gele kaarten in een duel werden: Sollner (Veendam), Van Haren (Dordrecht'90) en Vink (Wageningen), voor een wedstrijd geschorst wegens drie gele kaarten werden: Haak (Emmen), Arts, Pothoven (beiden Go Ahead Eagles) en Van Raalte (FC Zwolle).

Schouten (AZ) werd drie wedstrijden uitgesloten wegens een rode kaart.

Sport Agenda

SENTRO DEPORTIVO KORSOU
(zwembad)
open van 09.00-12.00/14.00-17.00 uur; dinsdag- en donderdagmorgen gesloten.

PISINA BENNIE LEITO
(Rif)
geopend op woensdag van 14.00-16.45 uur; vrijdag van 20.00-22.00 uur; zaterdag van 13.00-17.00 uur en zondag van 09.30-12.30/14.00-17.00 uur.

BOWLEN
(Damacor Bowling Club, Chuchubiweg)
openingstijden: maandag t/m donderdag van 17.00-02.00 uur; vrijdag en zaterdag van 16.00 uur tot na 02.00 uur; zondag vanaf 13.00 uur.

SCHAAKVERENIGING CURAÇAO
(Rust & Burgh)
iedere maandagavond om 20.00 uur gelegenheid tot schaken.

SCHAAKVERENIGING JANWE
(Sentro di Bario Janwé)
elke zaterdag van 09.00-13.00 uur schaakles en -training voor de jeugd vanaf 7 tot 23 jaar.

ZAALVOETBAL
(Federashon di Futbòl di Sala Kòrsou)
19.30 uur Kodela vs Kintjan Boys
20.30 uur Dominguito vs Brandweer;
21.30 uur TNT vs Ocean View - KAE-terrein.

DRAGRACES
20.00-02.00 uur voortzetting Curaçao Drag Classic 3 - Koraal Tabak.

BASEBALL
(AA-klasse)
play-off
20.00 uur Royal Scorpions vs Wild Cats -Sentro Dominguito Kòrsou.

* * * * * *

ZONDAG
DRAGRACES
vanaf 10.00 uur voortzetting Curaçao Drag Classic 3 - Koraal Tabak.

BASEBALL
(AA-klasse)
play-off
14.00 uur Sta Rosa Indians vs Groot Kwartier Stars - Tio Daou Ballpark.

Haarhuis in Sydney uitgeschakeld

Lendl weigert te spelen vanwege luidruchtigheid van VIP's

SYDNEY - De nederlaag, die Paul Haarhuis in het Daviscupduel tegen Canada heeft geleden tegen Grant Connell, blijkt geen eenmalige zaak te zijn geweest.

Bij het indoortoernooi in Sydney - anderhalve week later - was de Canadees opnieuw iets sterker dan de Nederlandse kopman: 5-7 7-5 6-4. Het was een partij voor de derde ronde. Eerder versloeg Haarhuis in Sydney de Zweed Anders Jarryd en de als twaalfde geplaatste Amerikaan Rostagno.

Mark Koevermans, Nederlands andere Daviscupspeler, bereikte op het gravel van de Griekse hoofdstad Athene de laatste acht. In de tweede ronde won de als zevende geplaatste Rotterdammer met 6-3 4-6 6-2 van de plaatselijke favoriet Tassos Bavellas.

De meest besproken uitvaller in Athene was Thomas Muster. De grote man van de Daviscup-wedstrijd Oostenrijk - Verenigde Staten was na een verloren tiebreak uitgeblust. De Tsjech Marian Vajda won met 3-6 7-6 (8-6) 6-3.

In Toulouse kwam de als tweede geplaatste Andre Tsjesnokov vanwege een opspelende maag in het geheel niet in actie, waardoor Yannick Noah vrij doorgang kreeg tot de kwartfinales. Alexander Volkov verraste er met een overwinning op de als derde geplaatste Jim Courier: 7-6 (7-3) 6-2.

CHANG KANSLOOS

Michael Chang, de man die de Verenigde Staten tegen Oostenrijk de uiteindelijke winst bezorgde, was in Sydney kansloos tegen de Zweed Peter Lundgren.

Ivan Lendl had het er ook moeilijk, maar de vroegere nummer een had een probaat middel tegen de luidruchtige wijze waarop de bezoekers van de VIP-boxen van hun drankjes werden voorzien. Hij weigerde te spelen tot de rust was weergekeerd. Hij won in drie sets 7-6 (7-2) 4-6 6-2 van Scott Davis, die zich nogal opwond over het vele oponthoud en een officiële waarschuwing incasseerde van scheidsrechter Richard Ings.

'Als je zo'n keer of acht niet verder kunt spelen, begint dat behoorlijk op je zenuwen te werken", aldus de Amerikaan. "Het is altijd hetzelfde. Als een van de top-vijf wat gedaan wil krijgen, kan hij op elk gewenst moment de partij stil leggen om erover te praten."

SOORT BAAN

De Amerikaanse tennisbond weet nog steeds niet precies op welke soort baan men Australië in de finale van 30 november tot 2 december in Saint Petersburg wil voorschotelen. De beslissing daarover had voor 1 oktober moeten vallen, maar de Amerikanen hebben van de internationale federatie uitstel gekregen tot 9 oktober.

Van de vier mogelijkheden valt gras af, omdat de Australiërs daar op hun sterkst zijn. Blijven over om uit te kiezen: gravel, hardcourt (decoturf) of tapijt. Veel zal afhangen van de vraag of Tom Gorman vasthoudt aan Andre Agassi, Michael Chang en Pete Sampras, of dat hij toch weer een beroep doet op John McEnroe.

Laatstgenoemde vindt dat de jeugd voorrang moet hebben, maar stelt zich - zo zei hij vorige week in Zwitserland - wel beschikbaar als hij wordt gevraagd.

Loting tweede ronde Europa Cup-voetbal

DEN HAAG - De loting voor de tweede ronde van de drie Europese bekertoernooien is als volgt:

Europa Cup I (Landskampioenen)

Dynamo Dresden (DDR) - Malmo (Zwe), Rode Ster Belgrado (Joe) - Glasgow Rangers (Sch), Dinamo Bukarest (Roe) - Porto (Por), Real Madrid (Spa) - FC Tirol (Oos), Bayern München (BRD) - Sredets Sofia (Bul), Lech Poznan (Pol) - Marseille (Fra), Napoli (Ita) - Spartak Moskou (Sov), AC Milan (Ita) - Club Brugge (Bel).

Europa Cup II (Bekerwinnaars)

Dinamo Kiev (Sov) - Dukla Praag (Tsj), Manchester United (Eng) - Wrexham (Wal), Olympiakos (Gri) - Sampdoria (Ita), Barcelona (Spa) - Fram Reykjavik (IJs), Steaua Bukarest (Roe) - Montpellier (Fra), Standard Luik (Bel) - Estrela Amadora (Por), Aberdeen (Sch) - Legia Warschau (Pol), Austria Wien (Oos) - Juventus (Ita).

Europa Cup III (UEFA-beker)

Brondby (Den) - Ferencvaros (Hon), Admira Wacker (Oos) - Luzern (Zwi), Hearts (Sch) - Bologna (Ita), Leverkusen (BRD) - Katowice (Pol), Fenerbahce (Tur) - Atalanta (Ita), Sporting Lissabon (Por) - Politehnica Timisoara (Roe), Partizan Belgrado (Joe) - Real Sociedad (Spa), Magdeburg (DDR) - Bordeaux (Fra), Valencia (Spa) - AS Roma (Ita), Odessa (Sov) - Monaco (Fra), Universitatea Craiova (Roe) - Borussia Dortmund (BRD), Omonia Nicosia (Cyp) -Anderlecht (Bel), FC Köln (BRD) - Inter Bratislava (Tsj), Vitesse (Ned) - Dundee United (Sch), Internazionale (Ita) - Aston Villa (Eng), Sevilla (Spa) - Torpedo Moskou (Sov).

OMGEZET

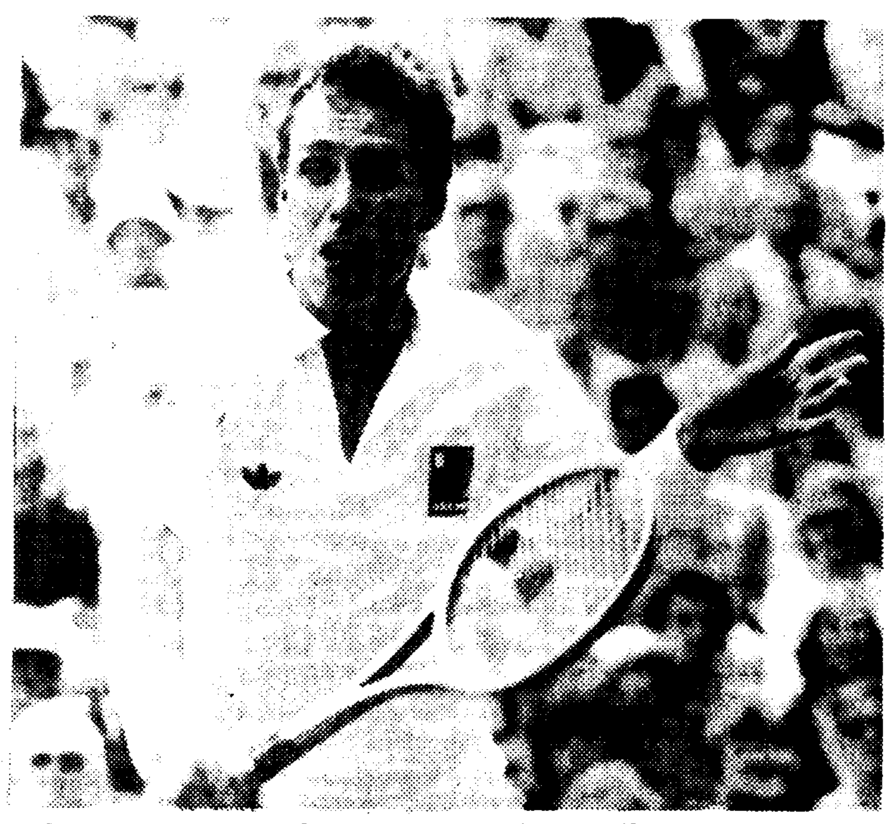
Zes wedstrijden uit de tweede ronde van de toernooien om de Europese voetbalbekers zijn door de organisatiecommissie "omgezet" wegens het samenvallen van duels in dezelfde stad of agglomeratie.

De wijzigingen zijn:
Bekerwinnaars:
Montpellier (Fra) - Steaua Bukarest (Roe).
UEFA-beker:
Luzern (Zwi) - Admira Wacker (Oos); Katowice (Pol) -Bayer Leverkusen (BRD); Real Sociedad (Spa) - Partizan Belgrado (Joe); Aston Villa (Eng) - Internazionale (Ita); Torpedo Moskou (Sov) - Sevilla (Spa).

Montpellier en Steaua willen echter vasthouden aan de oorspronkelijke volgorde van de duels, eerst Bukarest, daarna Montpellier en vervroegen daarom het duel in de Roemeense hoofdstad naar 23 oktober. De UEFA gaat daarmee akkoord indien de schriftelijke bevestiging van beide verenigingen voor 12 oktober binnen is.

In halve finale tegen elkaar

Lendl krijgt kans op wraak tegen Edberg

IVAN LENDL: kans op wraak op Edberg

SYDNEY - Ivan Lendl krijgt in Sydney de kans revanche te nemen op Stefan Edberg voor het feit, dat de Zweed op Wimbledon dit jaar de dromen van de Tsjechoslowaak uiteen liet spatten.

De als derde geplaatste Lendl won in de kwartfinales met 6-2 7-6 van de Zweed Peter Lundgren. Edberg, tegenwoordig nummer een van de wereld, kwam tot precies dezelfde score tegen de Amerikaan David Wheaton.

In juli vernietigde Edberg in Londen de illusies van Lendl om de enige Grand Slam-titel, die hem nog ontbrak, eindelijk te pakken te krijgen. De Zweed won zelf Wimbledon door in de finale van de Westduitser Boris Becker te winnen.

Dat was op gras, niet bepaald de favoriete ondergrond van Lendl. In Sydney wordt op kunststof gespeeld. "Het wordt zwaar voor ons allebei" aldus Edberg. "Om van Ivan te kunnen winnen op een dergelijke baan is het noodzakelijk zeer sterk te serveren. Dat is de sleutel."

Lendl voorspelde een partij op hoog niveau. "Ik heb een tijdje niet tegen Edberg op hard court gespeeld. Ik heb er zin in. Ik heb het nodig zoveel mogelijk tegen Edberg en Becker te spelen. Dan kan ik in de pas blijven lopen en kijken waar ik nog aan moet werken om voldoende voorbereid te zijn op de Grand Slam-toernooien.

Ook de Australiër Todd Woodbridge plaatste zich voor de halve finales. Hij won in drie sets van de Canadees Grant Connell, die de dag tevoren Paul Haarhuis had uitgeschakeld. Woodbridge, die de laatste maanden op de wereldranglijst is gestegen van de 135ste naar de 50ste plaats, speelt nu tegen de winnaar van het treffen tussen Becker en de Amerikaan Reneberg.

Museeuw wint sprint

Ploeg Breukink heerst in Ierland

KILLARNEY - De ploeg van Erik Breukink blijft de Ronde van Ierland controleren. Vrijdag in de derde etappe van Kenmare naar Killarney over 175km werden alle vluchters teruggehaald.

De Nederlanders werden daarbij geholpen door de zware tegenwind op de stukken langs de Atlantische kust. Pas bij Moll's Gap sprongen zeven renners weg uit de beslotenheid van het peloton.

Ze namen een voorsprong van meer dan een minuut, maar bij het binnenrijden van Killarney werden ze alsnog ingehaald.

Bij de massasprint in de hoofdstraat van het stadje toonde Museeuw zich de sterkste. De Belg schoot er niet veel mee op. Hij bleef gedeeld tweede (samen met Sean Yates) in het algemeen klassement op 22 seconden van Breukink.

Met nog twee etappes te gaan toonde de Belg zich niet optimistisch: "Mijn kansen op de eindoverwinning zijn beperkt, omdat de ploeg, waarin ik rijd niet is opgewassen tegen die van Breukink."

* * * * *

VOETBAL / ZEIST - De KNVB heeft een nieuwe kledingsponsor. Het is de Italiaanse firma Lotto, in Nederland vertegenwoordigd door Lotto Benelux bv. Het contract heeft een geldigheid van vier jaar en gaat per 1 januari 1991 in.

De Wolf stapt af

BRUSSEL - De Belgische beroepswielrenner Fons de Wolf heeft zijn loopbaan beëindigd tijdens een profkoers in Zwevezele, die gewonnen werd door Wieben Veenstra.

De Wolf gold begin jaren tachtig als een van de meest talentvolle renners in België. Hij won de ronde van Lombardije (1980) en Milaan-San Remo (1981). Op de erelijst van de 34-jarige coureur staan ook twee overwinningen in de Omloop het Volk (1982 en 1983).

Een ernstige val in Parijs-Brussel van 1983 doorkruiste de ambiteuze plannen van De Wolf. Sindsdien vervulde hij een anonieme rol in het peloton.

PRIJSUITREIKING AMIGOE'S SCOREBORD

De hoofdprijs te weten 2 retourtickets Curaçao-Amsterdam, beschikbaar gesteld door de K.L.M., viel dit jaar op Bonaire. Op de foto overhandigt Willem Hondius van de K.L.M. de 'grote' prijs aan mevrouw Lammers die speciaal voor deze gelegenheid naar Curaçao gehaald werd.

Randy Henriquez (l) van WIMCO overhandigt de tweede prijs, een micro- wave Model JE 45 van het merk General Electric, aan winnaar Winston Roberts.

I.H. Fung van de San Fuegoweg 12 mocht de prijs die door Maduro Travel beschikbaar werd gesteld in ontvangst nemen: twee retourtjes Caracas evenals transfer en hotel-accommodatie. Hayo Schotborg van Maduro Travel overhandigde de prijs.

Aan Peter van der Valk (niet die van de toekan maar de échte zoals hij zelf beweert) van de Curaçaosche Zuurstoffabriek viel de eer te beurt om de 4de prijs te weten 2 retourtjes Bonaire en hotel-accomodatie (twee nachten) beschikbaar gesteld door de Zuurstoffabriek te overhandigen aan de winnaar E. Lieuw-On.

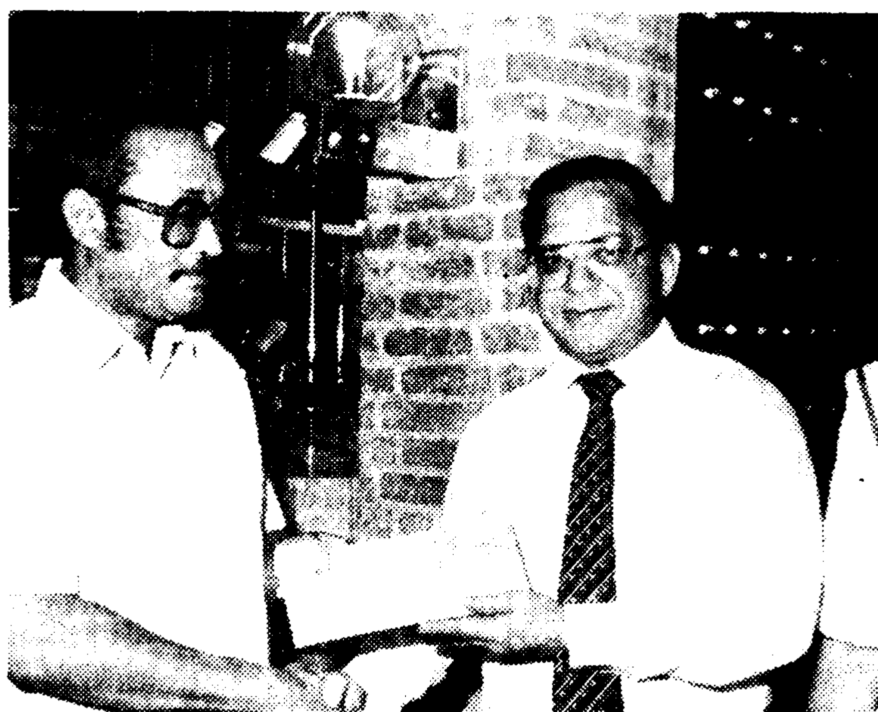
Antilliaanse Brouwerij vertegenwoordigd door Edgar Thom (l) overhandigt de zesde prijs aan de winnaar M. Bonapart wonende aan de Mgr. Kieckensweg 21.

De familie Roberts, bijgestaan door buurman Fung - die 'technische bijstand' had verleend bij het invullen van de formulieren - wist beslag te leggen op twee prijzen. Ook de vijfde prijs, beschikbaar gesteld door Licores Maduro en die bestond uit twaalf flessen Rom Rico, twaalf flessen Tio Pepe Sherry en twaalf flessen Partager witte wijn mochten ze mee naar huis nemen. Op de foto overhandigt Roy Marugg van Licores Maduro een gedeelte van de flessen aan het echtpaar Roberts.

Alan Maduro, directeur van Curaçao Beverage Bottling Co., moest erbij hurken om een tegoedbon voor 360 flessen Pepsi Cola aan de jongste winnaar van het Amigoe Scorebord te overhandigen. 'Master' Steenbakkers verzekerde de stralende Maduro dat hij slechts één fles per dag zal opdrinken.

Sigurd Mensing van Mensing's Caminada die verhinderd was om persoonlijk 'zijn prijs' te overhandigen werd vervangen door ex-direkteur en ex-commissaris van de Amigoe de huidige gezaghebber Elmer Wilsoe die traditioneel de prijsuitreiking met zijn aanwezigheid opluistert. Op de foto: het gezag (l), de winnaar A. Samson die de waardebon van f. 150,-- van Mensing's Caminada in ontvangst neemt en rechts Amigoe-directrice Ingrid de Maayer.

De negende prijs een waardebon van f. 100,-- van Restaurant La Bistroëlle werd gewonnen door Orville Lourens. Op de foto (l) overhandigt de bekende restaurateur en paardenliefhebber Toni Halabi de prijs aan de heer Lourens.

De sponsors, hier gezellig aan de borrel in de nachtclub Infinity bij Fort Nassau, verzekerden de directie van de Amigoe dat hoewel er dit jaar geen voetbal-toto is, ze bereid zijn om voor andere campagnes van de Amigoe evenveel fantastische prijzen beschikbaar te stellen.

De winnaars flankeerden de 'onmisbaren' van de Amigoe: de adjunct-hoofredactrice Ana van Leeuwen (derde van links) en de secretaresse Sheila Rhodes (tweede van rechts).

In en rond de Golf

De SU-tv heeft vrijdag gezegd dat de 5.000 militaire EXPERTS EN TECHNICI van de SU in Irak het land kunnen verlaten. "Er zijn geen redenen om de militaire experts tegen te houden" zou de Iraakse president tegen Jevgeni Primakov gezegd hebben. Er waren in de Sovjetmedia vele stemmen opgegaan om de SU-technici en de militaire adviseurs terug te halen. Primakov, lid van Gorbatsjovs presidentiele raad en goed kenner van de binnenlandse situatie in Irak, heeft Saddam Husayn een "persoonlijke boodschap" van Gorbatsjov overhandigd, waarin hij zich, aldus de tv, zou hebben uitgesproken voor een politieke oplossing. Het was niet meteen duidelijk of Saddam Husayns opmerking over de "experts" ook de 150 militaire adviseurs betreft.

***

De 2 NEDERLANDSE fregatten Witte de With en Pieter Florisz hebben Defensie-minister Ter Beek tijdens een vaartocht in de Golf getoond hoe zij hun taak, helpen voorkomen dat het handelsembargo tegen Irak wordt doorbroken, in de praktijk uitvoeren. Een goed geolied programma werd het, met hier en daar een showelement. De Koninklijke Marine slaagde erin het beeld dat zij graag van zichzelf ziet, dat van een efficiente organisatie met mensen die hun mannetje staan, inhoud te geven. Het reclame-achtige gevoel van de fiere Nederlandse marine in vreemde wateren moet de landrot Ter Beek uit Coevorden niet onberoerd hebben gelaten. Hij zwaaide de manschappen lof toe voor hun taak-uitvoering.

***

De Internationale organisatie voor migratie (IOM) heeft van de secretaris-generaal van de VN opdracht gekregen een LUCHTBRUG op te zetten tussen de Jordaanse hoofdstad Amman en Colombo (Sri Lanka). Martinair Holland is een van de maatschappijen die aan de luchtbrug deelnemen. De eerste vlucht wordt donderdag 11 oktober uitgevoerd. Voorlopig gaat het voor Martinair om 21 vluchten. Per dag zullen in totaal ongeveer duizend evacuees met een DC-10 naar hun eigen land worden overgebracht.

***

IOM is een door de VN erkende organisatie. Hoewel de eerste vluchten als bestemming Colombo hebben, bestaat de kans dat IOM Martinair ook zal vragen vluchten uit te voeren naar Bombay in India, Dacca in Bangladesh en de Philipijnse hoofdstad Manilla. Het contract tussen IOM en Martinair voor het overvliegen van Srilankaanse vluchtelingen die nu nog in tentenkampen bij Amman zijn ondergebracht, is donderdag in Geneve getekend. Martinair zal Abu Dhabi in de Verenigde Arabische Emiraten als uitvalsbasis nemen, onder meer omdat op de luchthaven van Amman geen brandstof te krijgen is.

***

In het totale crisisgebied zijn thans 1800 SCHEPEN om informatie gevraagd, 179 doorzocht, 6 naar een andere bestemming gestuurd en is in 5 gevallen een schot voor de boeg gelost om de schepen te dwingen mee te werken. De Nederlandse fregatten hebben hun kanonnen nog niet hoeven te **gebruiken. Een keer is een schip doorzocht: de Indiase Tipu Sultan.**

***

Militairen in oud Jeruzalem

JERUZALEM - *Israelische militairen patrouilleerden vrijdag door de straten van het oude deel van Jeruzalem. Dit gebeurde na een week van hernieuwd geweld in het oostelijke deel van Jeruzalem.* (*AFP-satellietfoto*)

Kunst niet obsceen

CINCINNATI - In de Amerikaanse stad Cincinnati heeft een rechtbank vrijdag het museum voor Hedendaagse kunst en zijn directeur, Dennis Barrie, vrijgesproken van obsceniteit.

Aanleiding voor deze aanklacht was een tentoonstelling van erotische kunstwerken van de fotograaf Robert Mapplethorpe. De jury van vier mannen en vier vrouwen deed er drie uur over om haar besluit te nemen. Het museum riskeerde een boete van tienduizend dollar, en Barrie een boete van tweeduizend dollar en een gevangenisstraf van een jaar. Functionarissen van de stad hadden eerder dit jaar aanstoot genomen aan zeven van de 175 foto's van de tentoonstelling "Robert Mapplethorpe: the perfect moment".

Overleg in Paramaribo

Cultureel protocol Suriname-Nederland

PARAMARIBO - Suriname en Nederland willen de culturele contacten nieuw leven inblazen. Een Nederlandse culturele delegatie onder leiding van mr. P.R. Brouwer zal in de komende week in Paramaribo hierover praten met functionarissen van de Surinaamse overheid en culturele instellingen.

Het ligt in de bedoeling om woensdag een protocol te ondertekenen. De culturele samenwerking tussen Nederland en Suriname die deel uitmaakt van het bilaterale ontwikkelingsverdrag werd in 1982 opgeschort naar aanleiding van de decembermoorden in Paramaribo. In mei 1988 kwam de ontwikkelingssamenwerking weer op gang.

Het is sinds toen de eerste keer dat een culturele delegatie uit Nederland naar Paramaribo komt. Het culturele overleg wordt maandag geopend door de Surinaamse minister van Onderwijs en Volksontwikkeling Ronald Venetiaan.

Juli record voor Schiphol

SCHIPHOL - De maand juli is een topmaand geweest voor Schiphol wat betreft passagiersvervoer. In juli maakten 1.744.944 passagiers gebruik van de luchthaven. Dat is 7,8 procent meer dan in dezelfde maand van het voorgaande jaar. Tot nu toe was de recordmaand augustus 1989, maar in juli 1990 zijn 119.000 passagiers meer vervoerd. De groei is volgens de luchthaven voornamelijk toe te schrijven aan stijging van het lijndienstvervoer. Vooral de Europese bestemmingen hebben daar aan bijgedragen.

Londense beurs erg onder indruk EMS-besluit

Wall Street vrijdag door schommelingen gekenmerkt

NEW YORK - De aandelenkoersen op de effectenbeurs van New York hebben vrijdag grote schommelingen laten zien. Een kwartier na aanvang van de handel zat de Dow Jones-index van de dertig industriele fondsen op een verlies van bijna zestig punten. Aan het begin van de middaghandel stond de index op 25 punten winst en uiteindelijk sloot de beursbarometer 6,43 punten lager. Het slot bedroeg 2510,40 punten. De omzet bedroeg ongeveer 155 miljoen aandelen na 147 miljoen op donderdag. Op de Londense beurs was het ook spannend. Dit naar aanleiding van de aansluiting van het pond sterling op het Europese monetaire systeem (EMS), welk besluit insloeg als een bom.

Het aanvankelijke verlies in Wall Street werd toegeschreven aan het feit dat het begrotingscompromis in de VS al over de eerste hobbel -het huis van afgevaardigden - was gestruikeld. De beleggers putten evenwel weer moed uit de hervatting van de begrotingsbesprekingen, ook al dreigde president Bush even met een veto op een tussentijdse financiering voor het overheidsapparaat.

Van negatieve invloed waren de tegenvallende werkloosheidscijfers en de vermindering van het aantal nieuwe banen. De gevolgen van de bekendmaking hiervan voor de koersen waren echter niet zo groot. Al eerder is op de Newyorkse beurs gezegd dat slecht nieuws begint te wennen.

De aandelenkoersen op de effectenbeurs van Londen zijn vrijdag omhoog geschoten nadat bekend werd dat het pond sterling zal worden opgenomen in het Europes Monetaire stelsel (EMS). De Financial-Times van honderd aandelen explodeerde van min dertig naar een plus van ongeveer zeventig punten in een paar minuten tijd.

De handel werd met een uur verlengd om de beleggers de mogelijkheid te geven het nieuws te verwerken. De FT-100 won tenslotte 73,5 punten om op 2143,90 punten te sluiten. Eerder op de dag was de stemming op de Londense beurs diep in mineur door het wegstemmen van het Amerikaanse begrotingsakkoord in het huis van afgevaardigden.

De beurs van Frankfurt was evenens flauw door het wegstemmen van het Amerikaanse begrotingsakkoord en de Dax-index sloot 30,59 punten lager op 1391,76 punten, een daling van 2,2 procent. De beurs in Frankfurt ging vroeg dicht en kon zo niet meer reageren op de berichten over het EMS. Op de Parijse beursvloer konden de verliezen grotendeels weggewerkt worden door de Britse verrassing. De Cac-index sloot slechts met een verlies van 0,81 punten op 1551,93.

Buthelezi absent bij overleg over non-raciale maatschappij

Thuislandleiders Zuid-Afrika vormen front met Mandela-ANC

SOWETO - Nelson Mandela en de leiders van vijf Zuidafrikaanse thuislanden hebben vrijdag aangekondigd dat zij een anti-apartheidsfront zullen vormen voor de gesprekken met de regering over een toekomstig non-raciaal democratisch Zuid-Afrika.

"Wij geloven dat wij, in de stappen die waarschijnlijk zullen volgen, gezamenlijk op kunnen treden, als een eenheid met gelijke ideeen, tactieken en principes", zo verklaarde Mandela, de vicevoorzitter van het ANC, nadat hij in zijn huis in Soweto vergaderd had met de leiders van de thuislanden Kwandebele, Qwa-Qwa, Lebowa, Kangwane en Gazankula. Zij bespraken de recente bloedige onlusten in de zwarte steden.

TOEKOMST

De leider van het zesde en grootste Zuidafrikaanse thuisland, die alleen door Pretoria als onafhankelijk worden beschouwd, chief Mangosuthu Buthelezi van Kwazulu weigerde aan de vergadering met de andere thuislandleiders deel te nemen; hij staat erop een persoonlijk gesprek met Mandela te voeren.

De thuislandleiders worden door veel zwarte Zuidafrikanen gezien als marionetten van de -blanke- regering omdat zij de rassenscheiding, de basis van het apartheidsbeleid, in stand hielpen houden. Nu zij echter besloten hebben samen te werken met het ANC geven zij duidelijk aan dat zij afstand willen nemen van Pretoria. Mandela zei daarover: "Het is tijd dat wij het verleden vergeten en samen de problemen van de toekomst onder ogen zien".

Hij gaf toe dat hij teleurgesteld was dat Buthelezi was weggebleven, maar hij voegde eraan toe dat het nog niet het juiste tijdstip is voor een persoonlijk gesprek met de Zulu-leider. En hij kon het niet laten erop te wijzen dat Buthelezi "als hij als thuislandleider wordt uitgenodigd door president De Klerk daar wel op ingaat. Hij heeft vrijwel geen vergadering overgeslagen".

Ook dollar gaat iets vooruit

Pond in lift na besluit over EMS

AMSTERDAM/LONDEN - Het Britse ministerie van Financien bezorgde de valutahandelaren vrijdagmiddag een verrassing. Het pond sterling zal maandag toetreden tot het Europees Monetair stelsel (EMS). De wisselmarkten in Europa reageerden na het bekendworden van het nieuws verrast en de koers van het pond sterling schoot omhoog. Ook de dollar profiteerde ervan.

Op de Amsterdamse valutamarkt noteerde het pond vrijdag een slotkoers van Nf 3,3770 tegenover een slot van Nf 3,3080 op donderdag, een stijging van bijna zeven cent. Kort voor het einde van de handel bereikte het pond nog een koers van Nf 3,3850.

De Britse minister van Financien, John Major, verklaarde dat de inflatie volgend jaar omlaag zal gaan. De Britse Centrale bank gaf aan de commerciele banken het signaal om de basisrente met een procent omlaag te brengen tot veertien procent. Volgens handelaren reageerde de markt, ondanks de al maanden circulerende geruchten dat het pond toe zou treden tot het EMS, paniekerig en werd ze "totaal verrast".

Ook de **dollar** profiteerde van het Britse nieuws. De koers schoot even omhoog naar het hoogste punt van de dag op Nf 1,7500 om daarna terug te zakken. De Amerikaanse munteenheid sloot op Nf 1,7350 tegenover Nf 1,7325 op donderdag. De teleurstellende cijfers over de werkloosheid in de Verenigde Staten hadden weinig effect op de "Greenback". Het feit dat de ontwerpbegroting van de VS in het huis van afgevaardigden is weggestemd had weinig gevolgen voor de dollarkoers.

Op de markt voor edele metalen in Zurich ging de **goudprijs** vrijdag omlaag van 397,25 dollar op donderdag naar een slot van 393,50 dollar per ounce (31,1 gram).

KLM:bezetting blijft gelijk

AMSTELVEEN - De bezetting van de KLM-vliegtuigen is in september weinig veranderd vergeleken met dezelfde maand van vorig jaar. De beladingsgraad daalde van 73,5 procent tot 73,4 procent. Het totale vervoer steeg met zeven procent tot 408 miljoen tonkilometer en de productie steeg met eveneens zeven procent tot 555 miljoen tonkilometer. Over de maanden april tot en met september is de beladingsgraad gedaald van 72,4 procent tot 72 procent.

Werkloosheid in vroegere DDR stijgt

NEURENBERG - Het aantal werklozen in de voormalige DDR is in september gestegen met 83.500 ofwel 23 procent tot 444.825. In West-Duitsland verminderde het aantal werklozen met 85.100 tot 1.727.760, zodat het totaal voor het verenigde Duitsland met ruim 2,17 miljoen vrijwel onveranderd was.

Dit blijkt uit donderdag gepubliceerde cijfers van het Arbeidsbureau in Neurenberg. Voor West-Duitsland was het voor het eerst sinds 1981 dat het aantal werklozen in september onder de 1,8 miljoen lag. Het percentage werklozen onder de beroepsbevolking bedroeg eind vorige maand 6,6. Dat is nog steeds hoger dan de vijf procent in de vroegere DDR, maar dat zal waarschijnlijk niet lang meer het geval zijn. Volgens het Arbeidsbureau vormen in het oostelijke deel van het land de problemen bij de overgang van een planeconomie naar een markteconomie nog steeds een zware belasting.

Mandela over geweld naar De Klerk

JOHANNESBURG - Nelson Mandela, de vicevoorzitter van het ANC, wil met president Frederik de Klerk van Zuid-Afrika overleg voeren over het geweld in de zwarte steden rond Johannesburg. Het ANC (Afrikaans Nationaal Congres) heeft vrijdag bekendgemaakt dat Mandela maandag in Pretoria met De Klerk zal praten.

Een woordvoerder van het ANC deelde mee dat het geen "grote vergadering zal worden, maar een gesprek tussen hen beiden over het geweld". De Zuidafrikaanse regering heeft vrijdag de avondklok in de zwarte miljoenenstad Soweto bij Johannesburg opgeheven die werd ingesteld na de gevechten tussen aanhangers van het ANC en sympathisanten van de Inkatha-beweging van Zulu-leider Mangosuthu Buthelezi waarbij rond achthonderd doden vielen. Minister Adriaan Vlok van Wet en Orde zei in een verklaring dat de avondklok wel in de zes andere zwarte steden gehandhaafd blijft.

In tankwagen:
Drie ton cocaïne ontdekt

SAN DIEGO - De politie in de Amerikaanse stad San Diego heeft in een tankwagen gevuld met propaangas die uit Mexico kwam, drie ton cocaïne ontdekt. Het was de grootste vangst die ooit werd gedaan in het grensgebied tussen California en Mexico.

De grossierswaarde is volgens de politie 85 miljoen dollar, terwijl de straatwaarde op 425 miljoen dollar zou liggen. De politie speurt nog naar de Mexicaanse bestuurder van de tankwagen. Men liet hem aanvankelijk gaan omdat de verdenking te vaag was, zei men. De tankwagen was zwaarder dan de officieel aangegeven lading. De politie moest achtien uur wachten om de tankwagen van binnen te onderzoeken, omdat eerst het gas overgeladen moest worden.

Werkloosheid VS toegenomen

WASHINGTON - Het percentage werklozen onder de Amerikaanse beroepsbevolking is in september verder gestegen tot 5,7, het hoogste niveau sinds maart 1988.

Het aantal banen, exclusief de landbouw, verminderde met 101.000, zo heeft het Amerikaanse ministerie van Arbeid vrijdag bekendgemaakt. De cijfers vormen een nieuw teken dat de economie van de VS nauwelijks meer groeit en mogelijk zelfs al in een recessie is geraakt. September was de derde achtereenvolgende maand waarin het werkloosheidspercentage omhoog ging. In juni stond het percentage nog op 5,2. De vermindering van het aantal banen met 101.000 omvat 42.000 mensen die werden ontslagen na tijdelijk te zijn ingehuurd voor een volkstelling.

Succesvolle eerste avond troubadours-festival

■*WILLEMSTAD — Een zeer goed begin van het troubadours festival. Het publiek kan vanavond en morgen (finale) nog terecht in het Centro Pro Arte. Op de foto de Amerikaanse deelnemer Bischop tijdens de vertolking van het liedje "My grandmother's garden".*

IN TEGENSTELLING TOT WAT langzamerhand hier op Curaçao een traditie begint te worden, begon de Internationale Troubadours Festival 'Introfesticur', gisteren op de eerste avond precies op tijd, om klokslag half negen.

Men kreeg een show van zeer hoog niveau met troubadours die zowel hun stem als hun instrument (gitaar) volkomen beheersten. De show liep als een trein. Zowel Mario Kleinmoedig als Ana Mosteiro deden goed werk als presentatoren.

Alhoewel alle troubadours uitzonderlijk goed waren, had Ulrik Remy van Duitsland iedereen verrast met zijn Papiamentu versie van 'Plegaria'. Ook Magriet van Holland, met het lied 'Mannen', Boulu Valcourt van Haiti, Rigel Torres van Puerto Rico, vielen op.

In de showtime was Mike Marriot uit Engeland als one-man band weer iets anders. De dansgroep van Studio di baile Korsou, bestaande uit jongeren, danst ook uitzonderlijk goed.

Al bij al, kunnen Chin Behilia en zijn medewerkers terugzien op een zeer geslaagde avond. Het publiek wordt aanbevolen om dit boeiende festival van internationale troubadours uit Europa, Afrika, Latijns-Amerika en het Caribisch gebied niet te missen. Het is de moeite waard.

Vanavond is de tweede avond van Introfesticur, waarbij de finalisten worden bekendgemaakt, die zondagavond in het Papiamentu zullen zingen. Kaarten zijn verkrijgbaar bij de boekhandels en te bestellen via telefoon 81404.

R.L.

België wordt belangrijk voor invoer drugs uit Suriname

-door Victor Hafkamp-

BRUSSEL — België begint een steeds belangrijkere rol te spelen bij de invoer van drugs uit Suriname naar Europa. Via Oostende, de badplaats aan de Noordzee, blijken de laatste tijd vele kilo's cocaïne uit Suriname Westeuropa te zijn binnengesmokkeld. In de haven van Antwerpen werd onlangs tachtig kilo ontdekt aan boord van een bananenboot. Er werden enkele arrestaties verricht. Nadat het schip was doorgevaren naar Vlissingen werd in de Zeeuwse plaats nog eens twintig kilo ontdekt.

Rijkswachtkapitein Ch. Dewinter, hoofd van de sectie drugs bij het Centraal Bureau voor opsporing te Brussel heeft op een persconferentie toegegeven dat België de toegangspoort bij uitstek voor de drugshandel aan het worden is. Overigens voegt hij eraan toe dat zijn land al jaren te maken heeft met een hoge regelmatige invoer van cocaïne. De laatste vijf jaren is de invoer fors gegroeid. 'Maar dat is in andere Westeuropese landen net zo, zo stelt Dewinter. 'Op de Brusselse luchthaven Zaventhem hebben we grote vondsten gedaan, evenals in de Antwerpse haven. Samen met Schiphol en de haven van Rotterdam zijn dat de grote knooppunten voor de drugsinvoer in onze streken'.

In een reportage van de VARA-televisie benadrukte Dewinter dat de laatste tijd aanzienlijk scherper wordt gecontroleerd nadat maandenlang passagiers die rechtstreeks uit Paramaribo aankwamen, niet of nauwelijks gevisiteerd door de douane konden komen.

NIET ALERT Sinds enkele maanden landt op de luchthaven van de Belgische badplaats wekelijks een Boeing van Trans Caribbean Airlines uit Paramaribo. Tot voor kort bleek de Belgische douane nauwelijks interesse te hebben voor passagiers en lading uit dit toestel. Ook de Rijkswacht toonde zich weinig alert. De Surinaamse cocaïne-connectie bleek goed op de hoogte van de mogelijkheden die Oostende bood. Nu de controles op Schiphol en in de Rotterdamse haven aanzienlijk zijn verscherpt, bood Oostende een niet te missen kans. De Belgische politie kwam na een tip uit het buitenland op het spoor van een Braziliaan die enkele kilo's cocaïne in zijn koffer bleek te hebben, toen hij bij Oostende werd gevisiteerd.

Op de bagageband hobbelde inmiddels onbeheerd een hem toebehorende doos die bij controle liefst 45 kilo van het spul bleek te bevatten. De Belgische Rijkswacht arresteerde drie mannen die hem opwachtten: twee Surinamers en een Nederlander. De Braziliaan had geen voorzorgsmaatregelen. Hij verwachtte - op basis van eerdere ervaringen - zijn vracht probleemloos door de douane te kunnen loodsen.

Volgens de Belgische autoriteiten is het zeker dat met de niet gecontroleerde vluchten van Trans Caribbean Airways uit Paramaribo aanzienlijke hoeveelheden drugs West-Europa zijn binnengekomen.

In perspublicaties wordt ook de arrestatie gemeld van een Surinaamse moeder en haar zoon die een doos met levensmiddelen bij zich hadden. Een van de cocosnoten in het pakket brak bij de controle doormidden, waarna er een plastic zakje cocaïne uit tevoorschijn kwam. Bij nadere controle bleken ook de andere cocosnoten zulke zakjes bevatten. De twee kwamen uit een Boeing 707 die Trans Caribbean Airlines kort daarvoor had gehuurd in Roemenië. Het toestel zou voorheen zijn gebruikt door de in december geëxecuteerde ex-dictator van Roemenië, Nicolae Ceaucescu.

SLECHTE NAAM

Directeur Arnie Robles van de luchtvaartmaatschappij geeft toe dat de kans groot is dat in Paramaribo veel cocaïne bij de afhandeling 'er doorheen slipt'. Hij zegt de Belgen op de mogelijkheden te hebben gewezen dat er zich op de vluchten uit Paramaribo veel drugs bevinden. 'Ik zou niet willen dat de TCA op dit gebied een slechte naam krijgt, maar de eerste 15 vluchten uit Paramaribo zijn niet gecontroleerd. Pas de meest recente vluchten zijn door de douane en politie nauwkeurig bekeken. Vraag me niet hoevvel er inmiddels aan drugs kan zijn doorgeslipt'. Het vervoer van drugs op de TCA-lijn werd vaak vergemakkelijkt, omdat de aankomsttijden van het toestel sterk varieerden. Bovendien is de luchthaven van Oostende een typisch vliegveld voor vrachtvervoer, waar de controle nooit optimaal was.

INTERESSANT

Ook de Belgische havenstad Zeebrugge blijkt een interessante bestemming geworden te zijn voor de drugshandel. In de televisiereportage van de VARA werd getoond hoe duikers van de politie onlangs onder een fruitschip een vastgelate torpedo aantroffen die bijna 100 kilo cocaïne bevatte. De politieduikers zagen onder water andere duikers die bezig waren met demontage van de torpedo. Er werden tien arrestaties verricht op en nabij het schip, onder wie vijf Surinamers uit Zoetermeer. Volgens de Belgische politie zijn ook enkele Antillianen aangehouden.

Amnesty International

WILLEMSTAD — Niet zo lang geleden gaven enige buitenlandse ambassades in Nederland te kennen 'gek te worden' van de vele brieven, telefoontjes en petities waarmee zij werden bestookt door Amnesty International. Zij verzochten de organisatie voor de mensenrechten om vermindering van dat informatiebombardement, zo meldt Amnesty.

Amnesty International ervaart dergelijke verzoeken echter als een stimulans om door te gaan met haar acties. In dit verband wordt gewezen op de recente vrijlating van politieke gevangenen als Justin Kapitaime Mwamba (Zaïre), John Khaminwa (Kenya), Shih Ming Ten (Taiwan), Kweku Boah (Ghana) en Mawu Robert Ryoma (Finland).

Dit succes meent Amnesty International te danken aan de inschakeling van gewone burgers over de hele wereld in de strijd voor de mensenrechten. Daarom worden ook op Curaçao mensen gevraagd hun steentje bij te dragen. Belangstellenden voor de doelstellingen en werkwijze van Amnesty International kunnen iedere tweede maandagavond van de maand (ook aanstaande 8 oktober) om 20.00 uur terecht in de Seamans Club aan de Emancipatieboulevard 42 (hoek Prof. Kernkampweg), tel. 75317. Iedere tweede dinsdagavond van de maand om 20.00 uur in Kas de Orashon in Soto, tel. 75317. En iedere vierde zondagmorgen van de maand om 10.30 uur na afloop van de kerkdienst in de Tamarijn te Mahaai.

■WILLEMSTAD — Het koor Orfeon Crescendo bestaat 30 jaar en dat werd gisteravond gevierd met een concert in de kerk van Brievengat. Het geheel was de moeite waard. Op de foto een van de solisten, de tenor Eduardo Calcaño.

Sfeervolle viering 30 jaar Orfeon Crescendo

HET dertigste jubileum dient gevierd te worden en het koor 'Orfeon Crescendo', onder leiding van Frank Davelaar, deed dit gisteren op sfeervolle wijze in de Brievengatkerk met voor de pauze de complete Missa Solemnis van Mozart, en na de pauze de incomplete 'Christus am Oelberg' van L. van Beethoven.

Veel werk moet er verzet zijn voor het instuderen van Mozarts Missa Solemnis, geschreven ter gelegenheid van de inwijding van het 'Waissenhaus' in Wenen. Hoe deze muziek door een 12(!)-jarige geschreven kon worden zal altijd tot de grote raadselen behoren, vooral in het Credo bereikt Mozart hier grote hoogten voor dramatiek en berusting, schuwt het gebruik van de overmatige kwart niet en geeft de solopartijen een prachtig evenwicht ten opzichte van de drukkere koorpartijen.

Orfeon Crescendo deed zijn best, hier en daar aarzelende koorinzetten niet meegerekend. Het waren Tica Giel, sopraan, Inez Feo-La Cruz, mezzo sopraan, Eduardo Calcaño, tenor en Claudio Muskus, bariton, die het geheel een professioneel aanzicht gaven.

'Cristus am Oelberg' van v. Beethoven is nog onlangs met Pasen uitgevoerd. Van mijn kant geen bezwaar om de prachtige aria's, duetten en terzetten nogmaals te horen. Als 'nieuweling' was de tenor Eduardo Calcaño nu beter te horen dan in Mozart. Soms wat hoog intonerend en schreeuwerig in de hoogte, maar in de eerste aria deed hij toch hele mooie dingen. Wat Tica Giel, Inez Feo-La Cruz en Claudio Muskus betreft.....goede wijn behoeft geen krans.

Een vreemd stuk, Christus am Oelberg, zelden uitgevoerd. Beethoven had er maar wat graag een opera van gemaakt, maar dat mocht tijdens de vastentijd in Wenen niet, dus laat hij de sopraan op een liturgische tekst Napolitaans-achtige coloraturen uithalen, en het terzet kon zo van Verdi zijn. In het programma was blijkbaar geen plaats meer voor de tekst van het soldatenkoor, het slotkoor en de rest van het terzet. Maar dit gemis werd meer dan goed gemaakt door een toegift: Laudate Domine van Mozart, met begeleiding van het koor door Tica Giel ontroerend mooi gezongen. Mag ik zo eerlijk zijn om dit het mooiste van de avond te vinden? Als vanouds begeleidde dokter Rojer het geheel op vakkundige wijze aan de piano.

Bloemen en hartelijk applaus voor het jubilerend koor, solisten en dirigent Frank Davelaar, die van Pacheco Domacasse namens de dienst Cultuur een toespraak en een plaquette kreeg aangeboden.

PS: Als televisiecameramannen niet meezingen, moeten zij eigenlijk niet op het podium staan...

IMAN LANDHEER

Ingezonden

Recht of onrecht

OP EEN vrijdagavond raakte ik betrokken bij een aanrijding waarbij ik part noch deel had, maar waarbij eens temeer duidelijk blijkt, dat de 'rechten' van de onschuldige, benadeelde partijen ver te zoeken zijn.

De persoon die de aanrijding veroorzaakte (auto-1), kwam met een pas gekochte tweedehandse-auto, waarvan de verzekering nog niet in orde was, uit een uitrit, terwijl er een pick-up (auto-2) keihard aan kwam rijden. Auto-1 werd geschept en tegen mijn geparkeerde auto (auto-3) geslingerd. Auto-1 (schuldige) is niet verzekerd, auto-2 (géén schuld) All Risk verzekerd, auto-3 (geparkeerde auto geen schuld en) WA verzekerd.

De persoon van auto-1 moet zorgdragen voor het repareren van drie auto's doch heeft geen geld. Met auto-2 kon gemakkelijk een afspraak gemaakt worden, omdat deze All Risk verzekerd was. Zijn verzekeraar repareert auto-2 en auto-1 lost de schuld af.

En nu mijn auto-3. Ik ben niet All Risk verzekerd, maar ik heb een WA-verzekering. De persoon, die mij heeft aangereden, deelt mij mee dat ik geduldig moet wachten tot mijn auto gerepareerd kan worden. Zij zal mij laten weten naar wie ik mijn auto moet brengen. Wat zijn mijn rechten?

Ik heb gehoord dat er in het verleden al sprake was van het instellen van een Waarborgfonds. De wet, waarin dit geregeld is, is eind jaren zeventig door de Staten aangenomen; blijkbaar was er toen al behoefte aan een dergelijk fonds dat voorziet in gevallen als onderhavige en dat je dus geholpen wordt en niet de dupe blijft van mensen die geen verzekering afsluiten. Alhoewel de wet hen verplicht een verzekering te sluiten. Echter de nadere uitwerking van de wet om tot invoering van het Waarborgfonds te komen, heeft tot op heden niet plaats gehad en is op de lange baan geschoven. Er is dus geen pot en geen geld.

Was auto-1 verzekerd dan had ik tegelijk een andere auto kunnen krijgen, terwijl mijn auto gemaakt zou worden. Nu mag ik blij zijn als mijn auto überhaupt in de toekomst gerepareerd wordt.

En hoe zit het nu met de politie-agenten die een procesverbaal van de aanrijding hebben gemaakt? Die helpen je met niets; die maakten zich er ook in dit geval weer gemakkelijk van af door te zeggen: 'beter regelen jullie het onderling en span anders een juridische zaak aan'. En ze gaan hun auto weer in op weg naar de politiepost. Als je vraagt of ze het procesverbaal al doorgestuurd hebben, krijg je als antwoord, dat het ongeveer twee maanden duurt en wanneer het aankomt kan het wel zes maanden duren voordat de zaak voor de rechter komt. Een mooi systeem, maar mijn auto moet nu dringend gerepareerd worden. Ondertussen blijft je auto kapot en heb je juridische bijstand gevraagd, heb je daar weer de nodige kosten die je door de onverantwoordelijkheid van een ander zelf moet betalen.

Er is een wet die zorgt dat je minstens tegen derden (WA) verzekerd moet zijn. Wat heeft dit echter voor zin als je niet controleert?

Er moet strenger tegen overtreders opgetreden worden. Geen verzekering, dan direct opsluiten of rijverbod voor minstens één jaar. En zullen we onderhand niet gaan werken aan de daadwerkelijke totstandkoming van het Waarborgfonds?

N.E. ABDOELRAHMAN-ISEBIA
Curaçao

Heropening St Jozef MAVO

■WILLEMSTAD — *Een compleet gerestaureerde St. Jozef Mavo werd gisteren weer in gebruik genomen. Nadat de school ruim twee jaar gesloten bleef konden de leerlingen en de leraren gisteren weer in het gebouw op Pietermaai terecht. Deze keer om de heropening te vieren en in het vervolg om er weer lessen te volgen. De exdirecteur (links op de foto) Urvin 'Papa Dudu' Frans nam gisteren officieel afscheid van zijn leerlingen, collega's en 'zijn' school (hij was één van de personen die het meest betrokken was bij de restauratie van de school). Gregory Berry volgt Frans op als directeur van de St. Jozef Mavo. Op de foto (vlnr) Urvin Frans, de sport-leraar R. May en Bischop Willem Ellis, die de school inzegende.*

Ingezonden

Vermindering van straf

VAN DE man R.L., die mij onlangs beroofd en mishandeld heeft, heb ik vanuit zijn voorarrest een brief ontvangen waarin hij zijn diepe spijt betuigt over het gebeurde en de verklaring aflegt dat hij toen zwaar onder invloed stond van alcohol en drugs.

Tevens verklaart hij enkele maanden lang vóór deze inbraak een ontwenningskuur was begonnen. Tevens dat hij zich diep schaamt voor zijn drie jonge dochters.

Hier moet ik aan toevoegen dat hij tijdens mijn mishandeling, mij enkele keren reeds bij voorbaat vergiffenis heeft gevraagd, maar een boze kracht in hem dwong hem voort te gaan.

Dit al geeft mij de overtuiging dat hij op dat ogenblik zijn gehele verstand niet heeft kunnen gebruiken. Psychiaters geven toe dat baseverslaving het verstand beschadigt.

Mijn vraag is nu: mag de rechtbank iemand met een gehavend verstand gelijk berechten als iemand die een ongeschonden verstand heeft? Moet van een normale straf niet een deel worden afgetrokken? Wordt dat ooit gedaan?

Omdat ik behalve mens en christen ook apostel ben en het tot mijn taak behoort de gevangenen te bevrijden (Luk. 4:18), zou ik graag willen weten of hierover ooit gedacht wordt. Bij de veroordeling van de twee dames die mij beroofden, de vorige maand, heb ik niets vernomen over een kans van vermindering van straf omdat ze onder drugs stonden; iets wat zij mij vanuit de gevangenis schriftelijk bevestigd hebben.

PATER P. BRENNEKER
Utrecht

Poging tot vlees-diefstal

WILLEMSTAD — Vanochtend begaf een patrouille van de surveillancedienst van de politie zich naar een supermarkt te Aztekenweg waar de eigenaren de man H.B (42 jaar oud) met enige goederen zouden hebben betrapt.

Bij nader onderzoek bleek dat H.B een paar slippers en 1 kilo biefstuk tussen zijn kleren verstopt had. H.B bekende van plan te zijn geweest om met bedoelde goederen weg te gaan zonder te betalen. Hij werd terplaatse aangehouden terzake poging tot diefstal en overgebracht naar het recherchebureau.

Sherry dief betrapt

WILLEMSTAD — Een patrouille van het bureau surveillancedienst van de politie werd naar een winkel aan de Puerto Ricoweg gestuurd, waar de eigenaar de man R.D (17 jaar oud) betrapt had op het verstoppen van een fles sherry in zijn broekzak.

De eigenaar verzocht de politie om R.D slechts te waarschuwen. Hij werd in verband hiermee streng door de patrouille onderhouden. Daarna besloot R.D. de sherry toch te betalen.

WILLEMSTAD — De centrale post van politie stuurde gisteravond omstreeks 9.15 uur een patrouille van de surveillancedienst naar een zaak gelegen te Noord Rozendal, waar de eigenaar vertelde dat onbekenden zich toegang tot zijn zaak hadden verschaft door het forceren van de schuifdeur. Voorts gaf hij aan de politie te kennen dat hij enkele videocassettes en een autojack vermiste. De recherche heeft het verdere onderzoek.

Gezag ere-lid Lions Club

■WILLEMSTAD — *Gezaghebber Elmer Wilsoe is ere-lid geworden van de Lions club. Dat gebeurde gisteravond tijdens een speciale happening van de leeuwenclub in het Caribbean hotel. Op de foto: Lions-club voorzitter Donny Bakhuis (links) tijdens de overhandiging van de 'oorkonde' van de leeuwenclub aan de gezag. Verder ziet men onder andere Lions bestuurslid Angel Kook en mevrouw Marlène Wilsoe (geheel rechts).*

De productie van de AUSTRALISCHE mijnen zou binnen een jaar in waarde kunnen verdubbelen als het transport beter wordt geregeld en tariefbelemmeringen worden opgeruimd, zo staat in een regeringsrapport. Het rapport beveelt aan buitenlandse ondernemingen meer vrijheid te geven, Aboriginals direct te laten onderhandelen met mijnbouwondernemingen in plaats van met tussenkomst van de overheid en meer nationale parken open te stellen voor mijnbouw. Australie is een belangrijke producent van kolen, bauxiet, diamanten, goud, ijzererts, zilver, lood en zink.

***

Pond in Europees monetair systeem

LONDEN - Nu het pond sterling in het EMS wordt opgenomen is er een einde gekomen aan elf jaar van verzet dat premier Thatcher heeft geboden tegen het lidmaatschap van het monetaire stelsel van de Europese Gemeenschap.

Toen het EMS in maart 1979 het licht zag weigerde de toenmalige Labourregering onder leiding van James Callaghan toe te treden. Het pond sterling was ten gevolge van de Britse olievinning op de Noordzee en de tweede oliecrisis een "olie-munteenheid" geworden en de koers ervan was niet stabiel genoeg door de onzekere situatie op de wereldoliemarkt.

Dat argument werd overgenomen door premier Thatcher, die in mei 1979 aantrad. Ze heeft dat argument lang weten vol te houden. In 1985 hield ze een eerste poging van het Britse ministerie van Financien en de Britse Centrale bank tegen om het pond in het EMS te laten meedoen. Toen zei zij dat het pond te sterk aan de Westduitse mark zou zijn gekoppeld en aan het Westduitse monetaire beleid. De geloofwaardigheid van Groot-Brittannie zou daardoor worden aangetast en het proces van economische aanpassing, dat Thatcher hoog in haar vaandel had staan, zou erdoor worden vertraagd.

In 1987 en in 1988 probeerde ex-minister Nigel Lawson ernaar te streven de koers van het pond op ongeveer drie mark te krijgen. Daarover kreeg hij het stevig aan de stok met Thatcher en hij moest zijn streven laten varen. Lawson begon weer aan te dringen toen de Europese Monetaire Unie (EMU) vorm begon te krijgen. In oktober vorig jaar moest Lawson het veld ruimen nadat hij een economisch adviseur van Thatcher "halfbakken" had genoemd. Lawson verklaarde vrijdag blij te zijn met "de historische beslissing waarvan ik zo lang voorstander ben geweest".

MENSEN

Amerikaanse niet uitgeleverd aan VS

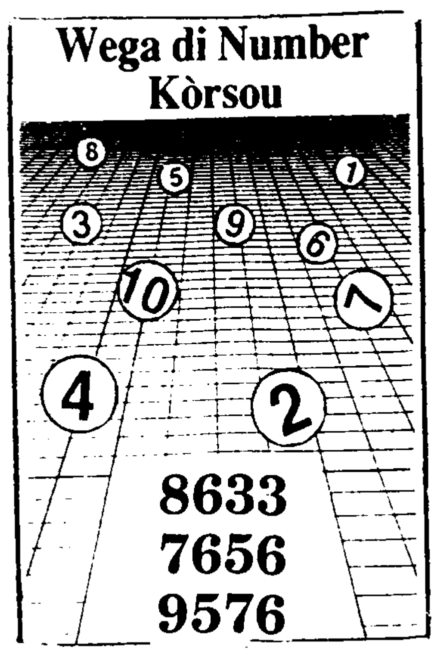
De **Amerikaanse** rechter Elisabeth Mccallister mag volgende week donderdag door de rechter-commisaris bij de rechtbank in Den Haag worden gehoord. Zij zal ondanks haar illegale verblijf in Nederland niet worden gearresteerd. Dat maakte de staat vrijdag bij monde van landsadvocaat mr. E. Daalder bekend.

Volgens Daalder staat deze toestemming los van de verhoren van andere getuigen, zoals de officier van Justitie, de betrokken rechter-commissaris en een politie-ambtenaar, die donderdag aan het verhoor van Mccallister vooraf zullen gaan. Daarbij wil de staat geen garantie geven dat de Amerikaanse de verhoren ongemoeid kan bijwonen.

Mccallister had via haar advocaat 20 september dit jaar, toen de eerste getuigenverhoren plaats hadden moeten hebben, om toestemming voor haar aanwezigheid en een verhoor van haarzelf gevraagd. De verhoren zijn bedoeld om grond te bieden voor een rechtszaak van Mccallister tegen de Nederlandse staat, waarbij de rechtmatigheid van het overdragen van haar dochterje aan de vader zal worden aangevochten.

In 1983 kreeg de vrouw bij de echtscheiding de voogdij over haar destijds 3-jarige dochtertje toegewezen. Toen zij vermoedde dat haar man het kind tijdens de omgangsregeling misbruikte, ontvoerde zij het kind naar Hawaï. De man liet zijn ex-vrouw daarop uit de ouderlijke macht zetten.

Vanwege het arrestatiebevel dat tegen haar werd uitgevaardigd vluchtte ze 3 november vorig jaar naar Nederland. Direct na haar aankomst werd de vrouw voor een verkeersovertreding in Amsterdam aangehouden. Haar dochtertje werd haar ontnomen en aan de vader overgedragen. Mccallister werd in Utrecht vastgezet, maar is inmiddels na de afwijzing van het uitleveringsverzoek van de VS door staatssecretaris Kosto op vrije voeten gesteld. Volgens de vrouw had haar kind nooit aan de vader mogen worden uitgeleverd.

■*Prinses Diane houdt een van de kinderen die in Grandma's house zijn ondergebracht op de arm. Zij bracht na haar aankomst in Washington een bezoek aan deze instelling die onderdak is voor kinderen met AIDS.*

Heel erg blij zijn wij met de geboorte van onze zoon

Luc Arjan

Mieke en Kees Hombergen-Geurds
Kaya Yay Römer 11.

Curaçao, 4-10-1990.

4 oktober 1990

Heel gelukkig zijn wij met de geboorte van onze dochter en zusje van Avinash

Noömi Margaretha Dina

Peter en Liesbeth Grootens-de Fretes
Alexanderlaan 8
Curaçao
Tel. 73777

AMIGOE Fax: 674524 Tel: 672000

UITGEVERIJ AMIGOE N.V.
Scherpenheuvel z/n of P.O.B. 577
Curaçao N.A.
Giro 440.000
Bankrek. nr.: 11-07-313
Algemene Bank N.V.
Bankrek. nr.: 874.825.10
Maduro & Curiel's Bank N.V.

CURAÇAO
Centrale (alle afdelingen)
672000

Directie:
Ingrid de Maayer-Hollander
Leeward News Holding

Hoofdredactie:
A. van Leeuwen(adjunct-hoofdredactrice)
N. Hendrikse (eindredacteur ÑAPA)

Overige leden Redactie:
Toon van Dongen, Jacoline Steegstra, Bob Harms, Sheila Rhodes (secretaresse), Chris van Grol (sportmedewerker), Solange Isselt (opmaak) en Ken Wong (fotograaf)

ADVERTENTIE-AFDELING
Acquisitie:
Viola Bernardus en Janny Naaldijk
Aanname advertenties:
Maandag t/m vrijdag van 07.30-15.30 uur
Alle advertenties voor de komende dag moeten 1 dag van tevoren vóór 15.30 binnen zijn.

ZOEKERTJES verschijnen op dindag en vrijdag en kunnen iedere dag tussen 07.30-15.30 uur worden opgegeven, behalve op zaterdag.

Alleen zoekertjes die op maandag en donderdag vóór twaalf uur binnen zijn, kunnen de dag daarop (dus dinsdag en vrijdag) verschijnen.

UITGEVERIJ AMIGOE ARUBA
Caya G.F. Betico Croes 110
Tel: 24333 (drie lijnen)
Faxnummer: 22368

Eindredacteur/Directeur
Jos van der Schoot
Redactie: Ramiro Tromp, Anna Tromp-Van der Schoot, Djisbie Franken (fotograaf)
Advertentie-afdeling: Etleen Clemencia-Landsmark

BONAIRE
Correspondent:
Hubert Linkels, Kaya Gobernador N. Debrot 154 tel: 8627

SINT MAARTEN
Correspondent:
Eddie Williams, P.O Box 366, tel: 22580 / 22764
Faxnummer: 25868

Abonnementen en advertenties:
The Chronicle, Grounddove Road, Pointe Blanche, tel: 23919.

ST. EUSTATIUS:
Vertegenwoordigster / Correspondente:
Mevrouw Peggy van de Horde, Whitewallweg 1

HILVERSUM
correspondenten:
B. Jos de Roo en Victor Hafkamp: Radio Nederland Wereldomroep (tel: 035-724300)

Persagentschappen: ANP en AP
Samenwerkingsovereenkomst met The Miami Herald, De Haagsche Courant, De Brabantse Pers

DRUKKERIJ: Rotaprint N.V.

DISTRIBUTIE (abonnementen):
Curaçao: Districo N.V. Tel: 370503, 370504 en 370304

Voor klachten gelieve deze nummers op te bellen. Het abonnementsgeld kan ook betaald worden via Giro rek. nr: 208.000, Maduro Bank rek. nr: 286.330.08 en ABN rek. nr: 11.15.626
Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110, tel: 24333
Bonaire (abonnementen en incasso): mv. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4

Losse nummers 60 cent:
Abonnementsprijs op alle eilanden van de Nederlandse Antillen **vijftien gulden per maand**

Buiten Antillen (Nederland):
NAf. 80,15 per maand (luchtpost) of NAf. 24,-- per maand (zeepost); jaarlijks vooruit te betalen

Heer Bommel en de Platmaker door Marten Toonder

6660 — Niet ver hier vandaan ligt het schiereiland Prol, dat aan toeristen weinig te bieden heeft. Het landschap is eentonig en vreugdeloos, en het klimaat is er regenachtig, zodat de bewoners vette haren en lange regenjassen dragen om beschermd te zijn tegen het vocht.

Een rijk land is het ook niet; de Prollen leven hoofdzakelijk van zwammen die zij rauw, uit het vuistje plegen te eten. Want het is een eenvoudig volkje, dat wars is van dikdoenerij of opgesmukte manieren.

'Doe maar gewoon', is hun motto, 'dan doe je al gek genoeg'.

'Ich zou het onjuist zijn te menen dat ze dom zijn, of achtergebleven. Het tegendeel is waar; er schuilt menige scherpe kop onder.

'We moeten zaken gaan doen', sprak een zekere Olger Nasp, niet lang geleden bijvoorbeeld. 'Dingen verkopen en geld verdienen, weet je wel? Ze moeten in het buitenland niet denken dat ze meer zijn dan wij. Laten ze maar niet te dik doen!'

'Maar wat moeten we dan verkopen?' vroeg een ander die Ibbele Zweder heette.

'Zwammen natuurlijk!' riep Olger uit. 'Prolzwammen, eenvoudig eten maar voedzaam, jongen! En ze werken nog goed op de hersens ook, weet je wel? Je krijgt er gezonde gedachten van, zonder aanstellerij. Lekker gewoon!'

'We kunnen het buitenland er mee helpen', zei een derde, die eens een krant gelezen had. 'Ze denken daar soms heel raar. We kunnen ze zwammen verkopen en ze zo het Prolse denken leren. Mooi werk, je weet wel!'

Met dat idee was iedereen het eens en zo trok Ibbele Zweder even later de grens over om met zijn zwammen en het Prolse denken de wereld te gaan verbeteren......

TELECURAÇAO

ZATERDAG

16.30 Telefiesta met tante Irma;
18.00 CBS Spotlight on Sports;
19.00 Kòktel Turístiko met captain Sterling;
20.00 Telenotisia;
20.20 Live uitzending baseball Major League: Oakland Athletics vs Boston Red Sox (play-off American League);
22.00 Wega di Number Kòrsou;
22.10 vervolg baseballwedstrijd;
24.00 Sluiting.

ZONDAG

15.00 Sala di konsierto;
16.00 Sena di Señor: 'pastoor Ivan Pérez en Little Voices-koor';
17.00 Bingo-show met Natalie en Ramfis;
17.30 Big Story;
17.50 Wega di Number Kòrsou;
18.00 Di bishita ku.....;
19.00 E Oloshi;
19.34 Modísima met Saida en Anne-Marie;
20.00 Telenotisia;
20.30 Directe uitzending Major League-baseballwedstrijd: Oakland Athletics vs Boston Red Sox (play-off American League);
23.30 Sluiting.
(wijzigingen voorbehouden)
******

Vechten tegen kanker

Een passieve, hulpeloze manier van omgaan met stress werkt belemmerend op de behandeling van kanker. Een actieve, **vechtlustige** houding daarentegen heeft een gunstig effect op de genezing. Dat is een van de belangrijkste thema's op een driedaags congres dat volgende week in Rotterdam wordt gehouden.

Op het congres spreken internationale deskundigen over het omgaan met kanker, de behandeling en psycho-sociale ondersteuning van de patiënt. De meeste sprekers zijn het eens met de "stress-theorie".

Experimenteel psycholoog L. Leshan uit New York ziet psychotherapie als een belangrijke en versterkende toevoeging aan de medische behandeling. Zijn therapie, waar hij volgende week over vertelt, is erop gericht de patiënt te helpen het passief ondergaan van kanker en de behandeling zo snel mogelijk los te laten en hem te laten vechten voor het behoud van zijn eigen leven.

Een tien jaar durend onderzoek van de universiteit van Stanford in Californië wees uit dat borstkankerpatiënten die regelmatig groepstherapie kregen langer leven dan patiënten die alleen een medische behandeling hadden gekregen. Ook onderzoek van de universiteit van Londen wijst in die richting.

Prinselijke Ferrari

Bij de gemeentepolitie van Lelystad en Almere zijn geen klachten binnengekomen over een mogelijke snelheidsovertreding woensdag van een rode **ferrari** F 40 waarin prins Johan Friso zat. De auto reed op de snelweg tussen Almere en Emmeloord.

Dat heeft de persofficier Veurink van de arrondissementsrechtbank in Zwolle vrijdag verklaard. "Almere en Emmeloord vallen onder de justitie in Zwolle. "Dit is het voor de hand liggende traject waarlangs de klachten zouden binnenkomen", zei Veurink. Ook de algemene verkeersdienst in Driebergen is niet met klagers geconfronteerd.

In de ferrari die op het genoemde traject volgens ooggetuigen meer dan 200 kilometer per uur reed, bevond zich prins Johan Friso, de tweede zoon van koningin Beatrix en Ferrari-importeur Kroymans jr, de eigenaar van de auto. Op de weg mag niet harder worden gereden dan 120 kilometer per uur.

Volgens een woordvoerder van de rijksvoorlichtingsdienst maakte de prins met de auto een proefrit, maar zat hij op de snelweg Lelystad - Almere zelf niet achter het stuur. Volgens een woordvoerder van de ferrari-importeur is Kroymans naar het buitenland vertrokken en niet bereikbaar. Volgens de zegsman heeft Kroymans tijdens de bewuste rit zelf ook gereden.

TBS

ZATERDAG

16.05 Munsters
16.35 Beverly Hillbillies
17.05 Andy Griffith
17.35 Happy Days
18.05 World Championship Wrestling
20.05 Movie: 'Coma' (1977, Michael Douglas)
22.20 US Olympic Gold
23.20 Night Tracks - Chartbusters
24.20 Movie: 'The Border' (1982, Jack Nicholson)
02.35 Night Tracks®
05.35 Night Tracks®.

ZONDAG

12.35 Andy Griffith
13.00 Nascar, Auto Racing Mello Yello 500
17.05 Tom & Jerry's Funhouse
17.35 Captain Planet
18.05 NWA Main Event
19.00 Movie: 'Far Horizons' (1955, Charlton Heston)
21.00 Nat'l Geo. Explorer
23.00 Network Earth
23.30 Love after Marriage
24.00 'Till Help Arrives
24.30 World Tomorrw.

HBO

ZATERDAG

16.00 America Undercover: Warning - Medicine May be Hazardous to Your Health
16.30 National Lampoon's European Vacation
18.00 Cousins
20.00 Black Rain
22.00 HBO Comedy Hour: Robert Wuhl's World Tour
23.00 The Abyss
01.25 Maniac Cop
02.55 Graveyard Shift
04.30 Black Rain.

ZONDAG

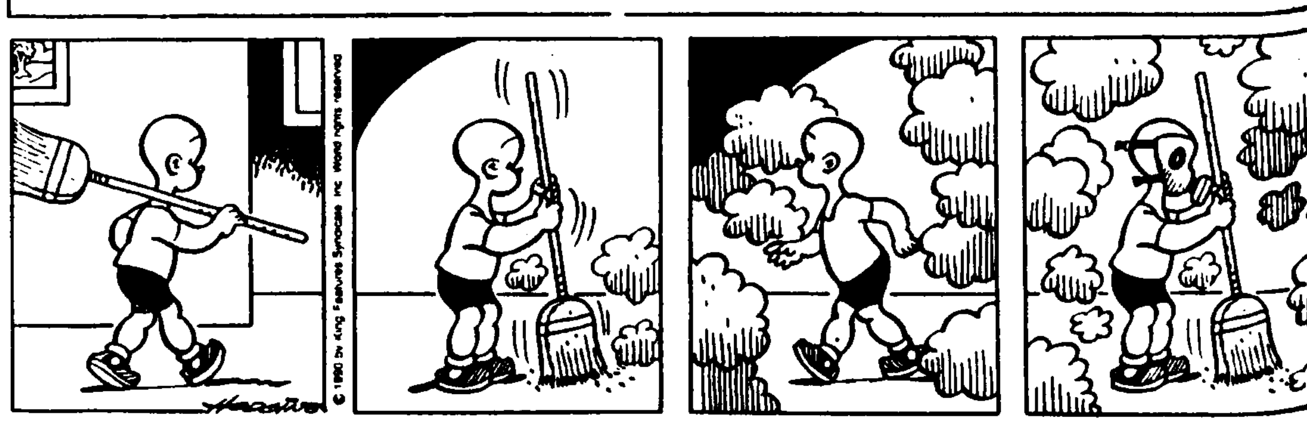
13.00 SpaceCamp
15.00 No greater Gift
15.45 Invisible Kid
17.30 All's Fair
19.00 9 To 5
21.00 Immediate Family
23.00 Dream On: 'Premariotal Ex'
23.30 1st & Ten: Opening Night
24.00 Jumpin' Jack Flash
01.50 Distant Thunder
03.50 Comic Relief® '90 Highlights.

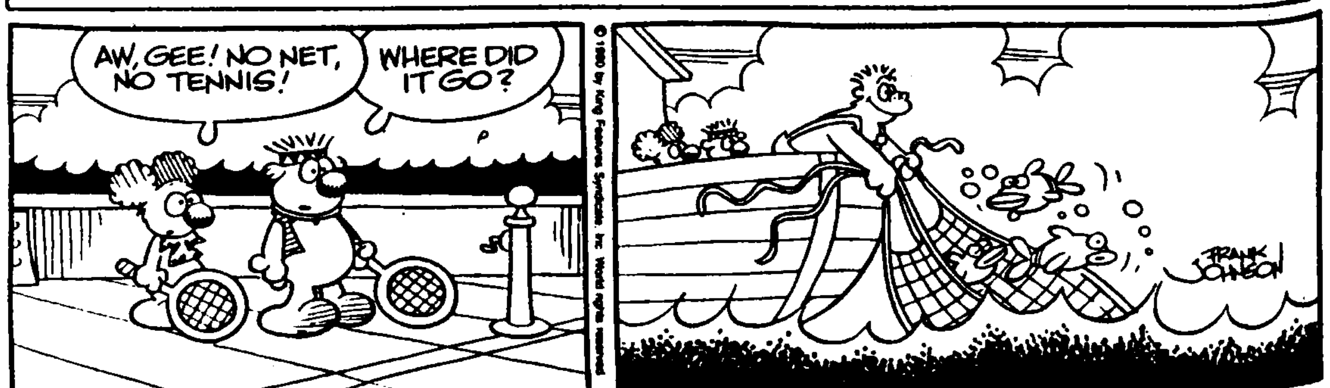
■*Recentelijk kreeg de familie Sulvaran uit Nederland het heuglijke bericht dat hun zoon Lilo is geslaagd voor het doctoraal examen bedrijfskunde. Inmiddels is de nieuwbakken doctorandus naar Curaçao teruggekeerd.*

Lilo studeerde af aan de Rijksuniversiteit van Groningen en is oudleerling en student van het MIL en de UNA. Lilo is zoon van Casilda en Feyo Sulvaran. De laatste is zeker geen onbekende in onze gemeenschap. Felicitaties aan de trotse familie en succes voor de doctorandus in zijn loopbaan.

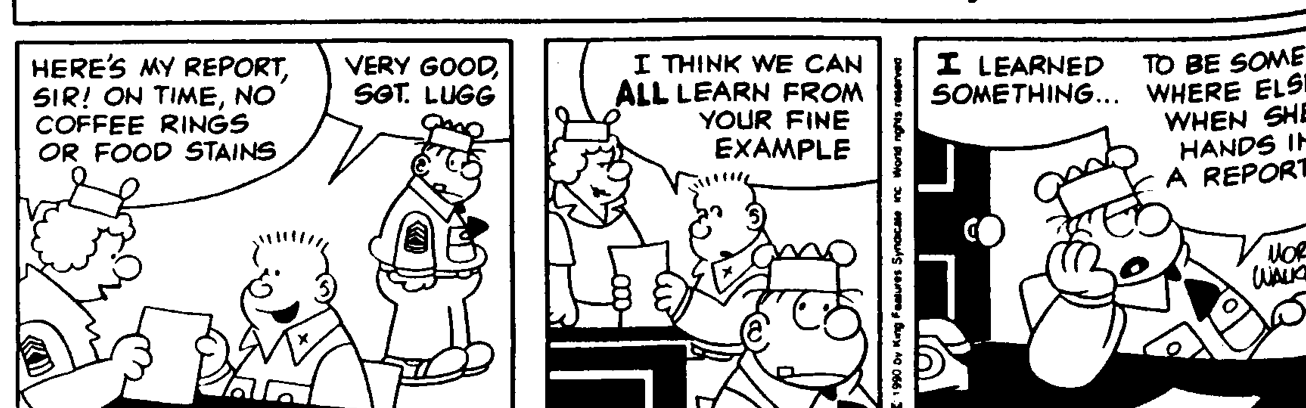
HENRY ® **By Dick Hodgins**

BONER'S ARK ® **By Addison & Frank Johnson**

BEETLE BAILEY ® **By Mort Walker**

REDEYE ® **By Bill Yates & Mel Casson**

AGENDA BONAIRE

POLITIE: 8000
BRANDWEER: 8222
TAXICENTRALE: 8845
HOSPITAAL: 8900

LANDFILL te Lagoen: maandag t/m vrijdag van 07.00-16.00 uur; zaterdag van 08.00-12.00 uur; zondag gesloten.

OPENBARE BIBLIOTHEEK
(openingstijden voor het publiek)
maandag en donderdag van 14.00-18.00 uur; dinsdag en vrijdag van 08.00-12.00/14.00-17.00 uur; zaterdag van 10.00-12.00 uur.
(openingstijden voor lezers)
woensdag van 14.00-19.00 uur.

POSTSLUITING: maandag t/m vrijdag aangetekende stukken om 15.45 uur; gewone stukken om 16.30 uur.

SERVICE CLUBS
Kiwanis: donderdagavond 19.30 uur -Hotel Bonaire.
Lions: informatie E. Felipa, tel.: 8546/8238.
Round Table: elke tweede maandag - Buurtcentrum Tera Cora.
Rotary: woensdag 12.00 uur - Restaurant Beefeater.

BESTUURSKANTOOR EN BEVOLKING: 08.00-12.00/14.00-15.30 uur loketten geopend.

MUZIEKBIBLIOTHEEK: voor bezichtiging hiervan gelieve contact op te nemen met de heer Rudy Bedacht, Noord Nikiboko 194.

POLITIECLUB (Weg naar Willemstoren): open op vrijdag van 20.00-24.00 uur; zaterdag van 12.00-24.00 uur.

SPREEKUUR GEZAGHEBBER: elke donderdag van 09.00-11.00 uur op het Bestuurskantoor, Kralendijk; laatste donderdag van de maand van 10.00-12.00 uur te Rincon.

LVV: **openingstijden Slachthuis** i.v.m. afwezigheid van de keurmeester zal tot nader order uitsluitend op donderdagen en vrijdagen geslacht en gekeurd worden.

(6 oktober)
SPORT
TENNIS
18.00-22.00 uur vervolg open toernooi -tennisbanen Sunset Beach Hotel.

(7 oktober)
SPORT
TENNIS
10.00 uur finale open toernooi - tennisbanen Sunset Beach Hotel.

KERKDIENSTEN
Sint Bernarduskerk, Kralendijk:
maandag t/m zaterdag om 18.45 uur; zondag om 08.00 en 19.00 uur.
Coromotokerk, Antriol:
maandag t/m zaterdag om 19.30 uur; zondag om 09.00 en 18.00 uur.
Ludovicuskerk, Rincon:
maandag t/m zondag om 19.30 uur.

KLACHTENBEZORGING doorgeven aan mevr. A. Wong-Loi-Sing, Kaya Cacique 4.

Inzake staatkundige structuur

Maandag hervatting raadsvergadering

KRALENDIJK — Maandagmiddag zal de eerder deze week geschorste Eilandsraadsvergadering gehouden worden. Behalve de ingekomen stukken wordt een brief behandeld van premier Maria Liberia-Peters over de toekomstige staatkundige structuur. Dit is een voortzetting van de vergadering van 1 oktober. Toen werd de vergadering geschorst omdat er geen beslissing genomen kon worden: de fractieleden van de PDB en POB verlieten de raadszaal en ook Goeloe volgde dit voorbeeld. Er waren toen nog slechts vier van de negen raadsleden in de zaal en dat is te weinig voor het nemen van raadsbeslissingen.

Een 'vervelende' zaak voor de besturende UPB die reeds op 1 oktober als uiterste datum had moeten antwoorden op de brief van de minister-president.

Het laatste punt werd aangevraagd door de raadsleden M.A. Pourier-Soliana, F.G. Janga en M.E.M. Melaan met gebruikmaking van artikel 28 van de ERNA. Het betreft 'het gedrag van raadsleden' waarmee echter specifiek het optreden van het UPB-raadslid Robby de Jongh wordt bedoeld. De Jongh is behalve raadslid ook hoofd van de Interne Dienst van het eilandgebied en wordt er in die functie van beschuldigd onaanvaardbare handelingen verricht te hebben tegen de wil van een zeventien-jarige in hetzelfde gebouw werkende jongedame. Tegen het raadslid is een aanklacht ingediend bij de afdeling Kinder- en Zedenpolitie, terwijl er een beklag is gedaan bij gezaghebber mr George Soliana.

Het is vooral de - niet in de raad vertegenwoordigde politieke partij - Paboso die De Jonghs houding niet in overeenstemming acht met diens vertegenwoordigende functie van raadslid. Een standpundat dat nu kennelijk ook gesteund wordt door de oppositiepartijen. Voor zover de Amigoe weet, is er nog geen officieel onderzoek ingesteld naar de handelingen van raadslid De Jongh.

■ *In een gezamenlijk project hebben de Bonairaanse overheid en de Bonaire Hotel and Tourism Associaton (Bonhata) een contract getekend met het publiciteitsbureau Tinsley Advertising uit Florida Miami. Op 1 september is Kinsley Advertising begonnen met deze bijna 600.000 dollar kostende publiciteitscampagne. Bonhata neemt daarbij met een bedrag van tweehonderdduizend deel.*

Bonhata en de overheid hebben er vertrouwen in dat deze nieuwe campagne zal bijdragen tot de promotie van Bonaire op de Noordamerikaanse markt. Op de foto staande vlnr Niki Tromp waarnemend directeur Bonaire-aanse toeristenbureau, David Feinberg van Flamingo Beach, verkoopdirecteur en eigenaar van Sunsetresorts, Villages en appartments Hugo Gerharts en zittend gedeputeerde van Toerisme Rudi Ellis, voorzitster van Tinsley Advertising Sandra Tinsley, gezaghebber mr Soliana en een medewerker van het Publiciteitsbedrijf.

■ *KENNEDY SPACE CENTER - Het ruimteveer Discovery is vanmorgen met succes gelanceerd. Aan boord bevindt zich een bemanning van vijf koppen. Alle aandacht is gericht op het in de ruimte brengen van de Ulysses.*

Letland: export naar SU beperkt

MOSKOU - Letland heeft vrijdag beperkingen ingesteld op de uitvoer van vlees, hout en andere producten naar de rest van de Sovjetunie. Tevens is het burgers verboden tientallen soorten goederen uit de republiek mee te nemen, aldus het Sovjetpersbureau TASS.

Aan de grens met Wit-Rusland en de Russische federatie zijn tien douaneposten geopend, meldt het onafhankelijke persbureau Interfax. Die moeten toezien op de naleving van het uitvoerverbod. Krachtens de nieuwe quota mogen Letse staats-en prive-bedrijven bepaalde producten alleen met vergunning van de Letse regering naar andere delen van de Sovjetunie uitvoeren. De invoering van dit quotastelsel is de jongste stap in de uitvoering van de onafhankelijkheidsverklaring van Letland die het door de nationalisten beheerste parlement in mei aannam.

PLO

TUNIS - In een vraaggesprek met het Tunesische dagblad Assabah heeft een PLO-vertegenwoordiger gezegd dat de Centraal Palestijnse raad volgende week een "tien ideeenplan" van het dagelijks bestuur van de PLO zal bespreken voor een politieke oplossing voor de bezetting en annexatie van Kuwayt.

De Centrale Palestijnse raad is een honderdkoppig orgaan tussen het bestuur van de PLO en de Palestijnse Nationale raad, het "PLO-parlement" waarvan de leden benoemd worden door de partijen in de PLO. De ideeen zijn, aldus PLO-voorman Yasir Abed Rabbo, gebaseerd op toepassing van het internationale recht op de Golfcrisis en "op alle problemen van het Midden-Oosten, in het bijzonder de Palestijnse zaak." De ideeen omvatten onder meer: beeindiging van het embargo tegen Irak, actie van de Veiligheidsraad om de buitenlandse troepen uit de Golf terug te trekken en gelegenheid voor de staten in het gebied "om zelf hun problemen op te lossen, op basis van gemeenschappelijke belangen."

De PLO hoopt de tien ideeen met die groep Arabische landen te bespreken die tegen "buitenlandse inmenging" in de Golfcrisis zijn en voor een "Arabische politieke oplossing", zei Yasir Abed Rabbo, voorman van het Democratisch front voor de bevrijding van Palestina en tot enkele maanden geleden de leider van de PLO-delegatie die overleg voerde met de Amerikaanse ambassadeur in Tunis. De PLO is niet meer on speaking terms met de meest-betrokken Arabische staten: behalve met de regering van Kuwayt is ook het diplomatieke contact weg met Saudiarabie, alle andere Golfstaten, Egypte, Syrie en de meeste politieke partijen in Libanon.

TUNIS - De leider van de Palestijnse Bevrijdingsorganisatie (PLO), Yasir Arafat, heeft de Veiligheidsraad van de VN er toe opgeroepen onverwijld in te grijpen om een einde te maken aan herleving van de "brute onderdrukking" van Palestijnen door Israel.

De PLO vindt verder dat de V-raad het Palestijnse vraagstuk met dezelfde vastberadenheid moet aanpakken als de Golfcrisis. De PLO had zondag officieel verzocht om een spoedzitting van de Raad. Tezelfdertijd laakte de leiding van de Palestijnse opstand of 'Intifada' in de door Israel bezette gebieden maandag in een communique dat de leden van de V-raad "zich door de VS laten meeslepen bij hun onterechte resoluties tegen Irak" en dat zij "hebben geweigerd de kwesties van de Golf en van de Palestijnen aan elkaar te koppelen".

Hierbij maken wij het plotselinge overlijden bekend van

JAN JOHANNES WARDEKKER

Datum van de teraardebestelling zal nader worden bekend gemaakt.

Psalm 23:

"Sí, bendishon i bondat ta kompañami tur dia di mi bida. Lo mi biba den kas di Señor henter mi bida largu."

Konforme na boluntat di Dios a muri kristianamente nos inolvidable esposo, tata, tawela ruman i tio,

BERNARDO ANASTACIO LA CROES

(Mihó konosí komo Benny di Cella òf Shon Bèn)

Na nòmber di:
su esposa: **Cella La Croes**
Su yunan: **Noris i Siem Hulsman-La Croes i famia**
Airien i Luuk Lacroix - La Croes i famia
Eric La Croes
Ivy i Andreo Frans- La Croes i famia
Wènko La Croes i famia
Hélène La Croes i Nico Klaasen-Bos
ruman: **Estrella de Windt i yunan.**

Akto di entiero ta tuma lugá djadumingu dia 7 di òktober. Ta kuminsá risibí bishita di kondolensia for di 1'or te 4'or di atardi na El Tributo (Otrobanda). Aki mes lo tin un santu sakrifisio di misa. Despues lo dera na Santana Katóliko na Roodeweg. Despues di entiero no ta risibí bishita di kondolensia na kas.

Famianan di e defuntu

MATHILDA LEONORA THEODORA

kariñosamente yamá Tila

ta gradisí tur hende ku a manda flor, krans òf telegram i ta partisipá ku lo tin santu sakrifisio di misa pa deskanso di su alma djasabra 6 di òktober, djadumingu 7 di òktober i djárason 10 di òktober na misa di Pietermaai pa 7'or di anochi.

Voor vakantiegangers
Te huur in Emmastad
2 ps. appartementen
met apart slaapvertrek
f. 45,00 per dag
incl. stroom/water/airco
Inl.: tel. 73539

TE HUUR
2 persoons-appartement
compleet gemeubileerd
f. 800,—
Tel. 613660

schildersbedrijf
Perfect
De huisschilder van Huis uit
Gedipl. Mr. Schilder
Tel. 601766

De lekkerste
ROTIE'S,
pom, pastei, bamie, nassie, Chinese kip, geroosterde kip, varken moksie alesie, moksie moksie, bruine bonen.
kunt U krijgen elke zondag tussen 12 en 4 uur te
Koraal Partir Kav. 87
Tel.: 674103

TE HUUR
aan de
Saroe Loraweg
(voorbij R.K. Kerk Janwé)
periode: 8 oct. - 3 dec. 1990
2 slaapkamer WONING
met airco, volledig gemeubileerd.
f.350,- per week, inclusief: gas.
Inlichtingen: Tel.: 75954.

Zondag 7 oktober
vanaf 12.00 uur
af te halen de echte
INDONESISCHE RIJSTTAFEL
met Sajor lodeh, sambel goreng telor, kip Atjar, sate, frikadel, visee, sambel goreng kerri kering, pisang goreng, kroepoek en sambel badjak.
Naf. 16.00
Ook hebben wij Bami en Nasei à Naf.10.00 en vegetarisch.
Familie Karger
Canadaweg 9 - Telf.: 83450
Slamat datang dan makan.

BIJLES
Spaans/Engels
Mavo-Havo nivo
Tel.: 370252

General Contractors & Service
Bramendieweg 174-A
TEL. 612106
Voor bouwen, verbouwen, repareren, vernieuwen van kranen, deuren en sloten.
Voor al het timmerwerk, metselen, tegel zetten en elektrische installatie enz.

Wij wachten op U bij het dierenasiel.
Kom ons halen!

Landhuis Jan Kock
Restaurant Foenchipot
Lekkere krioyo gerechten
Hollandse pannekoeken met aardbeien, kaas en spek
Het is echt geen gok, gezelligheid vindt U op Jan Kock
* Voor rondleidingen bellen: Tel.: 648087.

TE KOOP
Op het "VILLA PARK"
Groot Piscadera West, kavel 8
NIEUW WOONHUIS
Split level, voorzien van alle gemakken
Prijs: NAf. 360.000,—
50% financiering aanwezig
Slechts voor serieuze gegadigden
Informatie: STABILA N.V. tel.: 684670

FORT WAAKZAAMHEID
THE ONLY HAPPY HOURS ON THE ISLAND
- For Food -
Every evening
from 17.00 hrs till 18.45
enjoy our
NEW MINI DINNER AND SNACK MENUS
fantastic value — some examples -

Tenderloin Steak (8 oz.)	12.50	Jumbo Shrimps Garlic	13.00
Homemade Beefburger (10 oz.)	8.50	Carco (conch) Pan fried In Butter	12.50
Surf and Turf	23.00	Catch of the day	11.50

All dishes served with rice and two fresh vegetables.
Our new a la carte dinner menu starts at 18.30 each evening (closed Tuesdays). For reservations 623633.

Bon Appetit ..... Smakelijk eten ..... Buen apetito
Tom, Annemieke and Staff.

FOR SALE
COMFORTABLE NEW HOUSE
Split level, at "VILLA PARK"
Groot Piscadera West, kavel 8
Price: NAf. 360.000,—
For serious buyers only
Information tel.: 684670

Monday Special
CACTUS CLUB
Leg of Lamb
cooked in tomatoe vegetable sauce served with french fries or rice, vegetables, salad and a basket of bread.
f. 17.50
S.B.N. van Staverenweg
Tel.: 371600

IT'S NEVER TOO LATE TO CHANGE YOUR JOB
Send for free facts. Get your Career Diploma, or Degree...at home in your spare time...without attending class.
Now it's easy to train for a money-making career...or get your Degree...to help you get a better job. Find out what you need to know about any one of these programs with no obligation.
No need to attend classes. Study at home to get your Degree or Diploma. Compare your present salary with the kind of money you could be making in any one of the careers listed below. Check over the business and technical programs that can train you for a new great-paying career or help you advance in your present job.
It's easy! It's fun! You learn from specialists. You need no previous experience for any of the programs listed below. No need to change your daily routine or take time from family or job. Our staff of educators, consultants, administrators, authors and distinguished instructors are specialists in home-study training. You'll be a "class of one" with your exams graded by experts who offer comments and suggestions whenever needed. Get the facts at no cost. Just indicate the program you're interested in and MAIL COUPON TODAY! CHOOSE FROM 44 CAREER OPPORTUNITIES. Z568
International Correspondence Schools, Dept. GOSA6
Box 1900, Scranton, Pennsylvania 18501, U.S.A.

ASSOCIATE IN SPECIALIZED BUSINESS DEGREE PROGRAMS
60 Business Management
61 Accounting
80 Business Management with option in Marketing
81 Business Management with option in Finance

ASSOCIATE IN SPECIALIZED TECHNOLOGY DEGREE PROGRAMS
67 Electronics Technology
63 Civil Engineering Tech.
62 Mechanical Engr. Tech.
65 Electrical Engr. Tech.

Get FREE Information— MAIL TODAY!

CAREER DIPLOMA PROGRAMS
07 U.S. High School Diploma
59 Catering/Gourmet Cooking
20 Medical/Dental Office Asst.
57 Microcomputer Repair
05 Hotel/Restaurant Mgmt.
14 Air Conditioning & Refrig.
12 Interior Decorating
51 Fashion Merchandising
33 Motorcycle Repair
52 Surveying & Mapping
94 Fitness & Nutrition
89 Small Engine Repair
47 Veterinary Assistant
260B Building Trades
106 General Business
16 Practical English
94 Auto Mechanics
18 Bookkeeping
02 Electronics
21 Secretary
36 Electrician
29 Police Sciences
32 Art
09 Legal Secretary
55 Diesel Mechanics
87 TV/VCR Repair
03 Child Day Care
86 Drafting
35 Travel Agent
269A Architecture
269C Machine Shop
161 Engineering
41 Journalism/Short Story Writing
40 Photography
42 Dressmaking & Design
56 Computer Programming

Write the number of the one career that interests you ________
PLEASE PRINT
NAME ________ AGE ____
ADDRESS ________
CITY/COUNTRY ________

TE KOOP **Huis aan de Gosieweg**
3 Slk. 2 Bad/WC, Ruime Porch, Appartement met eigen Bad/WC, Winkelruimte.
Tot. 240m². Info. Tel: 79293.
Commerciëel Zeer Gunstig Gelegen.

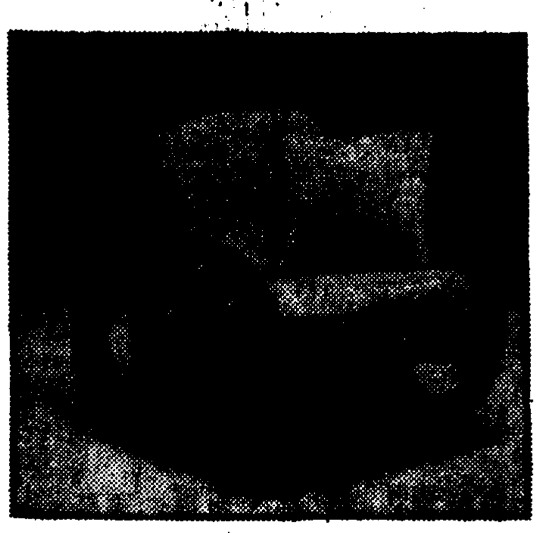
S.H.F. Boelsma, oogarts
PRAKTIJK HERVAT
Groot Kwartierweg 2 - Tel.: 370647

WAARSCHUWING
De Commandant van de marinebasis Parera maakt bekend dat er schietoefeningen worden gehouden.
Op de schietbaan HATO:
DINSDAG 09 OKTOBER 1990 van 07.00 tot 13.20
DONDERDAG 11 OKTOBER 1990 van 07.00 tot 13.20
VRIJDAG 12 OKTOBER 1990 van 07.00 tot 13.20
Op de schietbaan WACAO:
DONDERDAG 11 OKTOBER 1990 van 07.00 tot 16.00
Onveilig zeegebied ± 4000 meter uit de kust.

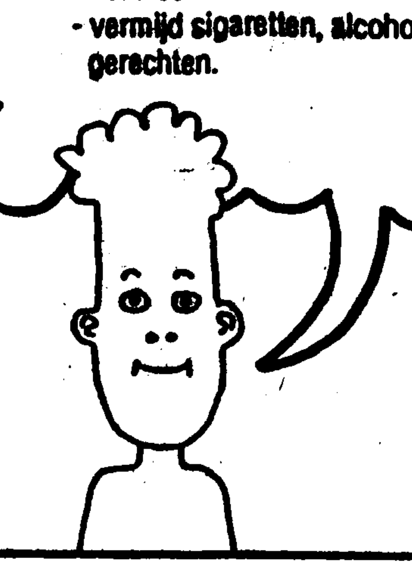
Stroomonderbreking
Veel werkzaamheden kunnen wij voor U uitvoeren zonder U te storen, doch ditmaal moeten wij de stroomvoorziening onderbreken op:
* Dinsdag 9 oktober 1990
Van 9 uur t/m 2 uur;
* Kent U Zelf, Kwartje, Oost Sta. Rosa, Ma Louisa.

Lions Dive Hotel & Marina
zoekt op korte termijn een
FRONT OFFICE CLERK/ NIGHT AUDITOR
Wij vragen:
— vriendelijk, "service-minded" persoon
— bereidheid om enkele nachten per week, wisseldiensten en zon- en feestdagen te werken
— spreekvaardigheid in Nederlands, Engels en Spaans
— ervaring met hotel front office werkzaamheden
— ervaring met hotelcomputers.
Indien U geïnteresseerd bent kunt U contact opnemen met het Lions Dive Hotel maandag 8 october a.s. tussen 8.00 uur en 16.00 uur. Telefoon 618100, vragen naar juffrouw Bosnie.

FURNITURE MANUFACTURERS
RATTAN-UPHOLSTERED-WOOD
INTERIOR DECORATION
UNICUM N.V.
Rotan meubelen volgens Uw eigen model en smaak.
Goede Kwaliteit en Service
UNICUM MEUBELFABRIEK
SALINJA 127
CURACAO
Tel: 612729
Fax: 618977

STEM
Communicatie vindt voornamelijk via de stem plaats, WEES ZUINIG OP UW STEM!
- vermijd het schreeuwen
- schraap en kuch niet. Kriebel in de keel, drink een slokje water.
- praat niet veel als U erg verkouden en / of hees bent.
- vermijd sigaretten, alcohol en zeer pikante gerechten.

CURAÇAOSE VERENIGING VAN LOGOPEDISTEN
P.O. Box 3907

POSNER
THE POSNER GROUP
I.V.M. UITBREIDING BINNEN ONZE DIVERSE BEDRIJVEN HEBBEN WIJ OP KORTE TERMIJN PLAATS VOOR:

ADMINISTRATIE
a) Management Assistent(e) (M/V)
b) Administratieve krachten
c) Telefoniste

Vereisten:
* a: HAVO/MAO opleiding met diploma of equivalent
b: MAVO opleiding met diploma
c: MAVO/Telefoniste opleiding met diploma
* Typediploma
* a/b: Goede rekenkundige vaardigheid/handelskennis
* Goede beheersing van Papiamento, Nederlands en Engels.

VERKOPERS
Voor — Snoepgoed
— Cosmetica
— Kantoorbenodigdheden
— Kantoormeubilair
— Kantoormachines

Vereisten:
* Minimaal MAVO-4 met diploma
Kantoormachines: HAVO/Technische opleiding
* Positieve instelling en doorzettingsvermogen
* Eigen auto
* Ervaring in verkoop strekt tot aanbeveling.

WINKELVERKOOPSTERS
voor een nieuw te openen filiaal op Salinja
Vereisten:
* MAVO opleiding/winkelverkoopster diploma
* Goede beheersing van Papiamento, Nederlands en Engels.

TECHNISCHE DIENST
Computer en Kantoormachine technici
Vereisten:
— MTS-E of HTS-opleiding
— Positieve instelling en goed in team-verband
— Relevante ervaring strekt tot aanbeveling.

Geïnteresseerden kunnen een sollicitatie-formulier ophalen bij het POSNER hoofdkantoor, Erieweg 28, Zeelandia of MONILET, Wilhelminaplein, Punda, en dit uiterlijk op donderdag 11 oktober a.s. met kopieën van diploma's retourneren.
PERSOONLIJK INTERVIEW SLECHTS NA AFSPRAAK.

Crešh Bai Bini
ZOEKT
DYNAMISCHE KINDERVERZORGSTERS/ JEUGDVERZORGSTERS
Vereisten: — diploma kinderverzorging-jeugdverzorging.
— goede kontaktuele eigenschappen.
— moet in teamverband kunnen werken.
— moet ruime ervaring hebben met kinderen tussen 8-12 jaar.
— mondelinge en schriftelijke vaardigheden bezitten.
Bel: Tel. 601638 en vraag naar: Donna Philbert-Nieveld,
kan ook in het weekend bellen
of schrijf het bestuur van:
Fundashon Crech Bai Bini
Toffekamweg 2.

Radio Holland Group
Electronic Systems, Marine
De Radio Holland Group is een internationaal opererende handelsonderneming, gespecialiseerd in high-tech elektronika en compleet geïntegreerde systemen ten behoeve van bedrijven, industrie, scheepvaart en overheid.
De activiteiten zijn ondergebracht in drie divisies: MARINE, LAND EN DEFENSE.
De Radio Holland Group beschikt over een wereldwijd netwerk van vestigingen en dochterbedrijven, waar in totaal 1100 mensen werkzaam zijn.
Radio Holland Caribbean N.V. neemt in de regio niet alleen een leidinggevende plaats in als leverancier en operator van landcommunicatie systemen, maar ook van maritieme- en professionele systemen voor beveiliging en surveillance.
Binnen de organisatie in Curaçao hebben wij vacatures voor:

A. ADMINISTRATIEVE MEDEWERKERS
B. ELEKTRONIKA MONTEURS

Opleidingseisen
Funktie A:
—Minimaal HEAO, MBA, danwel gelijkwaardig
—Kennis en ervaring met automatisering
—Goede kennis van de Engelse taal zowel in woord als geschrift.

Funktie B:
—Minimaal MTS - Elektrotechniek
—Interesse in analoge elektronika

Sollicitatie
Uw sollicitatie gaarne binnen 14 dagen richten aan:
Radio Holland Caribbean N.V.
P.O. Box 3894
Willemstad, Curaçao

NAPA

AMIGOE Weekend Bijlage

ZATERDAG 6 OKTOBER 1990

BEGIN JAREN zestig stapte Robert Eycenhuysen de omroepwereld van Nederland binnen: bij de televisie-afdeling van de omroep NCRV. Zijn loopbaan daar vertoonde een stijgende lijn tot hij uiteindelijk omroep directeur van de radio-afdeling werd bij de Nederlandse Omroep Stichting (NOS). Nu zit hij samen met zijn vrouw, die hier haar kinderjaren doorbracht, op Curaçao. Als één van de penshonado's die hier de vruchten plukken van een speciale pensioenregeling, maar ook om als hij de kans krijgt zijn kennis over te dragen op Curaçao. Radio en televisie op Curaçao kunnen met enige aanpassingen volgens Eycenhuysen een belangrijke rol spelen bij de verdere ontwikkeling van het eiland.

ROBERT EYCENHUYSEN hier met zijn echtgenote in de tuin van zijn fraaie woning te Matancia.

= door Jacoline Steegstra =

IDEALISTEN NODIG OP MANAGEMENT EN PROGRAMMA-NIVEAU

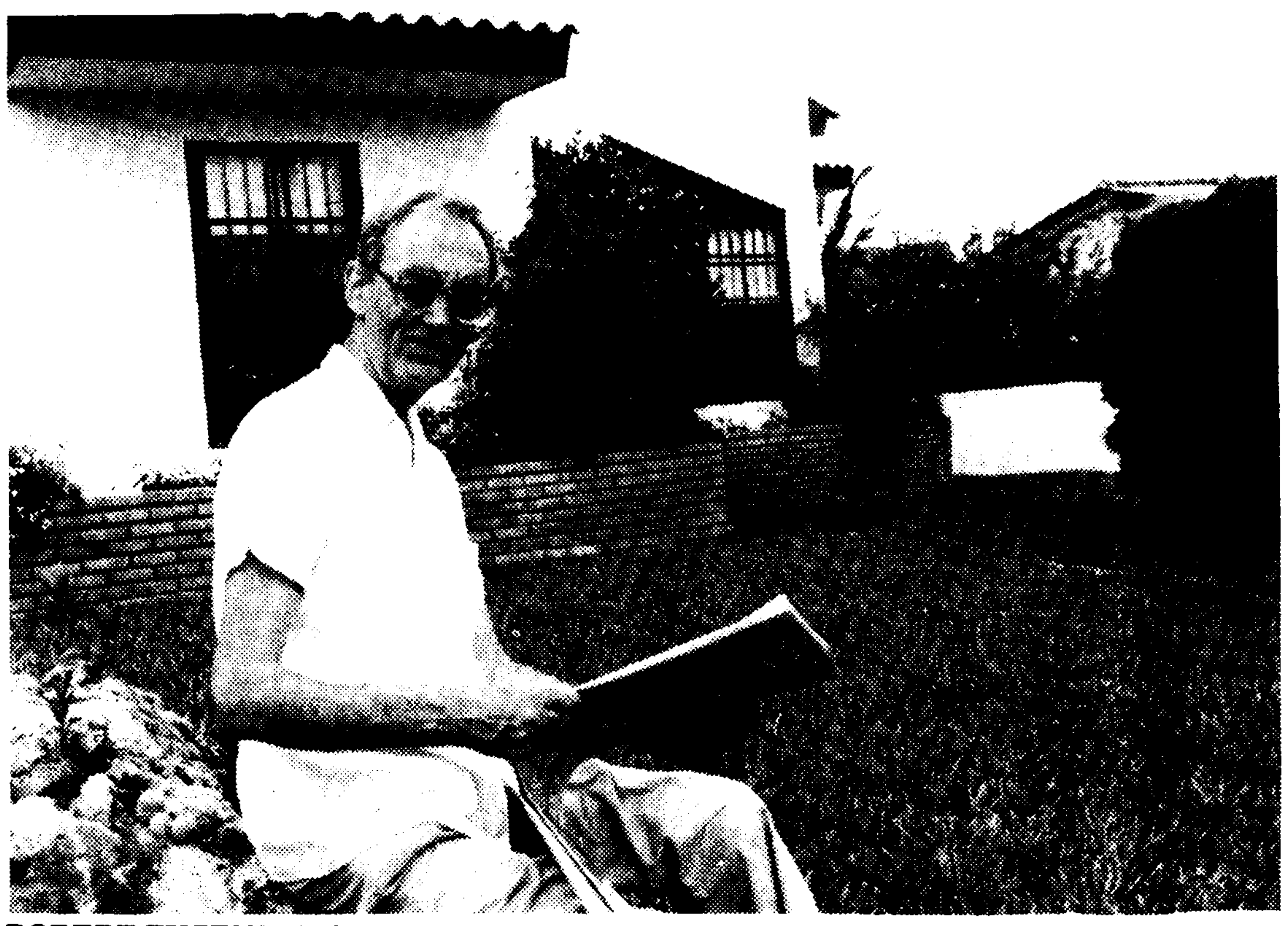
"Wij zitten hier in een emanicipatie-fase"

'Penshonado' Eycenhuysen ziet goede toekomst voor omroep op Curacao

"De regering heeft er heel verstandig aan gedaan om die pensioenregeling in te stellen", aldus Eycenhuysen. "Op die manier trek je kennis naar het eiland toe die kan worden overgedragen aan de mensen hier. Als je hier gaat wonen, kom je op basis van medemenselijkheid binnen en dat is anders dan wanneer er een goedwillende ontwikkelingswerker of één of andere minister naar het eiland komt"

Alhoewel de voormalige omroep-directeur zich ervan bewust is dat het Caribisch gebied een heel andere achtergrond heeft dan Europa, meent hij dat de zendgemachtigden hier hun voordeel kunnen doen met de Europese ervaringen.

"De kennis die daar de afgelopen jaren is opgedaan is net toepasbaar op de fase waarin Curaçao nu verkeert. Dat betekent niet dat het Europese systeem moet worden overgenomen, maar de fouten die daar zijn gemaakt kunnen ze hier vermijden. De 'wet van de remmende voorsprong' noemen ze dat. Curaçao moet direct gaan werken met nieuwe apparatuur, in plaats van de oude spullen van daar over te nemen."

ROBERT EYCENHUYSEN
...Mijn vingers jeuken...

PUBLIEK

Curaçao bevindt zich op dit moment in een emancipatiefase en volgens Eycenhuysen is dat een periode waarin een land zeer kwetsbaar is. "In die situatie is een publiek omroepsysteem het meest ideale voor een land. Binnen een publiek bestel mogen zowel de overheid als het bedrijfsleven niet ingrijpen op de werkwijze en programma-inhoud van de eventuele omroepen."

Duits model zou als voorbeeld kunnen dienen

Noch door de staat, noch door de commercie gestuurd, dat is het belangrijkste kenmerk van een publiek bestel. Een ander kenmerk, aldus Eycenhuysen is dat een land waarin het wordt toegepast in de eerdergenoemde emancipatie-fase zit.

"Verder zijn er binnen een publiek omroepsysteem zowel op betuursniveau, management-niveau en programmamakers-niveau idealisten nodig. En onder een idealist versta ik dan niet, want dat misverstand bestaat er wel eens, iemand die per definitie links is en vanuit een politiek standpunt redeneert. Nee, met idealisten bedoel ik ongebonden mensen die niet van een politiek of religieus dogma uitgaan, maar mensen die bereid zijn zich in te zetten om het vak te leren. Dat zijn de mensen die je nodig hebt."

Volgens de omroep-directeur heeft het daaraan geschort in Nederland. "Ze hebben daar een eigen versie gemaakt van de publieke omroep. De enige omroep die puur publiek was ingesteld was de Avro. Voor de rest had elke omroep zijn eigen idealistische voortrekkers."

'Later is dat ontaard in een getouwtrek tussen enerzijds de politici in Den Haag, die zich via de media wilden doen gelden en de voormannen van de verschillende omroepen, die op hun manier probeerden geld los te krijgen uit Den Haag. Zo is in Nederland het omroepstelsel langzamerhand omgebouwd tot een systeem, waaruit de commercie bijna niet meer te weren is.'

Eycenhuysen vindt dat omroepen in Nederland inmiddels de publieke kinderschoenen ontgroeid zijn en dat ze in staat zijn een commercieel bestel aan te kunnen. "Natuurlijke moet het nieuws en de programma-inhoud niet in dienst staan van de reclame.

Blokjes reclame moeten gestructureerd en op vaste tijden worden uitgezonden, en niet zoals je hier wel hoort: dit nieuws wordt u aangeboden door die en die bank of door dat bedrijf."

"Waarom niet? Je wordt er afhankelijk door. In Nederland is in Limburg een tijd de uitzending van een muziekuitzending gesponsord door de mijnmaatschappij DSM.

Voordeel opdoen met Europese ervaring

Zodra je dan in een andere uitzendeing een keer kritiek geeft op iets van DSM, krijg je geen geld meer. Op die manier werk je afhankelijkheid in de hand."

DUITSLAND

Als Eycenhuysen denkt aan een ideaalschets voor een omroepstelsel voor Curaçao, denkt hij aan Duitsland en dan met name de Duitse omroepwet zoals die na de tweede wereldoorlog is ontstaan.

"De Duitsers hebben geprobeerd alle misbruik die er voorkwam in andere landen te vermijden door bepaalde voorzieningen op te nemen in de wet. Als Curaçao dat nou nastreeft en dan een iets meer Westers karakter toepast, lijkt me dat een goede formule."

Onafhankelijkheid, Eycenhuysen neemt het woord nogmaals in de mond, is daarbij van groot belang. "Om dat te bereiken, moeten alle bevolkingslagen worden vertegenwoordigd. In elke groep heb je mensen met een oprechte belangstelling om mee te werken. Verder moet personeelsselectie goed worden gecontroleerd en vriendjespolitiek moet worden uitgesloten."

Eycenhuysen. "Waarschijnlijk ligt die schets nog heel ver van de huidige situatie, maar als je iets wilt bereiken, moet je een plan maken. Je kunt niet in één dagje halen wat je voor de toekomst voor ogen staat. Maak maar een plan dat uitvoerbaar is in de eerste 25 jaar, dan kan het eiland daar m[illegible] vooruit."

Eycenhuysen herinnert zich gesprekken met zijn NOS-collega Kees van Langeraad, die ook op Curaçao is geweest. Hij heeft hier aan een paar mensen cursussen gegeven over het maken van een documentaire.

Uitgangspunt: verfilm een eenvoudig onderwerp zo simpel mogelijk. "Zijn ervaring was dat je niet meteen moet komen aanzetten met de meest zware onderwerpen [illegible] abortus, euthanasie. Ga eerst maar eens een echt eenvoudig onderwerp filmen, bijvoorbeeld hoe een visser zijn vis vangt."

Desondanks kwam Van Langeraad vrij positief terug naar Nederland met het idee dat de lessen op Curaçao goed waren aangeslagen.

Misschien een taak om voort te zetten voor Eycenhuysen?

"Tja, als ik hier naar de televisie kijk, jeuken mijn vingers. In twee of drie lesjes regie, valt er zoveel te leren. Als ze mij daarvoor zouden vragen, ben ik best bereid om advies te geven."

De oud-omroepdirecteur: "Of Curaçao voor mij een stap terug is in de tijd? Zeker niet. Bovendien ben ik hier nog maar net een paar maanden, dat is te vroeg om een echt oordeel te geven over datgene dat ik hier tegenkom. Nu ik hier zit heb ik veel tijd om na te denken over wat ik heb gedaan in de afgelopen jaren en over het Nederlandse omroepsysteem, zoals dat was. Ik heb net de periode meegemaakt waarin de omroepen in Nederland volwassen zijn geworden."

TAAL VORMT HANDICAP BIJ COMMUNICATIE

Drs.N.Verbraak: *"Meer samen doen met Nederlanders"*

Antilliaanse eerstejaars met aanpassingsproblemen

= door Pedro Casimiri =

ONLANGS VERBLEEF voor korte tijd op Curaçao drs. N.M.Verbraak, lid van het College van Bestuur van de Katholieke Leergangen in Tilburg. De redeňen van zijn komst waren o.m.: het bezoeken van stagiaires van de opleiding sporteconomie, uitreiking van certificaten aan geslaagden van het eerste studiejaar van de Stichting Education Permanente waar de Katholieke Leergangen banden mee hebben, mogelijkheden onderzoeken voor een samenwerkingsverband tussen de Akademia Pedagógiko en de PABO in Tilburg en gesprekken voeren met een aantal dekanen van middelbare scholen. Uitspraken van de heer Verbraak tijdens een gesprek met enkele dekanen van het Radulphus College vormden de aanleiding voor een openhartig gesprek.

Tijdens een gesprek met de dekanen van het Radulphus College vertelde u dat nog niet één procent van de Antilliaanse studenten die naar Nederland gaan de propaedeuse binnen een jaar haalt. Geldt dit percentage alleen voor Tilburg of voor heel Nederland?

Verbraak: 'Je moet natuurlijk erg voorzichtig zijn bij het noemen van dit soort cijfers. Wij nemen echter dagelijks een aantal zaken waar die er niet om liegen. De percentages die ik genoemd heb gelden voor Tilburg, maar je mag rustig aannemen dat het voor de rest van Nederland ook zo is.

De situatie in Tilburg is zo dat ruim 50% van de Antilliaanse en Arubaanse studenten de propadeutische fase helemaal niet afmaakt. Normaal gesproken zou dat percentage tussen de 25 en 30% mogen liggen. De propadeutische fase die normaliter één jaar duurt maar waar men twee jaar over mag doen heeft onder meer als doel te selecteren. Het aantal *studieswitchers* is dus meer dan normaal hoog onder deze groep. Het aantal Antilliaanse studenten dat de propaedeuse binnen een jaar haalt ligt lager dan 1 procent. (Voor Nederlandse studenten ligt dat rond de 40% Red.)

Verder is het zo dat een vrij hoog aantal studenten extreem lang studeert. Studielengtes van zeven tot acht jaar komen veelvuldig voor, terwijl de wettelijk toegestane studieduur zes jaren bedraagt.'

Wat zijn volgens u de oorzaken van dit probleem.

Verbraak: 'Laat me voorop stellen dat het probleem wetenschappelijk geanalyseerd moet worden. Nochthans denken wij dat een aantal belangrijke factoren hierbij een rol spelen. Op de eerste plaats de motivatie van de studiekeuze. Anders dan zijn Nederlandse collega beschikt de Antilliaanse student eigenlijk alleen maar over schriftelijke informatie. Het proces van een juiste studie-en beroepskeuze wordt daardoor belemmerd. Nederlandse studenten kunnen open dagen die door universiteiten en hogescholen georganiseerd worden bezoeken en bijwonen, via de media krijgen Nederlandse studenten een beter beeld van wat er allemaal te koop is, bedrijven benaderen de leerlingen en bestoken hen met allerlei informatiemateriaal over bedrijven en beroepen, enz. De studiekeuze is hier dus niet optimaal. Dit verklaart waarschijnlijk het snelle veranderen van studierichting. Men krijgt niet wat men gedacht of gehoopt had te zullen krijgen, en zoekt dan zijn heil in een andere studierichting.

Van anderen hoor ik dat de Antilliaanse student die naar Nederland komt een achterstand heeft op zijn leeftijdgenoten. Men is minder zelfstandig en volwassen. Men is gewend dat anderen voor je beslissen, men weet niet hoe men in bepaalde situaties moet handelen. Hij mist zijn thuis. Er is niemand die regelmatig informeert naar studieverloop, frustraties die je tijdens de studie oploopt kun je niet met je ouders bespreken, sociale controle van huis uit is er niet, enz.'

TAALPROBLEEM

'Een ander punt is het taalprobleem. De meeste studenten zijn niet in staat zich behoorlijk in het Nederlands uit te drukken terwijl ook de passieve taalbeheersing veel te wensen over laat. Men schaamt zich voor de gebrekkigheid waarin men zich uitdrukt, waardoor de communicatie met docenten en medestudenten nog stroever verloopt. Een college waarin je samen met 200 anderen aanwezig bent zul je niet zo gauw onderbreken om een vraag te stellen, maar zelfs in kleine werkgroepen durft men niet er voor uit te komen dat men bepaalde zaken niet begrijpt. Ook de 'straattaal' is onvoldoende ontwikkeld, waardoor de communicatie stagneert. Een docent op de Antillen zal het woord 'gelul' waarschijnlijk niet zo gemakkelijk in de mond nemen. In Nederland is dit een heel gewoon gebruikt woord. Zo zijn er meer voorbeelden te geven van verruwing van de taal die aan de Antilliaan voorbijgaat.

Een situatie die deze zaak verergert is de woonsituatie waarin de meeste Antilliaanse studenten zich bevinden. Jarenlang hebben instanties die zich met de woonproblematiek bezighouden zich laten leiden door een heimweebeleid. Dat komt er op neer dat men zo veel mogelijk Antillianen bij elkaar plaatst. Het nadeel van dit beleid is dat buiten de collegezalen de meesten geen Nederlands meer horen, men isoleert zich gemakkelijk en

Vervolg op pag. 3

IN DIT NUMMER van Napa :

NAPA wordt wekelijks gratis bezorgd aan Amigoe-abonnees en is in de losse verkoop verkrijgbaar met de zaterdagkrant voor het totaalbedrag van één gulden.

EINDREDACTIE: Norbert Hendrikse

LAYOUT: Solange Isselt

ENORME PROBLEMEN OP ECONOMISCH GEBIED

Diverse aanslagen op Gorbatsjov gepleegd

Sovjetunie staat een barre winter te wachten

De ontevredenheid onder de bevolking neemt toe in de Sovjetunie. Hier beelden van een protestdemonstratie in Kiev waar op 1 oktober een eendaagse staking werd gehouden door Oekraïense nationalisten.

= door anp-verslaggever Twan van de Kerkhof =

AMSTERDAM.- De Sovjetunie gaat een barre winter tegemoet. "De toekomst is donker. Iedereen verwacht een moeilijke winter voor de Sovjetunie. Als zij het halen tot april volgend jaar zonder grote tekorten aan voedsel en brandstof zou dat een groot succes zijn. Treden de tekorten wel op, dan is dat een serieus politiek probleem." Dat is de mening van prof. Dr. M.j. Ellman, een Sovjetdeskundige die is verbonden aan de universiteit van Amsterdam.

Ellman is hoogleraar in de economie van de centraal geleide volkshuishoudingen. Hij schreef enkele boeken over het economisch systeem van Oost-Europa en de Sovjetunie. In opdracht van het onderzoeksinstituut van het blad "The Economist" schreef hij vorig jaar een rapport over mogelijkheden voor het internationale bedrijfsleven in de sovjetunie. Ellman is afkomstig uit Groot-Brittannië en studeerde onder meer in Cambridge en in Moskou.

Een herhaling van de februari-revolutie in 1917 wil Ellman niet uitsluiten. De kans bestaat dat het volk gaat morren over de slechte levensomstandigheden en dat in een sfeer van stakingen en rellen oppositieleiders de macht van Gorbatsjov overnemen. "Een combinatie van ontevredenheid onder het volk en het bestaan van een parlementaire oppositie maakt dit scenario goed mogelijk".

Het hoofd van de lijfwacht van de Sovjet-president verklaarde onlangs in de Pravda dat Gorbatsjov de afgelopen twee jaar al verscheidene aanslagen heeft overleefd. Ook bestaat de kans op een militaire coup. "Het is zeker dat de komende maanden vol spanning zijn. Het is nodig dat iedereen die nadenkt over de Sovjetunie rekening houdt met extreme ontwikkelingen."

PLAN

Wil de Sovjetunie ernst maken met de economische hervormingen, dan heeft zij ten eerste een goed doordacht economisch plan nodig en ten tweede een instantie die zorgdraagt voor de uitvoering van zo'n plan. De afwezigheid van een apparaat dat de wenselijke hervormingen efficient kan uitvoeren is volgens Ellman het belangrijkste struikelblok voor het welslagen van de hervormingen.

"Je kunt altijd een commissie samenstellen die met een mooi plan komt, maar in de Sovjetunie, die verreweg het grootste land ter wereld is en een bevolking van bijna 300 miljoen mensen heeft, moet je denken over de uitvoering van een dergelijk plan. Dat is een groot probleem. Ik zie bijna geen mogelijkheden alle mooie doelen te bereiken in de huidige situatie van bestuurlijke chaos."

De partij heeft terug moeten treden uit de economie, maar er is niets voor in de plaats gekomen. Vroeger was de artij absoluut noodzakelijk bij de uitvoering van beslissingen, nu is er niets meer. De ministeries in Moskou zijn te weinig een echte steun voor de hervormingen. De enige steun voor radicale hervormingen is te verwachten van de Sovjets in Leningrad, Moskou en Sverdlovsk en in enige republieken, zo verklaarde Ellman.

Ook voor de bevolking is een draai van 180 graden in de denkrichting niet in een dag te klaren. "vroeger was een particuliere ondernemer een crimineel, nu is hij plotseling een held geworden. Volgens het plan-Sjatalin is de particuliere ondernemer het centrum van het economische leven."

HERVORMINGEN

Het plan-Sjatalin is de basis voor de economische hervormingen in de Sovjetunie. Volgens Ellman is de kern van het plan politiek. Sjatalin heeft ervoor gekozen te hervormen ten koste van de overheid, niet ten koste van het volk. Het plan-Ryzkjov is volgens de hoogleraar niet veel meer dan een ordinaire prijsverhoging.

"In het plan-Sjatalin krijgt de overheid als gevolg van privatisering minder greep op de economie. Meer macht komt in handen van het volk zelf. Dat is het politieke doel van privatisering: de macht van de burgers te vergroten en de macht van de overheid te verminderen."

Ellman denkt dat de plannen van Sjatalin en Ryzjkov onverenigbaar zijn, omdat zij verschillende politieke uitgangspunten hanteren. Dat Gorbatsjov nu een commissie heeft ingesteld die een geheel moet smeden van beide plannen is een politieke beslissing met de bedoeling Ryzjkov te behouden als premier. Ellman erkent dat de eerste minister alleen beschadigd verder kan, maar het alternatief van aanstelling van een nieuwe premier is voor Gorbatsjov nog slechter. Dat zou de noodzakelijke hervormingen verder vertragen.

PRIVATISERING

De aandacht voor privatisering is volgens Ellman een sterk punt van het plan-Sjatalin. "Privatisering geeft een maatschappelijke basis aan een markteconomie in de Sovjetunie, doordat er een groot aantal mensen komt met eigen appartementen, eigen auto's, eigen bedrijfjes en eigen stukjes grond. Bovendien kun je verwachten dat nieuwe kleine bedrijfjes reageren op vraag en aanbod. Daardoor krijg je meer produktie van goederen en diensten die mensen graag zien."

Een ander sterk punt van het plan is naar de mening van Ellman dat het een duidelijk doel heeft. Binnen 500 dagen gaat de Sovjetunie over van een centraal geleide economie naar een markteconomie. Het hervormingsplan van premier Ryzjkov ontbeert zo'n duidelijke richting en houdt slechts een verhoging in van de staatsprijzen die de burgers rechtstreeks in hun portemonnee treft.

Als het plan-Sjatalin een succes wordt, komen de Sovjetburgers er een stuk beter af, zo meent ellman. Sjatalin denkt in vrij korte tijd de tekorten die een "gevolg zijn van het verkeerde economisch systeem" te kunnen wegwerken. "Dat zou heel voordelig zijn voor het volk, maar het betekent niet dat je alle produkten vrij kunt krijgen. In plaats van een tekort aan goederen, komt er dan een tekort aan geld", aldus Ellman.

SUBSIDIES

Verder wil Sjatalin het subsidiesysteem veranderen. In plaats van voedselsubsidies rechtstreeks toe te kennen aan de staatsboerderijen of collectieven gaan zij naar de staatswinkels. Daardoor kan de gewone bevolking tegen officiële prijzen voedsel blijven kopen en komen de subsidies rechtstreeks ten goede aan de mensen met de lagere inkomens. Tot nog toe profiteren vooral de hoge inkomens van de subsidies die jaarlijks honderd miljard roebel (f 310 miljard tegen de officiële koers) van de begroting opslokken.

Het is echter zeker niet zo dat het plan-Sjatalin pijnloos werkt. "Naarmate de situatie erger is, zijn de medicijnen radicaler. Maar een drastische maatregel is nu onvermijdelijk in de Sovjetunie." Het gevolg van het plan-Sjatalin is een diepe recessie die vooral de zware industrie zal treffen. De werkloosheid zal flink oplopen en ook de inflatie zal stijgen.

Ellman acht het echter zeer de vraag of het plan-Sjatalin wel zover komt, dat duidelijke gevolgen waarneembaar zijn. Sjatalin denkt bij voorbeeld zeer snel te kunnen privatiseren, maar dat is onmogelijk zonder een goede regelgeving. Verder wil hij milieuvervuilende bedrijven waarvan de poorten onder druk van de bevolking zijn gesloten, heropenen, omdat hun produktie onmisbaar zou zijn. In de geest van een echte markteconomie wil hij de omwonenden van zulke ondernemingen financiële compensatie bieden. "Het komt er eigenlijk op neer dat die mensen wordt gevraagd geld te accepteren, zodat zij toestemming geven voor de vergiftiging van hun kinderen".

Particuliere ondernemer is een held geworden...

BOEKHOUDING

Verder moeten bedrijven per 1 januari een balans en een winst- en verliesrekening kunnen overleggen die zijn samengesteld uitgaande van de in het westen gebruikelijke grondslagen. Dat is praktisch onhaalbaar gegeven het gebrek aan moderne boekhoudkundige kennis in de Sovjetunie. Bovendien meent Sjatalin de begroting op orde te kunnen brengen door de militaire uitgaven met tien procent en de uitgaven aan de KGB met twintig procent te verminderen. Ook daarvan is het maar de vraag of hij dat erdoor krijgt.

De belangrijkste potentiële "bom" onder het plan-Sjatalin zit echter in de prijscompensatie. Per 1 januari 1991 gaan de meeste prijzen omhoog, per 1 juli zouden de lonen voor ongeveer vijftig procent mee mogen stijgen. "Ik begrijp heel goed waarom zij een pleidooi voor prijscompensatie hebben gehouden. Zij willen stakingen en looneisen voorkomen. Maar ik ben een beetje bang dat onder druk van politieke omstandigheden Gorbatsjov besluit om honderd procent prijscompensatie toe te kennen. Hij is tenslotte geen econoom. Als dat gebeurt kan een catastrofe het gevolg zijn." Dan raakt de Sovjetunie gevangen in een loonprijsspiraal die bijvoorbeeld ook de economie van Brazilië heeft lamgelegd.

De economische situatie in de Sovjetunie is rampzalig en zal op korte termijn alleen maar slechter worden. Toch ziet Ellman enkele lichtpuntjes. De Sovjetunie vaart wel bij de Golfcrisis. Dank zij de Iraakse inval in Kuwayt zijn de olieprijzen ongeveer verdubbeld. "De hogere olieprijzen zijn zeer aantrekkelijk voor de Sovjetunie." De uitvoer van energie is de belangrijkste bron van harde valuta's. Bovendien gaat de Sovjetunie vanaf 1 januari de handelspartners van de comecon harde valuta's in rekening brengen voor olie en gas.

"De Sovjetunie kan een dikke boterham verdienen aan de huidige situatie op de wereldenergiemarkt maar het is niet zeker dat zij in staat is het volle pond te verdienen aan de situatie." De olieproduktie neemt af. De produktie van dit jaar is kleiner dan die van vorig jaar en zal in 1991 nog verder afnemen. Bovendien zijn stakingen in de oliegebieden niet uitgesloten en bestaat onduidelijkheid over wie de eigenaar van de olievelden is. Dat kan de Russische republiek zijn of de overkoepelende Unie van republieken.

Ellman acht het positief "dat de westerse wereld duidelijk bereid is economische hulp te bieden. Het is een grote verdienste van de Nederlandse overheid dat minister-president Lubbers is gekomen met het voorstel voor een energiegemeenschap. Westerse oliebedrijven kunnen geld verdienen in de Sovjetunie en de export van Sovjet-olie kan op niveau blijven. "Dat is positief voor de hervormingen in de Sovjetunie".

Op zoek naar wapens

(AFP-satellietfoto)

■ *WASLALA - Een boerenzoon op het Nicaraguaanse platteland kust zijn pistool voordat hij met zijn makkers op zoek gaat naar Sandinistische wapens in en bij het stadje Waslala op driehonderd kilometer ten noorden van Managua. Bij een treffen tussen Sandinisten en aanhagers van de regering van president Violeta Chamorro zijn daar vijf doden gevallen. De plaatselijke bevolking heeft de Sandinisten daarop uit hun stad verdreven.*

"Tijd rijp om zelfstandig door te gaan"

Nieuw persbureau richt zich vooral op vrouwen

=door ANP-redacteur Jannie Roos =

AMSTERDAM.- De Women's Feature Service (WFS), de vrouwennieuwsdienst van het persbureau Inter Press Service (IPS), wordt verzelfstandigd. WFS maakt sinds 1978 achtergrondverhalen over de positie van vrouwen in derde wereldlanden. Zij past daarbij het systeem toe dat ook IPS zelf hanteert: het nieuws uit de derde wereldlanden wordt beschreven door journalisten die afkomstig zijn uit de regio, in het geval van de WFS uitsluitend door vrouwen.

De kordate en energieke manager van de WFS, de Indiase Anita Anand, was vorige week in Amsterdam om de zaken door te spreken met de Nederlandse vestiging van IPS in Amsterdam en met de NOVIB, een van de financiers van IPS, die ook een bijdrage zal leveren aan de verzelfstandigde WFS.

Want noch IPS, noch de vrouwennieuwsdienst, kan het stellen zonder bijdragen van een ontwikkelingsorganisatie als de NOVIB en van de Verenigde Naties. De verkoop van de artikelen is goed voor slechts een gering deel van de totale inkomsten. Anand schat dat de artikelen niet meer dan 15 procent binnen brengen van de totale inkomsten. De inkomsten bedroegen vorig jaar 398.000 dollar.

SUCCES

Hoe groot de problemen ook zijn waar IPS in het algemeen en WFS in het bijzonder mee te kampen hebben, Anand spreekt van een succes. De verhalen die haar dienst levert worden ook in de westerse media behoorlijk geplaatst, vindt zij. Die problemen zijn voor een deel dezelfde als die van IPS: geldgebrek en de moeilijkheden die de correspondenten in de verschillende landen ondervinden om vrijuit te schrijven wat zij willen. Lang niet alle derde wereldlanden zijn democratieën met een vrije pers. Wie schrijft wat de diverse regimes onwelgevallig is, riskeert veel.

"Regeringen", zegt Anand, "vinden het vaak niet prettig als er geschreven wordt over dingen als kindermishandeling, incest enzovoort. Wij zeggen altijd tegen onze correspondenten: als je er niet vrijuit over kunt schrijven, schrijf er dan maar helemaal niet over".

Een typisch probleem van de vrouwennieuwsdienst is de onbetrouwbaarheid die de journalisten uit de derde wereld af en toe aan de dag leggen. Anand: "het is al moeilijk genoeg om goede journalisten te vinden en als we er eindelijk in geslaagd zijn ze te ontdekken, horen we soms tijden lang niets meer van hen. Als je ze dan belt, dan hebben ze het te druk gehad, of ze hebben een baby gehad of zoiets."

WEERSTAND

Zij verklaart dat deels uit de weerstand die werkende schrijvende vrouwen ondervinden van de manspersonen met wie zij omgaan, maar zeker ook uit onwennigheid van de vrouwen zelf om te zijn ingeschakeld in een arbeidsproces, te moeten voldoen aan eisen, de zorg voor kinderen maar eens aan mannen over te laten. "het grootste probleem ligt bij onszelf, zeg ik vaak. Maar er zijn gelukkig heel veel vrouwen die wel regelmatig verhalen leveren". De tijd is rijp, vindt Anand, om uit IPS te stappen en zelfstandig verder te gaan. Binnen IPS is het niet langer mogelijk om alle plannen die WFS heeft uit te voeren, al is de IPS-paraplu lange tijd ervaren als een aangenaam vehikel om de vrouwendienst op te zetten.

Het idee voor een nieuwsdienst door en over vrouwen uit de derde wereld is in de jaren zeventig onstaan op de vrouwenconferenties in Mexico en Kopenhagen. Een deel van de geïnteresseerde vrouwen was er al direct tegen om de dienst onder te brengen in IPS, dat werd ervaren als een mannenbolwerk. De pragmatici onder de vrouwen hebben dat pleit gewonnen en zijn gaan werken binnen de IPS, die, het viel niet te ontkennen, nu eenmaal al een organisatie en een infrastructuur had. Maar het was altijd de bedoeling ooit zelfstandig verder te gaan.

De dienst zal ook als zelfstandige organisatie gebruik blijven maken van het telexnet van IPS. Als nieuwe plaats voor het hoofdkantoor, dat tot nu toe bij IPS in Rome zetelde, is New Delhi gekozen. Dat zal vanaf ongeveer het einde van dit jaar het web worden van waaruit het vrouwennieuwsnetwerk wordt bestuurd. Agentschappen zijn er in een groot aantal landen in het Midden-Oosten, Afrika, Azië, Zuid-Amerika en het Caribisch gebied.

WENSEN

Wensen voor de toekomst: een opleidingsprogramma voor vrouwelijke journalisten en het opzetten van een gegevensbank. De opleiding heeft het WFS altijd intern verzorgd. Dat blijft zo, maar Anand wil de dienst uitbreiden, mogelijk tot journalisten van buiten de eigen organisatie.

Een handicap voor derde wereld-journalisten is dat zij vaak veel minder dan hun westerse collega's kunnen terugvallen op archieven en statistieken. Het werk van derde-wereldjournalisten lijkt daarom in de ogen van westerse collega's soms minderwaardig. Anand: "we hameren er altijd op dat onze mensen in hun verhalen laten blijken dat het niet altijd mogelijk is alles met precieze gegevens te onderbouwen. In veel landen worden die gegevens gewoon niet bijgehouden. Wij zeggen altijd: laat zien dat je het hebt geprobeerd, dat je je huiswerk hebt gedaan, dat je een professional bent".

Onderwijs aan gehandicapten: apart of geïntegreerd ?

BEDENKINGEN TEGEN SYSTEEM VAN SEGREGATIE

Drs.Mildenberg: "Eigen cultuur speelt grote rol"

Geïntegreerd onderwijs beter voor zwakbegaafde kinderen ?

= door Nel Casimiri =

SINDS HET BEGIN van de vijftiger jaren bestaat er op Curacao buitengewoon, speciaal, onderwijs. In de wet op het basisonderwijs zijn een aantal artikelen opgenomen die de belangrijkste soorten speciaal onderwijs regelen. Maar ook waar de wet nog niet zover is, zijn nieuwe vormen van speciaal onderwijs er gekomen, omdat ze eenvoudigweg nodig waren.
Dit alles vanuit de gedachte, vanuit het opvoedings- en mensbeeld, dat leerlingen met specifieke pedagogische en/of didaktische behoeften het beste onderwijs kunnen krijgen op een speciale school die zo goed mogelijk is toegesneden op hun pedagogische en didaktische kenmerken.

Zo zijn er nu dertien verschillende vormen van speciaal onderwijs op Curacao gerealiseerd.

Er bestaat LOM (Onderwijs voor kinderen met leer- en opvoedingsmoeilijkheden),MLK en ZMLK (onderwijs aan (zeer) moeilijk lerende kinderen), ZMOK en MOK (onderwijs aan (zeer) moeilijk opvoedbare kinderen), een mytylschool, een school voor dove en slechthorende kinderen, een school voor sociaal gedepriveerde kinderen, er is een leerkracht verbonden aan het hospitaal, er zijn scholen en opleidingen voor voortgezet onderwijs aan leerlingen van ZMLK, MLK, en LOM scholen en men is bezig met het opzetten van een veertiende soort, onderwijs aan kinderen die en doof en blind zijn.

Drs. M. Mildenberg is als pedagoge verbonden aan het Instituut Speciaal Onderwijs (Seminarium voor Orthopedagogiek) van de Hogeschool Midden Nederland. Zij schreef over bovengenoemd vraagstuk een artikel dat in eerste instantie bedoeld was voor een tijdschrift in Nederland. In Nederland is op het ogenblik over dit onderwerp een discussie gaande. Op Curacao beperkt deze zich tot nu toe, zoals een van de betrokkenen het zelf noemde, tot een paar 'kamergeleerden'. Misschien biedt de bijdrage van drs.M.Mildenberg een mogelijkheid om deze discussie wat meer en op een bredere basis aan te zwengelen.

VOORDELEN

Het sterk extern gedifferentieerde stelsel van speciaal onderwijs heeft volgens drs. Mildenberg grote onderwijskundige voordelen: - Leraren kunnen grote specifieke deskundigheid verkrijgen ten aanzien van redelijk homogene groepen leerlingen met leerproblemen. Hierdoor kan het onderwijs volledig worden aangepast aan de behoeften van deze leerlingen; - Doordat dit onderwijs in een apart gebouw plaatsvindt, kan ook het gebouw worden aangepast aan de leerling-behoeften; - Ook organisatorisch is onderwijs aan zo homogeen mogelijke groepen beter te realiseren dan aan sterk heterogene groepen; - Door speciale wetgeving en extra faciliteiten zijn de groepen kleiner dan in het regulier onderwijs en is individueel aangepast onderwijs mogelijk;

Er zijn ook maatschappelijke redenen voor het ontstaan en voor de groei van het speciaal onderwijs. Men kan uitgaan van de gedachte dat - een zeer moeilijk lerende leerling in het z.m.l.k.-onderwijs nog eens kan uitblinken en dat - gehandicapte leerlingen zich het prettigst voelen onder lotgenoten.

En het speciaal onderwijs groeide. In de praktijk zien we niet alle voordelen terug.

BEDENKINGEN

Zo zijn er onderwijskundige en maatschappelijke redenen voor het ontstaan van bedenkingen tegen dit stelsel van segregatie: - Leerlingen profiteren meer van een uitdagender omgeving in het regulier onderwijs dan in het speciaal onderwijs. - De organisatie ten behoeve van individualisering of op kleine subgroepjes toegespitst onderwijs blijft ook in het speciaal onderwijs een probleem. - Criteria voor verwijzing naar verschillende schoolsoorten en tussen regulier en speciaal onderwijs zijn in veel gevallen discutabel en onduidelijk. - Leerlingen moeten zo lang mogelijk in de eigen buurt op school kunnen gaan. - Leerlingen worden gestigmatiseerd door een opleiding in het speciaal onderwijs. - De groei van het speciaal onderwijs moet worden beperkt.

ZORGVERBREDING

Het regulier onderwijs moet de zorg vergroten: zorgverbreding. Zorgverbreding is: 'de uitbreiding en versterking van maatregelen en activiteiten, vooral op school- en groepsniveau, ten behoeve van een zo intensief mogelijke zorg voor leerlingen, in het bijzonder voor hen die specifieke pedagogisch-didaktische behoeften tonen, opdat zij in een zekere hoeveelheid tijd door de school te bepalen doelen en tussendoelen bereiken.' (ARBO, 1984, Het moet ons een zorg zijn.)

Steeds meer (ouders van) leerlingen hebben ook onderwijskundige en maatschappelijke redenen om te kiezen voor het reguliere onderwijs: het opvoedings- en mensbeeld verandert: - Ouders van kinderen met het syndroom van Down wijzen op het feit, dat hun kinderen erg veel leren door imiteren, erg veel leren van de 'gewone' leeftijdsgenootjes; - Niet alleen in het ZMLK-onderwijs, maar ook in het reguliere onderwijs kunnen deze leerlingen uitblinken, indien men niet slechts cognitieve doelen nastreeft en cognitieve vorderingen observeert; - Lichamelijk gehandicapte leerlingen willen met de eigen buurtgenoten naar dezelfde school en sommige blinde leerlingen voelen zich juist prettiger in de maatschappij met ziende medeleerlingen; - Later moeten ze het ook zien te redden in de ziende wereld;

INTEGRATIE

Nog meer redenen voor het reguliere onderwijs om de zorg te vergroten. In dit geval spreken we van integratie. Integratie is 'het maken, groeien of opnemen in een groter geheel, inzonderheid in een geheel, dat daarmee sociaal, economisch of politiek krachtiger wordt.'

De doelen van een school bevatten behalve de didaktische doelen ook pedagogische en sociaal-emotionele doelen. Indien we dit goed in gedachten houden, dan sluiten de begrippen zorgverbreding en integratie mooi op elkaar aan. We zien voortdurend een continuum: tussen kenmerken van leerlingen die verschillende scholen voor speciaal onderwijs bezoeken, tussen kenmerken van leerlingen die regulier en speciaal onderwijs bezoeken, tussen zorgverbreding en integratie. Speciaal onderwijs hoeft niet altijd plaats te vinden in een apart gebouw, een school(gebouw) voor speciaal onderwijs. Speciaal onderwijs kan in enkele gevallen ook plaats vinden in het reguliere onderwijs. Wel moeten daarvoor randvoorwaarden aanwezig zijn: mogelijkheden tot ambulante begeleiding, vergroting van de (specifieke) deskundigheden van leerkrachten in het reguliere onderwijs, organisatorische mogelijkheden tot interne differentiatie, faciliteiten om benodigde hulpapparatuur voor verschillende leerlingen aan te schaffen (niet alleen voor dove of blinde leerlingen, maar ook voor leerlingen met het syndroom van Down). Een minder concrete randvoorwaarde is onze omgang met de begrippen zorgverbreding en integratie.

POSITIEVER

We denken nog even aan de definitie van integratie: het groter geheel, dat sterker wordt door het opnemen van het andere. In de praktijk zien we dan ook vaak, dat waar een mongooltje op een school voor regulier onderwijs zit, leerlingen en leerkrachten, positiever, onbevangener tegenover kinderen met het syndroom van Down gaan staan, dat men de zeer primaire expressie van gevoelens, die 'wij' niet meer durven tonen, als verrijkend ervaart. We zien in de praktijk, dat waar een dove leerling het reguliere onderwijs bezoekt, er kennis gaat ontstaan van ondersteunende gebarensystemen, zelfs weet van het bestaan van een eigen echte gebarentaal, vriendschappen ontstaan tussen dove en horende leerlingen. In beide voorbeelden zien we, dat het groter geheel wordt versterkt door het opnemen van een medemens die anders is.

In vele gevallen echter waar men spreekt over integratie, lijkt het doel, dat de gehandicapte leerling zo veel mogelijk moet lijken op de niet gehandicapte hem omringende wereld. Dan is er geen sprake van integratie, maar van aanpassing, passieve aanpassing, waarbij de maatschappij weliswaar bereid is de gehandicapte mens te accepteren, maar zelf niet wezenlijk verandert. Als de gehandicapte leerling werkelijk integreert in de niet-gehandicapte maatschappij, vereist dat volledige aanvaarding van het anders zijn en een verandering van de niet-gehandicapte maatschappij: actieve interactie.

NORMALISATIE

Juist de waarde van de eigenheid van mede-mensen die anders zijn, de eigen (sub-) cultuur speelt een belangrijke rol in het denken over integratie. In Denemarken gebruikt men het begrip 'normalisatie' en verduidelijkt dit als volgt: 'a challenge to society, not a wish or a demand for 'adapting' the individual to make him 'normal'.'(Ministry of Education, Danmark, 1988)

Weerstand tegen integratie, deze verregaande vorm van zorgverbreding, is wel begrijpelijk. Nemen we bijvoorbeeld de weerstand vanuit het ZMLK-onderwijs ten aanzien van de integratie van leerlingen met het syndroom van Down in het reguliere onderwijs. Deze weerstand komt voort uit de gedachte, dat de zo groot mogelijke aandacht voor het mongooltje en de zo goed mogelijke didaktische hulp nooit groot en goed genoeg zullen zijn. Hoe goed de basisschool ook geholpen wordt met extra formatie-plaatsen, met vergrote deskundigheid, het eerste doel van de reguliere basisschool blijft het onderwijs aan die leerlingen die straks naar een zo hoog mogelijke vorm van voortgezet onderwijs moeten. Men mist de tijd en de specifieke deskundigheid. Bovendien bestaat de angst, dat men het mongooltje enerzijds hierdoor te kort zal doen en anderzijds teveel aan het kind zal trekken, 'normaal' wil maken. Het begrip 'normalisatie' wordt in dat geval verkeerd geinterpreteerd.

Is volledige integratie van allen dan een gewenst doel? Zeker niet. Wij stellen de gedachte aan een continuum centraal. Niet de dwang tot integratie, maar de mogelijkheid tot keuze van de gehandicapte zelf. Volwassenen met het syndroom van Down kunnen zich in vele gevallen prettiger voelen in een gezinsvervangend tehuis, waar ze zo zelfstandig mogelijk een zeer volwaardig leven leiden, dan wanneer ze zijn opgenomen in de gemeenschap van de zich zo jachtende mensen. Doven hebben een eigen volwaardige taal, gebarentaal, en een daarmee samenhangende cultuur.

Door te vroege integratie kan de dove leerling geen kennis maken met de eigen taal, met de eigen cultuur en mist hij deze mogelijke verrijking. We kunnen dan ook niets in het algemeen zeggen ten voordele of ten nadele van integratie. Spreken over integratie is spreken over individuele situaties, dit kind, deze school, deze wensen en mogelijkheden. Laten we bij spreken over integratie in ieder geval het laatste deel van de definitie niet vergeten: het opnemen in een groter geheel, vooral in een geheel dat daarmee sociaal krachtiger wordt. Zodat in alle voorkomende gevallen van integratie, of dat nu op school is of in het werk of in het wonen, ook wij, het groter geheel, het in ons midden zijn van deze unieke mens als een verrijking ervaren.

Vervolg van pag. 1

ben twee docenten een groep van 25 studenten in een ongedwongen sfeer begeleid. Er kwamen veel praktische alledaagse zaken aan de orde, zoals opbellen; openbaar vervoer, maar ook contacten met instanties. Wij hebben namelijk sterk de indruk dat de eerste weken in Nederland zeer bepalend zijn voor de uitval in het eerste studiejaar. Men worstelt te veel met gewone alledaagse praktische zaken zodat de studie er onder te lijden heeft.'

'De docenten die de groep begeleid hebben vinden een week veel te kort. Liever zouden ze zien dat deze periode tot enkele weken uitgebreid kon worden. Dat betekent wel dat de Antilliaanse studenten eerder naar Nederland moeten afreizen. Overigens heb ik tijdens een gesprek met de Gedeputeerde van Onderwijs, de heer Dito Mendes de Couveia begrepen dat er van Curaçaose zijde geen al te grote bezwaren zouden bestaan tegen een vertrek op een vroeger tijdstip.

Er zit nog een voordeel aan. Eind augustus, begin september zijn er nog open dagen bij verschillende instituten. Studenten die nog geen echte studiekeuze gemaakt hebben zouden deze open dagen kunnen bezoeken en aan de hand daarvan misschien een betere, meer overwogen studiekeuze kunnen doen. Wij hebben begrepen dat het de student moeilijk gemaakt wordt van studie te veranderen. Er moet schriftelijke toestemming gegeven worden, nadat er advies is uitgebracht door de gedelegeerde. De indruk bestaat dat men de student persé een jaar wilt laten uitzitten. Daar gaat veel tijd mee verloren. Als je in een vroegtijdig stadium kunt switchen, heb je nog wat aan het eerste studiejaar. Anders wordt het alleen maar de rit uitzitten gedurende een jaar.'

Antillianen in Nederland isoleren zich nog teveel in kleine groepjes i.p.v. te assimileren met de Nederlandse bevolking.

BREDERE KEUS

'Bovendien moet je de keus breder maken. Bij de lerarenopleidingen constateren we bijvoorbeeld een overaanbod voor de studie economische vakken. Dat heeft waarschijnlijk te maken met de gebrekkige voorlichting waar we eerder over spraken. Stel dat zo iemand na een paar weken wilt uitwijken naar biologie en het wordt niet toegestaan. Dan zit hij een jaar lang tegen bij elkaar, zodat ze elkaar regelmatig kunnen opzoeken. In één studentenflat zitten er zelfs veertig bij elkaar. Voor de Antilliaanse studenten is dit beleid, sociaal gezien erg aantrekkelijk. Echter voor een goede beheersing van de Nederlandse taal, toch wel een voorwaarde om het onderwijs in Nederland te kunnen volgen, is dit fataal. Ik pleit er dan ook voor van dit beleid af te stappen.'

Wat stelt u als oplossing voor.

Verbraak: 'Wat het wonen betreft zou je voor meer spreiding onder Antillianen moeten zorgen. De voordelen van het heimweebeleid zou je moeten vervangen door de nadelen van een *cultural shock*. Je moet in ieder geval bereiken dat de Antilliaanse student meer met de Nederlandse student optrekt. Samen college lopen, samen koken, uitgaan, sporten enz.'

U had het ook over een zomercursus als mogelijke oplossing.

Verbraak: 'In het afgelopen jaar hebben we in Tilburg bij wijze van proef een voorzichtige poging ondernomen de pasaangekomen Antillianen op te vangen. Gedurende een aantal dagen hebeen vak aan te hikken dat hij niet aankan. Zo iemand verdwijnt dan en je bent hem kwijt.'

Je hoort wel eens zeggen dat je het eerste jaar in Nederland meer moet zien als een lange aanpassingsperiode.

Verbraak: 'Vanuit het oogpunt van economisch rendement absoluut niet te verteren. Studenten worden hopeloos duur. Als je er van uit gaat dat een gemiddelde HBO-student de gemeenschap Nf 10,000,-per jaar aan onderwijs kost, dan ben je alleen al aan deze groep per jaar een half mijoen gulden kwijt. We hebben het dan nog niet gehad over andere kosten zoals kosten van levensonderhoud.'

Heeft u bij de organisatie van deze introductieweek nog contact gehad met andere instellingen en / of Antilliaanse organisaties? De Noordelijke Leergangen bijvoorbeeld, hebben al eerder contact gezocht met dekanen en instanties om hetzelfde probleem te lijf te gaan.

Verbraak: 'Nee, we hebben wel contact gehad met Jan Ghering, gedelegeerde van de Stichting Studenten Nederlandse Antillen, maar verder 'is het puur een zaak van ons geweest. Overigens hebben we ons niet beperkt tot de studenten van de Katholieke Leergangen, ook de studenten van de Katholieke Universiteit Brabant, KUB, hebben er aan deelgenomen. De KUB zelf heeft weinig belangstelling getoond voor dit project.'

Over het algemeen is het zo dat de uitval onder Antilliaanse studenten in de USA een stuk geringer is dan in Nederland, ook switchen komt minder voor. De redenen zijn bekend. De Amerikaanse colleges en universiteiten selecteren streng, ze laten alleen studenten toe met een gemiddelde dat ver boven het normale ligt, ze zorgen voor een intensieve begeleiding. Bovendien was het tot voor kort zo dat er een grote spreiding was onder Antillianen. Concentratieproblemen zoals die zich in Nederland voordoen kwamen daar niet voor. Denkt u ook in die richting?

Verbraak: 'Tijdens mijn gesprek met de heer Mendes de Gouveia is het idee van de zomercursus in Tilburg besproken. Volgens mij kon hij zich daar wel in vinden, maar hij stelde dat hij nooit zou tolereren dat wij aparte toelatingscriteria voor Antillianen zouden hanteren.'

Bent u dat met hem eens?

Verbraak: 'Helaas is het zo dat de toelating niet gekoppeld kan worden aan het bijwonen van zomercursussen, ons rechtssysteem verbiedt dat. Het Hoger Beroeps Onderwijs in Nederland is wettelijk verplicht iedereen met een Havodiploma aan te nemen. Men kan hooguit pakketeisen stellen. In dat verband is het wel vreemd dat de Pedagogische Academie op Curaçao naast pakketeisen een taaltest verplicht stelt. Overigens wil ik wel stellen dat een verplicht stellen tot het bijwonen van introductiecursussen alleen niet de oplossing is. Het geeft echter wel aan waar we naar toe moeten'.

IN HET Antillen-nummer van De Gids dat onlangs verscheen, is een bijdrage opgenomen van Adriaan v.d. Staay over zijn ontmoetingen met Willemstad. Met toestemming van de Gids-redactie publiceren wij dit artikel integraal in Napa. Adriaan van der Staay (1933) is direkteur van het Sociaal en Cultureel Planbureau. Hij stichtte o.m. Poetry International en Film International. Recente publikaties van zijn hand zijn: *Van Parken en Tuinen*, Thoth 1989 en *Een Kleine Kunsthistorie*, Vuga 1990. Hij is voorzitter van het Intergouvermentele Comité van het Wereldcentrum voor de Culturele Ontwikkeling en heeft zich ingezet voor het verkrijgen van internationale medewerking in het kader van 'Willemstad, Monumentenstad.'

De ruïnes worden opgeruimd na de 'grote explosie'.

= door Adriaan van der Staay =

EEN INGREDIENT, meer niet. Om het proces op gang te brengen: onmisbaar. Een bezoek aan de West in 1966. Of was het niet '67? Ik heb geen zin in de chaos van mijn dagboeken te duiken. Het was het jaar van Provo. In Willemstad verschenen boven de enigszins verbaasde kolommen van de Amigoe foto's van de Amsterdamse rellen.

Een witte vlam sloeg uit een zwart gebouw. Het centrum van de wereld bevond zich plotseling niet langer in Amerika, maar had zich naar het magisch centrum van het vaderland verlegd. Ik was daar vandaan weggereisd vóór de culminatie. Al had ik er net met mijn neus bovenop gestaan, ook al kon ik naam en toenaam noemen, in Willemstad stiet ik op een zeker ongeloof en al spoedig hield ik op het onderwerp belangrijk te vinden. Ik verloor mijn geloof in wat ik trachtte uit te leggen, in wat ik over Provo zei.

Het Willemstad van toen was nog niet intact. Overal elders mocht revolutie onderweg zijn, hier niet. Leek het. Zo kwam ik een jongeman tegen die de reputatie had achter de verpleegsters aan te zitten, die net uit Nederland was teruggekeerd en aan boord van het vliegtuig een poëem geschreven had. Hij dronk whisky's in het meest chique hotel van de stad. Tien, twintig jaar later zou hij in Nederland nog een bekend schrijver worden. Arion, Frank Martinus. Hij muntte uit door een verlammende zwijgzaamheid, alsof hij in de aanwezigheid van blanken niet uit zijn woorden komen kon. Mensen maakten er grapjes over hoe zacht Frank Martinus fluisterde om niks.

Ik zocht hem op in Otrobanda, ik las zijn gedicht, zittend op een bed in een miniscuul vertrek. Het was, geloof ik, in het Nederlands geschreven, dat gedicht, met een zeker gevoel voor de vorm, maar het was onaf. Eigenlijk nog niets. Ook klikte het niet tussen ons. Ik interesseerde mij niet voor whisky's of verpleegsters. Het gedicht bleek een te zwakke band. Maar de stilte van Arion bleef mij bij. Het was de stilte, de onuitgesprokenheid van het land.

WEINIG GELUID

Inderdaad was er dagelijks beeld, maar weinig geluid. De stad lag onder een strakke lucht, onder een straffe wind, straf licht. Het beeld was scherp, overbelicht bijna, maar het zei me niets directs. Het was misschien anders geweest als ik niet voornamelijk Nederlanders gekend had. Ongetwijfeld hadden zij intelligente opinies over het eiland, ik herinner mij niets daarvan.

Het eiland bestond voor mij voornamelijk uit beelden waaraan een diepere dimensie ontbrak. Ik liep iedere dag rond in een bol van hete geluidloosheid. Ik ging zwemmen bij een oud hotel, waar ik niemand sprak, al beluisterde ik er een authentieke conversatie, aan de rand van het zwembad. Het was een conversatie met als enige dimensie geld, tussen vrouwen die kennelijk geld konden uitgeven, en dat deden aan de overwal in Venezuela.

Het versterkte mijn gevoel dat ik wel zag, maar dat er weinig te horen viel. Zuidamerika nam voor mij de vorm aan van een enorm continent, waar alleen de natuur aan het woord was, maar de mensen niets te zeggen hadden. De geschiedenis was er opgehouden te bestaan. Een enorm Zuidamerikaans Nu meende ik te ontwaren, waaraan de Europeaan, met zijn museale hoofd, weinig bij te dragen had.

SCHILDER

Europa. Een schilder, met wie ik kennis maakte, dronk iets anders dan bij voorkeur whisky, hij dronk bier. Een potentieel twistpunt, al ben ik verdraagzaam genoeg. Wij plachten te zitten aan de overkant van de Annabaai, in Otrobanda, op een terras dat sindsdien in de grote, maar in Nederland onhoorbare explosie verdwenen is. Over het water keken wij uit naar het nog zeer gevelfront van de historische stad.

De schilder leek geheel in het nu te leven. Zijn schilderijen waren uit echte dollars opgebouwd, uit munten of dollarbiljetten. In het huis waar ik hem bezocht stonden lege flessen, als wachtend op een Morandi. Ook zag ik er een enkel kind. En een vrouw van het land. Het huis was zo ledig als het doek waarvoor de schilder gaat staan. Het huis en het doek van het nu of het nooit. Jan Hendrikse was een eigentijdse schilder en hij werd uit het niets iets sindsdien. Al is de pop-art uit de mode.

In dit rommelige, maar lege huis had hij een schilderij van Jan Schoonhoven opgehangen. Het hing tegen een ruwe muur, de flessen lagen eronder bij. Het licht was even briljant als steeds, en zei verder niets. Maar uit het werk van Jan Schoonhoven vloeide als uit een luchtverversing een stroom koude lucht de kamer binnen, alsof de deur van een schaduwrijke Europese kathedraal openging. Rationeel, subliem, mathematisch koel. Wat de ijsblokjes waren in de whisky's van Willemstad, was het werk van Jan Schoonhoven in het hete huis van Jan Hendrikse. Alleen smolt het niet. Het bleef koel zijn Europese zelf aan de blikkerende wand. Toch had ook dit werk niet veel anders te zeggen, ter plekke, dan dat het elders ook anders kon.

STAGNANT

Want, op het oog althans, het was daar in Willemstad nogal stagnant. Allerlei individuen mochten als dwaalsterren tegen een gefixeerde hemel in beweging zijn, de sterrenhemel bleef onwrikbaar staan, de sterrenbeelden onwrikbaar duidelijk. Er was op de rotsen aan de noordzijde van het eiland een arme homofiel vermoord. Maar dat was eigen schuld. *De Vriend van Curaçao* toonde zich daarin standvastig. Even onwrikbaar gingen mijn kennissen elke week hun fourage halen in de lokale supermarkt. Met de auto daarheen, wagentjes volladen, die naar de auto werden gereden door zwarte jongens: koopwaar voor een hele week voor de ijskast.

Aan de havenkant deinden de boten van de overwal, Venezuela, met half-Indiaanse handelaren en de rijkdommen van het paradijs aan boord. Maar het was praktisch uitgesloten dat men daar zou kopen, nu de supermarkt lokte. Naderhand zou het in Nederland ongeveer zo worden, maar niet zo zonder gêne. Het was praktisch uitgesloten dat men niet deed wat al niet door iedereen was uitgevonden, wat het meest normale en het gemakkelijkste was. Ik had nog niet door dat zelfs onder de tropenzon, waar niets standhoudt dan wat moet, ook schaduwzones bestaan, waarin dromen gedijen.

SIESTA

Mijn vriend, de architect, had zich moeten aanpassen aan het klimaat, en spoedde zich steevast huiswaarts des middags om haastig een uur te slapen. Het was zijn manier van bolwerken. Hij vond opnieuw de siësta uit. Of misschien was het helemaal de tropenzon niet die hem zo vermoeide, met of zonder airconditioning. Misschien was het ook wel de tijdelijkheid van dit alles, deze half-Europese ordening, deze ontwerpen in de marge, die openbare gebouwen van niets, die nietszeggende schooltjes, al deze infrastructuur die alleen zin had gekregen als er een diepe blijvende dialoog had bestaan met de Europese cultuur, for better or for worse, als er toekomst was geweest voor de band van dit eiland met Europa, als het allemaal ergens om had gegaan. Maar de stagnatie bestond juist daaruit dat men wel wist dat iets veranderen zou, maar nu nog even niet. Men maakte de laatste onserieuze bewegingen van wie het al hadden opgegeven, die hier niet zouden aarden.

Men was in afwachting van iets, maar niet van iets van zichzelf. Misschien zou de guerrilla komen, of de rijkdom van het kapitalisme.

Terloops vertelde mijn architectonische vriend dat er op het stadskantoor gestoken was, met een mes. Het klimaat tussen Curaçaoënaren was niet echt ontspannen. De rivaliteit was groot. Dit beeld kreeg iets obsessiefs. Niet dat ik bang was. Het was meer als een enorm uitgesponnen hanengevecht dat ik meende te zien, achter de vormelijkheid van de ontvangsten, en tegenover de vormeloosheid van de Nederlanders. Een endemische simultaanwedstrijd, van allen tegen allen, waarvan ik het ziektebeeld probeerde te vatten. Het eiland was een groot casino, waarin iedereen een gokte, maar ik niets te verliezen had.

ONTSNAPT

Kort daarna vertrok ik naar Aruba, met het vage gevoel aan een gekkenhuis ontsnapt te zijn. Een gekkenhuis meer van eigen Nederlandse makelij, misschien, want ontstaan zonder dat ik veel met bewoners van Willemstad had gesproken.

Ik wist niet dat inmiddels op een steenworp afstand van het terras van het biertje met de schilder en het optrekje van de dichter van het ene gedicht, dat wil zeggen in Otrabanda, Jacques Veeris opgroeide. De latere minister van Onderwijs. Een foto uit die tijd toont hem als een rijzige kleurling, met een rustige oogopslag, met een zeker naïeve ernst in zijn trekken. Een figuur niet uit ons post-moderne bestaan, meer iemand uit Machado de Assis. Men denkt niet gelijk aan de politicus in spé. Hoe dan ook, hij bevindt zich aan de andere kant van de barrière van geluid. Wij zullen elkaar pas twintig jaar later ontmoeten.

Ik kan maar schetsmatig raden wat hij in die dagen deed, ook al vertelt hij erover. De namen van de protagonisten zijn zo weinigzeggend aan mij als de namen van Provo die ik daar toendertijd colporteerde. Maar toch heb ik in een gesprek tijdens een lange vlucht boven de oceaan wel aangevoeld, hoe het stabiele beeld onzeker was geworden. Voor hem was er in die dagen, eerder geluid dan beeld. De nachten gingen heen met discussies. Discussies die de revolutie voorbereidden, maar ook levensgeschiedenissen vormden. Zijn mentor en vriend in die dagen was een briljante theoreticus, die zijn blanke onbehagen uitleefde op het doorbreken van de barrière van het ras.

Zijn chimaerieke brille betoverde een kleine kring wereldhervormers. Met woorden die doorgaan tot men moet kiezen, voor of tegen. De vriend kiest voor de vernietiging, zo niet van de omgeving, dan van zichzelf. Jacques kiest voor de overleving, van de omgeving en van zichzelf. Dit zijn fundamentele keuzen, waarbij men de ander altijd zal benijden om de overtuiging en de moed, en zich altijd schuldig zal blijven voelen tegenover de jeugd die men achterliet. Maar vanaf dat moment beginnen de wegen te divergeren, van Jacques naar posities van verantwoordelijkheid, van de vriend naar de tragische irrelevantie.

De explosie die volgt, en het eiland zal veranderen, en voorgoed een gat zal slaan in het weefsel van de stad, die explosie heeft men samen beleefd, ook al werd men in verschillende richtingen geworpen. De een zal eens als geestelijk patiënt in zijn doodskist slapen, een ander, de vakbondsleider van één dag, toeristen vermaken met zijn houtsnijwerk. Een derde stelt zijn leven in dienst van de verzoening. Maar terwijl de explosie zich voorbereidt in nachtelijke discussie, terwijl homo ludens zijn traject heeft voltooid in Amsterdam, toont het eiland Curaçao mij het onveranderlijke gezicht van de koloniale West, zolang het nog kan.

UNESCO

Twintig jaar later ontmoeten wij elkaar in de diplomatieke banken van UNESCO. Zojuist heeft de afgevaardigde van Curaçao bakzeil gehaald bij het secretariaat met een pleidooi over assistentie aan Willemstad. Ik neem mij voor, na raadpleging van het thuisfront, het standpunt van onze koninkrijksvennoot te ondersteunen. Dat is minder gemakkelijk dan het lijkt, want het vaderland heeft boter op het hoofd, zijn huiswerk niet gedaan en het noodzakelijke internationale verdrag over het cultureel erfgoed niet gehonoreerd. Ik overleg over mijn komende interventie met de afgevaardigde van de Antillen.

Ik realiseer me nu hem eerder tezamen met Marga Klompé te hebben gesproken, maar hij was als minister van Onderwijs gefixeerd op Marga en het bereiken van een volledig autonomie positie voor de eilanden op cultureel gebied. Hij heeft mij niet waargenomen, ik hem wel. Zo weet ik dat wij zaken kunnen doen. Dat er ook een gezamenlijk avontuur uit zal groeien, is nog niet te voorzien.

Vele maaltijden met ministers, directeuren-generaal, diplomaten verder, vele telexen vol misverstand en vele strategieën tegen de klippen op rijker, bevinden wij ons, de Nederlander en de Antilliaanse ex-minister, in Willemstad op straat, om de stad te redden. Wij zijn ons bewust van het hachelijke van onze missie, wij hebben vijf dagen om een aardverschuiving te ontketenen; ik althans voel me lichtelijk ridicuul. Het is meer dan twee decennia geleden dat ik de stad voor het laatst zag met eigen ogen. Ik ken er vrijwel niemand, al weet ik dat Jacques toegang heeft tot iedereen.

Maar ik heb mij mijn leven lang door intuïtie laten leiden, en het redden van het erfgoed van Willemstad, hoe Don Quijoteachtig ook, lijkt mij een nobele zaak. Het zit erin dat we zullen falen, maar niet zonder iets geprobeerd te hebben.

SLOPEN

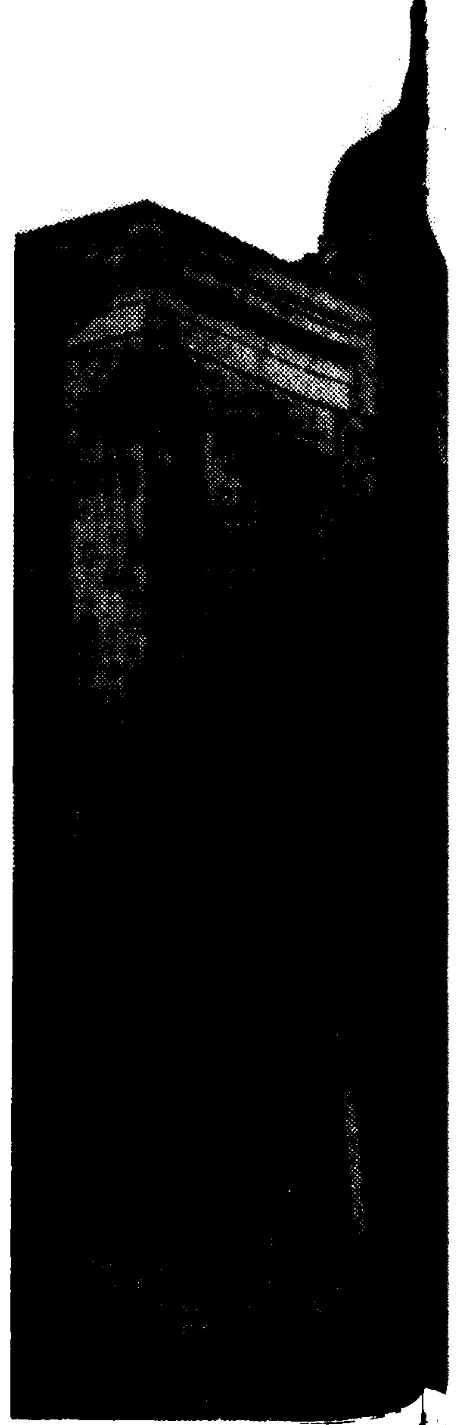
De rit vanaf het vliegveld bij nacht was al een teisterende ervaring geweest. Na het welbehagen van het binnenstappen in de broeikas is de auto koud. In het gele licht van de straatlampen begin ik de slachtoffers te tellen. Hier ontbreekt een rij kleurrijke huizen. Men blijkt de prostitutie te bestrijden met de methode Israël: door woningen te verpulveren. Daar stond eens een groot karakteristiek huis. Het zout van de oceaan, de aanhoudende regen, en de orkaan hebben het aangetast en het is gesloopt.

Ik heb de Europese Gemeenschap hoog, maar het geld van de Gemeenschap kan rampen veroorzaken. Er is een cirkelvormige markt van beton gebouwd, en een brug die zijn ene voet op een hopeloze manier plant in het gebied dat ik het liefst als een gaaf gebied zou redden, omdat ik het mij het liefst herinner: Otrabanda, eertijds van de dichter, de schilder. De ex-minister blijkt er geboren in een zijstraatje. Ik zie bankgebouwen zonder architectuur of schaal, te groot en tegelijk te onbetekenend, zoals alleen moderne architecten dan weten te bakken.

Wij arriveren voor het hotel, dat ik meen te herkennen als het hotel van de zwijgzame whiskydrinker, het is verbouwd, verbeterd, maar nog altijd is het van een deprimerende schaal. Heb ik met mijn enthousiasme een stad willen sauveren die al niet meer bestaat?

INTENSIVE CARE

De volgende dag wordt het alleen maar erger, dat wil zeggen dezelfde dag, want we willen geen tijd verliezen, en veel slapen is er niet bij. Te voet doorkruisen wij de wijken van de oude stad, Punda, Scharloo, Otrabanda. Het is duidelijk: behalve het kleine toeristische hart, dat bij het verenigde zakenleven in intensive care ligt, is de binnenstad stervend. De bewoners trekken weg, de huizen blijven onbeheerd, wat in dit klimaat een doodvonnis is. Overal hangen balken uit

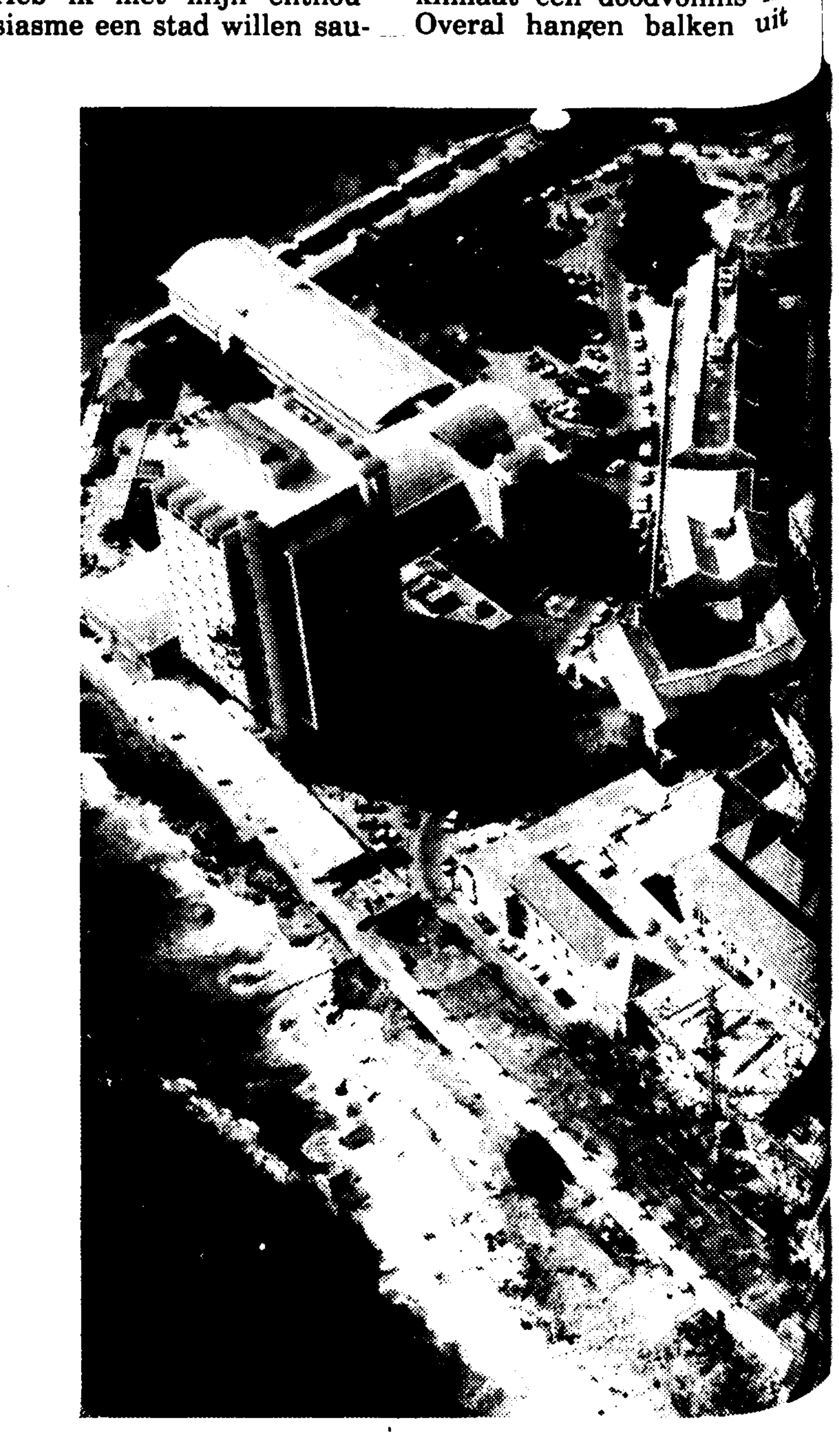
Aangev... staan ... ooit een ... eenzaam... banda.

ONTMOETINGEN DIE TW

"Moet men wat spontaan ont

WILLEMSTAD:

voor kleurrijke n

ELS OPROEPEN

...nd kunstmatig bewaren?"

...en stad gemaakt ...nsen....

...de tijd ...van wat ...huis was ...in Otro-

plafonds, vallen hoeken uit muren, leiden troosteloze trappen tot niets. Dan herken ik plotseling een huis, dat ik op een recente film over het verval van Willemstad gezien heb. Ik haast mij naar binnen op zoek naar de piano. De vleugel ligt pootloos, ontzield op de grond. Ik kijk naar boven door het plafond en zie haastig een schaduw zich terugtrekken. Een zwerver.

Het is een wonder dat er nog balken in het plafond zitten. De bevolking pleegt ze als goedkoop hout voor het jaarlijkse carnaval te benutten. Dit huis, mijne heren, was door sommige van onze gesprekspartners gedoodverfd als het hoofdkwartier van onze actie.

Dan was er nog de explosie. Alsof het kruitschip van Leiden voor de tweede maal een havenfront had weggevaagd, is een oever van de Annabaai leeg geblazen. Toeristen, net geland met een vakantieschip, mengen zich met pover geklede bewoners van Otrabanda, net afgestapt van het havenpontje, en dolen als overlevenden na een bombardement in de richting van wat van Otrabanda overbleef. De leegte is gemarkeerd door een miraculeus gespaard pand, het kantoor van Monumentenzorg: als een stil protest, als een vlag aan de mast van een zinkend schip.

EXPLOSIE

Een sociale explosie en een politieke. De massabeweging die op 30 mei 1969 uit de hand liep en de binnenstad in vuur en vlam zette, is in Nederland nauwelijks opgemerkt, al werd een moment het inzetten van de mariniers punt van discussie. Maar ergens moet toen, reconstrueer ik, het oude Willemstad definitief geëindigd zijn en het nieuwe begonnen. En zoals altijd heeft ook hier de schoonheid haar gezicht verbrand. Er is voorgoed een gat geschroeid in het weefsel van Willemstad. Niet dat, als dit al een offer genoemd moet worden, de verandering het offer niet waard was. Misschien was het onvermijdelijk de stilte, die over Willemstad hing, te doorbreken met een klap.

Ik ontmoet nu in 1988 een andere, meer ontspannen sfeer dan weleer. De democratie functioneert. Minister-president Liberia heeft geen moeite met aanspraak en toegankelijkheid, en spreekt al even open en spontaan over het binnenstadsbeleid als de ex-premier Martina over de bijbehorende sociale vraagstukken. Het is alsof de grote explosie kanalen heeft doorgeblazen en sindsdien creatieve krachten de situatie gezond hebben gemaakt.

Maar het stadsgezicht van de schoonheid blijft verbrand, en geen projectontwikkelaar heeft nog een plan op tafel gelegd van dezelfde kwaliteit als het verdwenen gevelfront. Wel zijn er plannen genoeg in portefeuille om het oude gebied te doen herleven met het uiterlijk van een provinciaal winkelcentrum. Er ligt een kans, overweeg ik, om architectonisch de bal in het internationale doel te schoppen, maar ik vrees dat het bij een ingooi vanaf de zijlijn blijft.

MEUBELMAKER

Mevrouw Liberia zegt dat zij nog maar één meubelmaker kent, in staat om oude meubels te repareren. Een ingenieur van stadsontwikkeling brengt ons naar een huis waar tot voor kort een traditionele meubelmaker werkte. Resten van zijn ambacht liggen nog in het rond, maar de deuren en de luiken staan open. Het huis is na de laatste regenval bezig alle herinneringen aan deugdelijke activiteit uit te wissen. Opnieuw vallend pleister, loshangende planken, opgetast huisvuil. Exit dromen over het herlevende ambacht, zo nodig voor restauratie en zo aantrekkelijk voor het toerisme.

Het deprimeert mij allemaal zo, dat ik geen zin heb te eten in een goedgekoeld restaurant. Is er niet ergens een tentje waar men een bord rijst verorberen kan? De naam Regales valt. Ik spits mijn oren. Een Antilliaanse vriendin in Nederland had juist die naam genoemd als iemand met creativiteit en zelfrespect. Al gauw bevinden wij ons in een steeg in een kamer van drie tafels waar men kan lunchen. Bij Regales.

Tijdens de lunch, simpel maar gezond, proberen we een conclusie te bereiken. Is het doenlijk de oude stad nog te redden? Kan iemand, zelfs met vele miljoenen op zak, nog wel op tijd zijn? Bevat de stad eigenlijk nog wel bewoners, structuren, om een actie op te baseren? Is het niet beter bij nader inzien op te geven? Dit gaat hardop denkend, zonder al te veel aandacht voor de handvol andere aanwezigen.

KLACHTEN

En dan gebeurt er iets moois, iets beslissends misschien. De omgeving mengt zich in het gesprek. Klachten allereerst. Over maatregelen die averechts werken, over onzinnige bedoelingen, over miskenning en vooroordeel, over illegale strategieën om toch nog iets van Otrabanda te behouden te midden van het verval. Over de buurtbibliotheek die uit de wijk is verwijderd om de centrale bibliotheek te versterken, waardoor er geen plaats meer is voor samenkomst en positieve actie. Over een katholiek platform, dat toch probeert iets te doen. Wij verdedigen ons pessimisme, maar drie generaties bewoners spreken ons tegen. Er moet juist iets gebeuren, het is nog niet te laat. Ze willen blijven wonen waar ze getogen zijn, pas de buurt uit op weg naar de begraafplaats het Rode Zand. Dit is een keerpunt. Willemstad geeft geluid.

De volgende dagen werken wij hard, Jacques Babs (onze secretaris) en ik. Evenzo onze gesprekspartners. Ons doel is alle belangrijke factoren te verenigen in één verband, alle bestaande plannen en initiatieven elkaar te laten versterken, een bestuurlijk kader te scheppen voor een internationale hulpactie. Jacques heeft het idee het geheel te laten vastleggen in een protocol tussen de beide regeringen en het eilandsbestuur. Hij houdt de bestuurlijke en politieke bal aan het rollen terwijl ik mij bezig houd met het actieplan zelf. Twee dagen later staat alles op papier, dat een dag later getekend wordt. De actie Willemstad is geboren.

TWIJFEL

De nachten zijn nachten van twijfel. Ik ga vaak alleen het hotel uit en maak lange wandelingen na middernacht. Tientallen keren passeer ik de boten van de Venezolanen, die laat opblijven, zacht pratend op hun traag deinende schepen alsof zij, ondanks alle contacten met Curaçao, zich toch het meest thuisvoelen aan boord.

Aan deze kant van de haven beperkt hun domein zich tot de toonbanken waarop zij overdag hun natuurlijke waar uitstallen, maar aan de andere kant, waar de haven grenst aan een eens trotse maar nu verkrotte wijk (mijn verhaal is eentonig) hebben zij een Zuidamerikaans bruggehoofd gevestigd. Mijn wandeling is daar alleen niet verdacht als ik aangetrokken zou worden door middelen, hoeren of drank. Ik heb mij nooit laten weerhouden door al te veel drempelvrees en verken 's nachts een licht vijandige wereld. Het hotel Venezuela, eens een mooie hoeksteen van vijf grote zelfstandige huizen, heeft ondanks een bestemming die vandaag met de drie eerder genoemde aantrekkelijkheden spoort, iets overgehouden van de oude, achttiende-eeuwse gratie.

De zuilen van het bordes waarop men in de schaduw gezeten de hele haven kon overzien, zijn nu verbonden met een smeedijzeren hekwerk. Het bordes is vol planten gezet, die in hun rustig nachtelijk groeien vreemd contrasteren met de koortsachtige activiteiten boven. Het pand schudt van heftige Zuidamerikaanse muziek, er is kennelijk een middernachtelijk dansfeest aan de gang. Uit de halfopen ramen vallen lange gele banen licht over de schepen, het water en de schepen aan de overwal.

Het geeft daar gratis zijlicht aan lijzige conversaties. Het hotel Venezuela, overweeg ik, heeft in elk geval nog een functie gegeven aan een oud en respectabel huis, waar eens vrijheidsstrijders hun tijd verbeidden, wachtend tot de tijd in het vaderland rijp was voor liberale revoluties. De naam van de Nederlands-Zuidamerikaanse staatsman Philippus Ludovicus Brion is met het huis verbonden. Dit huis zal voorlopig niet door leegloop vervallen.

SCHARLOO

Anders is het in Scharloo, waar mijn twijfel weer toeneemt. De rijke vaak joodse families hebben daar een eigen architectuur geschapen, van losstaande, fiere en toch comfortabele huizen. Onlangs is deze wijk met een door de Edizioni Poligrafico Fiorentino uitgegeven plaatwerk vereerd. Ik vraag me af of in Nederland wel iemand behalve een enkele specialist als Temminck Groll, van dit soort architectuur weet. Misschien zal, nu Europa minder doctrinair het modernisme aanhangt, en de negentiende eeuw weer met andere ogen wordt bezien, deze architectuur herwaardering ondervonden.

Maar het is onwaarschijnlijk dat er dan nog iets overeind staat. Het ene gat na het andere valt, en men zal straks nostalgie moeten bedrijven aan de hand van een in het Engels geschreven Italiaans plaatwerk. Terecht zegt de auteur dr. Pauline Pruneti Winkel dat de sfeer iets onbeschrijfelijks had, en ten dele nog heeft: 'He expressed his feelings to dr. Da Costa Gomez with a few simple words: 'How beautiful it is here!'.

Op mijn nachtelijke wandelingen komt mij vaak Jacky Voges in gedachten, de motor van de Stichting Monumentenzorg in Curaçao en baas van het havenbedrijf. Zijn ideaal, en men mag hopen dat hij ooit de tijd vindt dat te verwezenlijken, is een 'petit histoire' te schrijven van het Caribisch gebied. Als hij deze regels leest, zal hij bezwaar hebben tegen het woord 'petit'. Jacky Voges wordt niet graag met iets kleinschaligs geassocieerd. En hij heeft goede argumenten aan zijn kant om te zeggen dat de 'petit histoire' in de Caraïben in feite de grote historie is. Méér dan bij ons in Europa, waar het standvastige Romeinse denken wetgeving en organisatie doortrekt, waar het militaire en bureaucratische taalgebruik gefilterd is tot in het dagelijks idioom, heeft deze merkwaardige confetti voor de kust van het Amerikaanse vasteland ruimte geboden aan individuele ambities en passies.

Vanaf het begin zijn piraten hier groot geworden, hebben onechte kinderen en halfbloeden carrières gemaakt in Europa ondenkbaar waren. Hier hebben nazaten van byzantijnse keizers een laatste moment van glorie beleefd en zijn nieuwe staten bedacht die later van deze eilanden veroverd werden. Grote historie is hier gemaakt door individuen en de 'petit histoire' is hier vaak staatszaak geworden. Jacky Voges is de vergaarder van talloze anecdotes, familiestambomen en curieuze levenslopen, die een heel ander stramien van gebeurtenissen geven dan de offiële geschiedenis en de sociologie ooit zouden herkennen.

HUIS

Met hem bezoeken wij een voormalig huis van de familie X, waaraan de glorie van het verleden kleeft. Een huis van feesten, achter een onopvallende façade. Een vreemde gigantische leeuwekop, passend in een Italiaans paleis. Een atrium met pilaren en een excedra met een podium als voor een altaar, waarop vroeger de muzikanten plaatsnamen voor het intieme bal of concert. Een huis ook van talloze kamers, waarin de grootfamilie kon huizen, maar in dagen van indolente, eenzame weelde ook vriendinnetjes of vriendjes geruisloos konden worden ondergebracht. Een huis met sluipwegen en zijingangen en tuingebouwen, waarvan met zich realiseert dat de meest burgerlijke façade op deze eilanden een achterkant kan hebben, die grenst aan de zelfkant.

De vleugel lag pootloos op de grond in dit vervallen huis in Otrobanda....

Jacky zal dit huis kopen voor Monumentenzorg, de ruiten laten fotograferen om het veekleurig glas, de siertegels weer laten repareren en wat niet al. Maar de functie, die ergens bengelt, tussen de grote en de kleine historie, de voorkant en de zelfkant, die functie kan de stichting Monumentenzorg niet hergeven aan dit huis, deze verlaten zeeschelp waarin het verleden ruist.

STAD

Die nachtelijke wandelingen, zei ik, zijn nachten van twijfels. Een stad wordt gebouwd, en zeker hier, waar geen vorsten en prelaten Romeinse concepties achterlieten, door families en gekken. De stad is gegroeid binnen een levensstijl, voor een levensstijl, maar vooral door passies en de gevolgen daarvan. Door mensen met ambities te evenaren wat zij op tournee in Europa bewonderden. Vaak werden kinderen uit de betere milieus bruusk naar kostscholen overzee gestuurd, waar Valery Larbaud ze immers placht te ontmoeten.

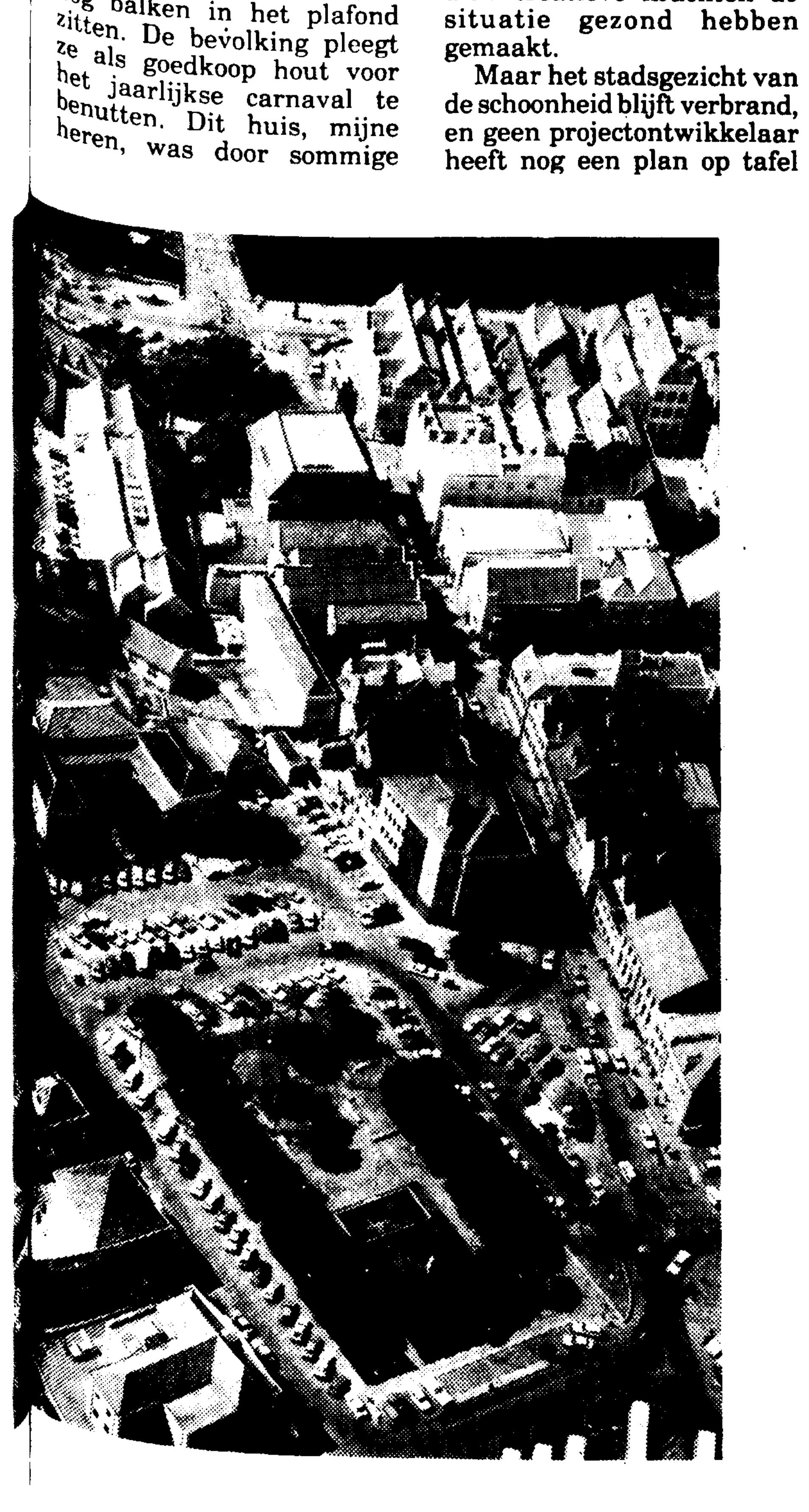
De stad is gemaakt door kleurrijke mensen die tussen twee continenten drijvend op een aarden schip een hut van formaat bij elkaar sprokkelden, als culturele nieuwlichters, als culturele Robinson Crusoës. De stad is gegroeid als een stukje Caribisch koraal, maar als het rif treft, heeft het zijn beste tijden gehad en begint het verval.

Moet men proberen dat wat zo spontaan ontstond nu kunstmatig te bewaren? Moet men hoe schoon het resultaat ook was, proberen de klok stil te zetten? En voor hoe lang? Voor tien jaar, twintig jaar, honderd? Kan men niet beter, ja, is het niet waardiger het cultuurverlies maar te accepteren als daarvoor condities zijn ontstaan? Heeft men Antiochië, dat toch vele keren is herbouwd, weten te redden? En is zelfs Athene meer dan een puinhoop? Is het probleem niet dat de individuele cultuur, die deze schone architectuur begeerde en bouwde, verdwenen is, en dat de nazaten van deze bewoners zich 'perfectly happy' lijken te voelen in afgetrapte Amerikaanse bungalows en waardeloze kantoren, per strekkende meter door projectontwikkelaars gebouwd binnen het jaar? Ik loop terug langs het hotel Venezuela, eens de woning van Brion, waar nu om twee uur 's nachts het feest nog ongeremd doorgaat.

KOPEN

De volgende morgen, voor het afscheid, wordt het protocol getekend. Een bezoekje aan de gouverneur, in zijn rustige werkvertrek in het kasteel, waar in meubilair en omgeving nog iets hangt van de waarde van continuïteit. Maar de tafel en stoelen blijken, hoe traditioneel ook, niet langer op de Antillen gemaakt. Een paar foto's worden genomen. Dan naar het Regeringskantoor, waar de minister en de gedeputeerde namens Regering en het Eiland tekenen.

Binnen een week is een structuur ontstaan, met ieders instemming, waarin wij ons verbinden een historisch proces te keren, de verpaupering te bestrijden en het cultureel erfgoed te redden waar dat mogelijk is. De rest is voor de technici die van nu af belangrijker zullen gaan worden. Jacky Voges komt naar mij toe. 'Heb je het gehoord: Hotel Venezuela is vannacht afgebrand'. 'Wat ga je doen?' 'Ik ga het kopen'.

LUCCA/PISA - **Paus Johannes Paulus II heeft onlangs tijdens een driedaags bezoek aan Toscane bij de internationale gemeenschap gepleit voor krachtige maatregelen tegen de handel in drugs.**

Bij een bezoek aan een opvangscentrum voor verslaafden in Lucca noemde hij drugs een "duidelijk symptoom van een samenleving die niet meer volgens de echte waarden weet te leven en individuen drijft tot egoisme en eenzaamheid". Hij pleitte voor nieuwe betrekkingen tussen de mensen waarin veel meer plaats is voor het gevoel en geestelijke waarden. Bij de strijd tegen de toenemende drugshandel is het volgens het hoofd van de Rk kerk vereist dat de belangen van hen die aan de drugshandel profiteren, "duidelijk aan het licht worden gebracht".

Vragen zijn er ook over priesterselectie. Het aantal seminaristen neemt af en het Vaticaan houdt strak vast aan het celibaat-principe. Op deze archieffoto een jonge seminarist uit Grenada draagt een invalide kindje de kerk binnen.

Door politie Paraguay verdreven
Kerk op bres voor kleine landbouwers

ASUNCION - De Rooms-katholieke kerk in Paraguay heeft de verdediging op zich genomen van enkele honderden kleine boeren die met toestemming van de Nationale raad voor de agrarische ontwikkeling ongeveer zestig hectare grond in Chacore hadden bezet.

De politie, die zich op een gerechtelijk bevel beriep, heeft hen daar met traangas, stokken en bulldozers verjaagd. Bovendien werden ongeveer tweehonderd hutten, meubilair en kleren in brand gestoken. Met steun van de RK kerk hebben de boeren een rechtszaak aangespannen om het land weer te bezit te krijgen. Verder hebben ze aanklachten tegen het brute optreden van de politie ingediend.

De advocate Elena Recalde, werkzaam bij de bisschoppelijke commissie voor sociaal werk, zegt dat zelfs een bevel tot verwijdering van mensen die een stuk land bezetten, de politie niet het recht geeft deze mensen te mishandelen. Verder heeft zij een beroep op alle rechters van het land gedaan een zorgvuldig onderzoek naar eventuele misdrijven in te stellen voordat opdracht wordt gegeven op grote schaal weerloze boeren in hechtenis te nemen.

Bisschop uit Bahama's op synode:
Voor opheffen van verplicht celibaat

VATICAANSTAD - Bisschop Lawrence A. Burke van Nassau (de Bahama's) heeft woensdag in het bijzijn van de paus openlijk voor afschaffing van het verplichte priestercelibaat gepleit. Dit gebeurde tijdens de bisschoppensynode over de vorming van priesters.

Eerder deed de Braziliaanse bisschop Tepe dit op een indirecte manier. De kerken in de jonge onafhankelijke landen moeten niet gebonden zijn door achterhaalde culturele gewoonten die voor Europa geschikt zijn.

"Waarom", zo vroeg bisschop Burke, een Jezuiet, zich af, "staat overal het gewijde priesterambt alleen maar open voor celibataire mannen."

Er moet een zorgvuldig onderscheid worden gemaakt tussen "de ware traditie" en "veranderlijke kerkelijke tradities", zo zei Burke, die sommige richtlijnen van het kerkelijk recht "onrealistisch" noemde. "We moeten de tekenen des tijd verstaan en niet toegeven aan de verleiding om eenheid te bereiken door uniformiteit op te leggen".

NADRUK OP SPIRITUELE VORMING
'Bisschoppensynode bijeen over priesterproblematiek'
Rome's oplossing: terug naar traditionele invulling ambt

ROME - De enige oplossing voor de identiteitscrisis waarin veel priesters verkeren, ligt in de terugkeer naar een traditionele invulling van het priesterambt, zei paus Johannes Paulus II tijdens een bezoek aan Frankrijk in oktober 1986. Daarmee is de richting van de komende wereldbisschoppensynode over de vorming van priesters aangegeven. Ruim 240 bisschoppen, onder wie kardinaal dr. A.J. Simonis, aartsbisschop van Utrecht, discussiëren vanaf 30 september tot 28 oktober achter de gesloten deuren van het Vaticaan over priesterroepingen, seminaries en de permanente vorming van priesters. In 1971 hield de synode zich bezig met het ambtelijk priesterschap. Een synode is niet meer dan een adviesorgaan van de paus. Hij kan haar aanbevelingen in een document verwerken of maar heeft (althans in theorie) ook het recht deze naast zich neer te leggen.

Niet het priestertekort staat op deze achtste gewone algemene vergadering van de bisschoppensynode centraal, maar de onduidelijkheid over de rol van de priester. Het werkdocument spreekt van een 'diepe' identiteitscrisis. "De priester loopt het gevaar zozeer geïsoleerd te raken en niet begrepen te worden dat hij zelfs zijn motivatie (bijna) verliest." Volgens het Vaticaan zou dit een verklaring kunnen zijn voor het uittreden van priesters en voor het "afwijkend gedrag", waarmee het ontduiken van het verplichte celibaat wordt bedoeld.

INVLOED

Consumentisme en materialisme hebben een negatieve invloed op de vorming van priesters. Bovendien leidt het priestertekort ertoe dat veel priesters veel te hard moeten werken zodat ze onder stress komen te staan, aldus het werkdocument. In dit stuk van het Vaticaan zijn de reacties (maar niet alle) verwerkt die de bisschoppenconferenties op het oorspronkelijke discussienota ('lineamenta') hebben gegeven.

Uit de verschillen tussen de lineamenta en het werkdocument blijkt dat er bij de bisschoppen grote bezorgdheid over het welzijn van priesters bestaat. Stress en eenzaamheid werken innerlijke leegheid en berusting in de hand, zo zegt het werkdocument.

BEWEZEN

Vragen zijn er ook over de selectieprocedure van priesterkandidaten, het naleven van de evangelische raden (gehoorzaamheid, kuisheid en armoede) en de opvoeding tot emotionele rijpheid met het oog op het celibaat. De paus heeft vorige maand nog eens duidelijk gezegd dat de Rooms-katholieke kerk het celibaat niet zal opgeven. Wellicht komt het vraagstuk terloops aan de orde als er gesproken wordt over de mogelijke priesterwijding van mannen die zich in de kerk en de maatschappij hebben bewezen ('viri probati').

Ook zal de synode zich bezig houden met de vraag of de priesteropleiding volledig moet plaatshebben in een gesloten groot-seminarie of aan een universiteit met bijkomende vorming aan een leefgemeeschap. De groeiende secularisatie van de universiteiten maken deze instellingen tot een steeds minder geschikte plaats voor de opleiding van priesters, zei kortgeleden de uit België afkomstige secretaris van de synode, aartsbisschop Jan Schotte.

RODE DRAAD

In dit verband komt ook de vraag aan de orde of leken aan seminaries mogen doceren. In de Verenigde Staten zijn er bovendien nogal wat vrouwelijke docenten aan de priesteropleidingen verbonden. Verder spreekt het werkdocument over de risico's van het gezamenlijk opleiden van priesterstudenten en theologiestudenten die niet voor het ambt willen (of mogen) kiezen.

"De identiteit van de priester-dienaar bestaat uit de deelneming aan het wezen, de zending en de oorspronkelijke levensstijl van Christus, die zich in de kerk voortzetten." Die volzin in het werkdocument is de rode draad in de overwegingen over het priesterschap. "De priester-dienaar is dienaar van Christus, aanwijzig in de kerk als mysterie, communio en zending."

Daaruit volgt logischerwijs dat de spirituele dimensie in het leven van de priester belangrijker is dan andere aspecten, hoe wezenlijk ook, zoals het pastoraat. "In een maatschappij waarin de dorst naar God, ondanks de secularisatie en het binnendringende heidendom, duidelijk merkbaar is, wordt de priester een getuige van het mysterie."

VORMING

De spirituele vorming, die het hart van de priestervorming wordt genoemd, impliceert een verdieping van de gebedservaring, dagelijkse viering van de eucharistie en regelmatig biechten.

Na de spirituele komt de ~~menselijke vorming~~ die wordt verwezenlijkt door zichzelf te geven, afstand te doen en een leefregel te accepteren. "De leefregel van het seminarie of het religieuze vormingshuis is niet alleen een voorwaarde om de orde te handhaven, maar een absolute noodzaak voor een authentieke opbouw van de persoonlijkheid", aldus het werkdocument.

PROFETISCH

In veel antwoorden van bisschoppenconferenties wordt het celibaat een authentiek-profetisch getuigenis in de huidige wereld genoemd. Toch rijzen er problemen, zegt het werkdocument. Priesters stellen het verplichte karakter aan de orde, kandidaten verlaten om deze reden de opleiding. "Het probleem is vooral nijpend omdat wij in een geërotiseerde wereld leven, waarin de waarde van het celibaat omwille van het koninkrijk niet meer wordt onderkend."

In het kader van de intellectuele vorming wordt een legitieme veelheid van benaderingen "volledig erkend", maar "men zal zich vooral met de samenhang en de trouw aan het leergezag moeten bezighouden". De moraaltheologie wordt in dit verband met nadruk genoemd.

In het onderdeel over de pastorale vorming (het laatste element) komt de samenwerking met leken aan de orde, waarbij in een adem de specifieke zending van de priester wordt genoemd. Enkele bisschoppenconferenties hebben in dit verband de vraag gesteld in welke mate de samenwerking met religieuzen en met leken (zowel mannen als vrouwen) kan worden uitgebreid. Het werkdocument geeft hierop geen antwoord.

De Rooms-katholieke kerk kampt over de gehele wereld met een tekort aan priesters. Bovendien speelt de vergrijzing een steeds grotere rol.

Terwijl het aantal Rooms-katholieken wereldwijd tussen 1970 en 1988 van 653 miljoen naar 890 miljoen steeg (plus 36,29 o/o), daalde het aantal priesters van 419.728 naar 401.930 (min 4,24 o/o).

De vergrijzing doet zich vooral in Noord-Amerika en Europa voor. Drie jaar geleden behoorde Nederland tot de vier Westeuropese landen waar de gemiddelde leeftijd van de priesters tot boven de zestig jaar was gestegen. In Nederland land was dit het hoogste met ruim 62 jaar.

DERDE WERELD

De Derde wereld laat een geheel ander beeld zien. In Afrika en Latijns-Amerika steeg het aantal (seculiere en reguliere) priesters tussen 1970 en 1988 met ruim twaalf procent en in Azie met bijna 23 procent. In Noord-Amerika daalde hun aantal met ruim vier procent en in Europa met elf procent.

Toch houden de priesters in de ontwikkelingslanden het voorlopig nog heel wat drukker dan hun collega's in de rijke landen. Terwijl in Noord-Amerika er één priester op 991 gelovigen is en in Europa één op 1231, heeft een priester in Azië de pastorale verantwoordelijkheid over 2.546 gelovigen, in Afrika 4.249 en in Latijns-Amerika over 7.463 gelovigen.

De RK kerk kan zich over één zaak verheugen. Het aantal priesterkandidaten stijgt nog steeds fors: van 60.368 in 1976 naar 92.173 in 1988. In Afrika bedroeg de stijging 162 procent, in Latijns-Amerika 132 procent en in Azië 75 procent. Zelfs Europa laat een stijging van 26 procent zien, maar dat is een vertekend beeld. Alleen in Polen, dat vorig jaar bijna een derde van de ruim 29.000 Europese priesterkandidaten telde, groeit hun aantal.

Daar ligt ook het antwoord van de paus op de vraag wat de oplossing voor de identiteitscrisis van de priesters is: een traditionele invulling van het priesterambt.

Oecumenische dienst bij Duits feest

BERLIJN - In de Marienkirche in Berlijn, waar in de loop van de recente geschiedenis al veel plechtigheden gehouden zijn, is woensdag een feestelijke kerkdienst gehouden waar de Duitse eenwording luister wordt bijgezet.

Uit de twee delen van Duitsland, die tot en met dinsdag zelfstandig waren onder de namen Bondsrepubliek Duitsland en Duitse Democratische republiek en om middernacht samengingen tot Duitsland (of de Bondsrepubliek Duitsland), waren veel prominenten aanwezig. Onder hen president Richard von Weizsacker, de voorzitters van de twee parlementen, namens Bonn Rita Sussmuth en namens Oost-Berlijn Sabine Bergmann-Pohl, kanselier Helmut Kohl en ex-premier Lothar de Maiziere. Thema van de oecumenische samenkomst was: "Neemt elkaar aan, zoals ook Christus ons heeft aangenomen, tot de eer van God".

Ook actie in Colombia en Brazilië
Mexicaans episcopaat gaat ten strijde tegen sekten

MEXICOSTAD - Het klinkt absurd, maar sekten hebben in Mexico meer vrijheid dan de Rooms-katholieke kerk. De Mexicaanse bisschoppen, die deze verzuchting slaken, gaan net als hun collega's elders in Latijns-Amerika de sterk groeiende sekten en onafhankelijke evangelische groeperingen te lijf.

"De meeste mensen in Mexico behoren tot de Rooms-katholieke kerk", schrijven de bisschoppen. "Wij begrijpen dan ook niet waarom sekten, die de mensen alleen maar bedriegen, meer vrijheid hebben dan wij". De bisschoppen zullen deze ongelijke behandeling en de groei van de sekten komend najaar diepgaand bestuderen.

De bisschoppen zijn van mening dat de opdringende sekten "Mexico's culturele identiteit verwoesten". Hoewel ze natuurlijk geen voorstander zijn van beperking van de godsdienstige vrijheden, zijn zij wel bereid "de nationale soevereiniteit te verdedigen".

CAMPAGNE

Hun collega's in Colombia hebben eveneens de strijd verklaard aan de sekten. Kardinaal Mario Revollo Bravo lanceerde onlangs een campagne, waarin de Rooms-katholieke leer op populaire wijze wordt uitgelegd en tegelijk een weinig vleiend beeld van Mormonen, Jehovah's getuigen, Zevendedags-adventisten en Pinkstergelovigen wordt geschetst.

De Braziliaanse bisschoppen, die onlangs moesten ontdekken dat ze jaarlijks zeshonderdduizend gelovigen kwijtraken aan de concurrentie, reageren met een grootscheepse evangelisatiecampagne, waarbij ook de massamedia worden gebruikt. Niet alle bisschoppen zijn daar overigens blij mee. Bisschop Mauro Morelli vindt dat de kerk beter bevrijding kan prediken dan tegen sekten te strijden en de catechismus te propageren.

Oproep samenwerking met RK-leiding
Celam bezorgd over basis-gemeenschappen

BOGOTA - De Latijnsamerikaanse bisschoppenconferentie (CELAM) heeft in een document de katholieke basisgemeenschappen gemaand met de leiding van de RK kerk samen te werken om "de oorspronkelijke geest van deze kerkelijke gemeenschappen te versterken".

De CELAM betreurt het, dat vele basisgemeenschappen zich door politieke belangen hebben laten manipuleren en dat sommige "ver van hun bisschop zijn gebleven". De bisschoppenconferentie noemt diverse oorzaken voor deze onenigheid tussen de kerkleiding en de basisgemeenschappen. Basisgemeenschappen, aldus de Celam, "gaan uit van een concept van sociale klasse". Bovendien zijn zij vaak tot pressiegroepen geworden die het gezag van de bisschoppen ter discussie stellen. Verder zien sommige basisgemeenschappen zich volgens de Celam vooral als "middel om het volk te organiseren" en wordt het koninkrijk van God er dikwijls van zijn eschatologische dimensie ontdaan. Tenslotte worden bijbelteksten er soms zo uitgelegd, dat zij tot ideologie verworden.

De Celam roept de bisschoppenconferenties in Latijns-Amerika op het document goed te bestuderen en de basisgroepen in hun land op te roepen zich aan de leer van de kerk te houden.

Greenpeace: "Twee handen op een buik"

Amerikaans afvalbedrijf: winnaar van de toekomst

CHICAGO.- Zijn zonnebril gaat af. In zijn vermoeide ogen verschijnt een lichte twinkeling. F. Schroeder, manager voor Europa van Waste Management Inc. (WMI), ziet goud aan de horizon van het grootste afvalbedrijf ter wereld.

"Als nu eens in heel Europa", peinst hij hardop, "alle landen evenveel procent van hun bruto nationaal produkt gaan uitgeven voor milieubeleid als Nederland nu al doet, dan worden wij een van de allergrootste ondernemingen. Het is fun om voor een winnaar te werken".

En het gaat al lang niet slecht met WMI. Het bedrijf, dat over de gehele wereld meer dan 42.000 mensen in dienst heeft, haalde vorig jaar een omzet van zo'n 4,5 miljard dollar. Dit jaar kan dat tot boven de zes miljard oplopen. Uiteindelijk lijkt 60 miljard dollar voor Schroeder geen onhaalbare zaak.

Die gedachte lijkt ook D. Buntrock, de hoogste baas van WMI, te koesteren. Op een schoolbord in een van de kantoren van het bedrijf in Chicago heeft een vlijtige werknemer een van Buntrock's blijmoedige ideeën gekalkt.

"Ik twijfel of ook maar iemand", zo luidt de tekst, "gedacht kon hebben hoe interessant de gebeurtenissen zouden worden, of hoe immens groot de kansen zouden zijn". De kansen van WMI liegen er inderdaad niet om.

BESCHEIDEN

In Nederland kent het Amerikaanse afvalbedrijf nog een bescheiden marktaandeel. Tot nu toe werden de afvalstoffen terminal Moerdijk, Icova in Amsterdam en de Van Vliet groep in Utrecht opgenomen in de prijzenkast van het bedrijf dat ooit door twee Nederlandse emigranten in de Verenigde Staten is begonnen.

Maar de firma kan voorlopig uit de voeten. Met specialisaties op het gebied van chemisch afval en bodemsanering liggen in Nederland, en in Europa, nog veel terreinen braak. "Het milieu is onze toekomst", luidt dan ook de slagzin van het bedrijf.

De komst van afvalgiganten als WMI, en zijn eveneens Amerikaanse concurrent Browning Ferris Industries (BFI), is niet iedereen even welkom. Een veel gehoorde klacht is dat door monopolievorming van deze bedrijven de overheid haar greep op een zorgvuldig afvalbeleid kan verliezen.

Bij een bezoek aan een door WMI beheerde stortplaats bij Chicago komt dit probleem ter sprake. T. Brosseau, de baas van de stortplaats, vertelt dat zo'n twee keer per jaar de staat Illinois een grondige controle laat uitvoeren. Mogelijk illegale vermenging van afval en grondwatervervuiling worden daarbij nauwkeurig in kaart gebracht.

"Het betekent weinig voor ons", zegt L. Herman, woordvoerster van wmi. "onze eigen, interne controle is veel strenger dan de staat zelfs maar kan dromen". WMI regelt zijn eigen zaakjes.

OP AFSTAND

Maar juist dat is critici een doorn in het oog. Met de vergaande technologische kennis die een bedrijf als wmi zelfstandig ontwikkelt, houdt het de overheid op afstand. Er kan een moment komen waarop de particuliere onderneming de normen stelt voor veilige afvalverwerking. En aan die normen hangen prijskaartjes.

Niettemin zegt wmi blij te zijn met een overheid die steeds strengere normen stelt. "Het is ons belang", meent M. Marcus, directeur van het laboratorium van Chemical Waste Management. Zijn medewerkers maken jaarlijks enkele miljoenen analyses van chemisch afval.

Het belang waarvan Marcus spreekt, vindt een keiharde economische vertaling. Hoe strenger de overheidseisen, hoe minder bedrijven daaraan zullen kunnen voldoen. Op die manier drukt WMI de "kleintjes" probleemloos uit de markt.

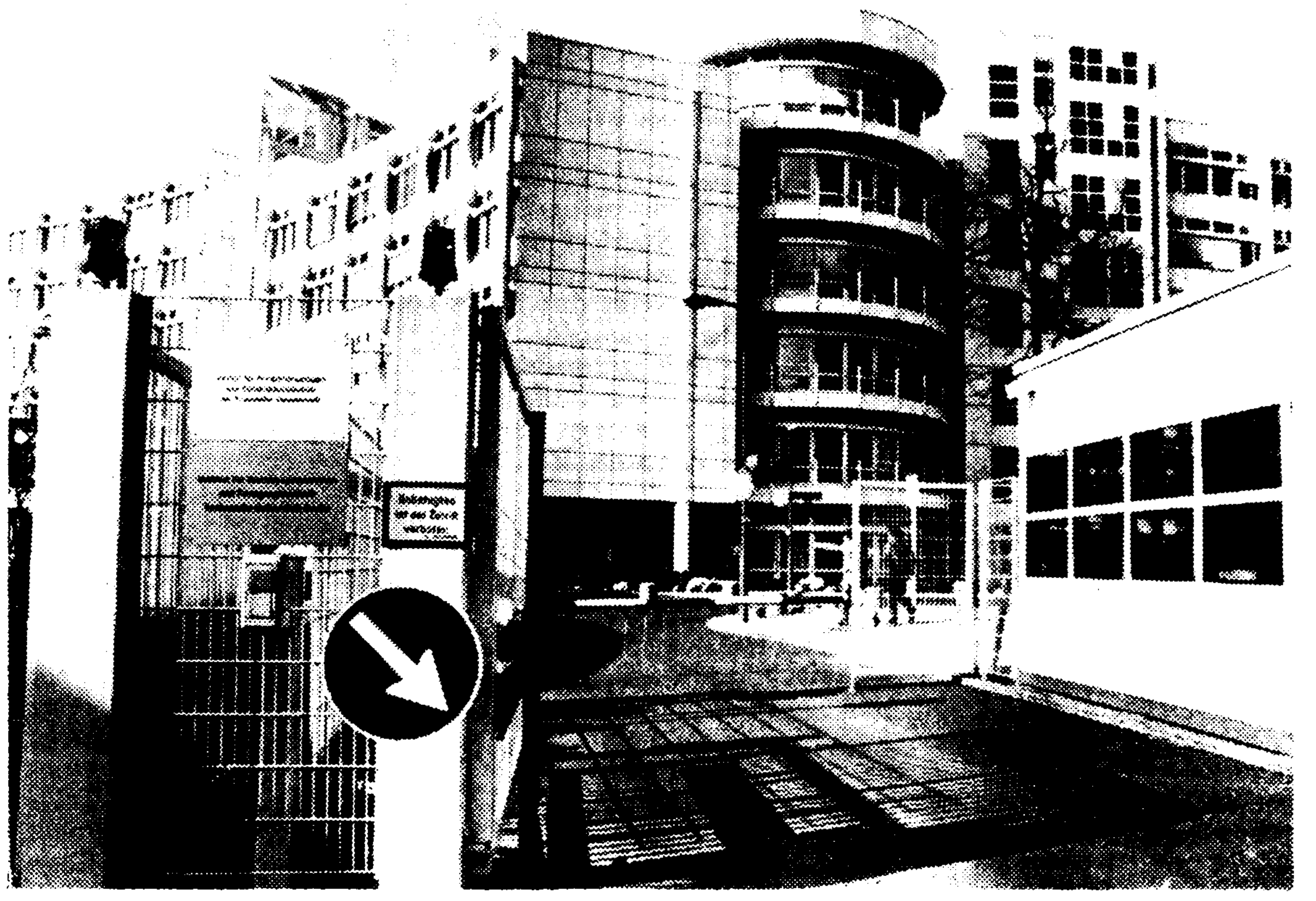
Daar komt bij dat wmi uitstekende contacten onderhoudt met het EPA, het milieubureau van de Amerikaanse federale overheid. Marcus komt naar eigen zeggen maandelijks in Washington. Hij spreekt van een "zeer goede werk-verhouding". De milieu-organisatie Greenpeace kijkt daar anders tegen aan.

DRAAIDEUR

In een onlangs verschenen, uiterst kritisch rapport over WMI, spreekt Greenpeace over het "draaideur-principe". Dit betekent in de praktijk dat mensen die eerder werkzaam waren voor het EPA later goedbetaald bij WMI terecht zijn gekomen.

"Twee handen op een buik", zo suggereert Greenpeace. Hetzelfde zou gelden voor de contacten van WMI met de veel mildere Amerikaanse milieu-organisaties en met vertegenwoordigers van het Amerikaanse congres. Daarin moet WMI de afgelopen jaren vele tienduizenden dollars hebben geinvesteerd.

Het bedrijf zelf heeft daar een geheel andere kijk op. Zo

DIT MODERNE gebouw huisvest het Technologisch Produktie Centrum in Berlijn, het hoofdkwartier voor hitech onderzoek en ontwikkeling met name op het gebied van computerbestuurde produktietechnieken en robots. Aan de ontwerper van het gebouw werd een prijs toegekend voor de bijzondere architectuur.

wijst F. Schroeder steeds met nadruk op het milieu-enthousiasme van zijn medewerkers. Ook noemt hij zich "trots" dat het bedrijf ruimte heeft kunnen kopen voor een tentoonstelling over afval in het museum voor wetenschap en industrie te Chicago.

WMI houdt zijn publiek nauwlettend in de gaten. Iedereen, en zeker de Amerikaanse burger, draagt gretig bij aan de afvalberg. Als het aankomt op het opruimen ervan, luidt opeens de kreet: niet in mijn achtertuin.

Zo verheelt Brosseau niet dat de omwonenden van de stortplaats bij Chicago deze plek vandaag dan morgen gesloten zouden zien. Het dumpen van afval blijft in een slecht daglicht staan, ook als later op de 50 meter hoge bergen een recreatiepark wordt aangelegd.

Het is "naïef", zo meent M. Marcus, om te geloven dat je het ooit zonder stortplaatsen kunt stellen. "Zelfs als je al het afval verbrandt, houd je resten over die je vervolgens -verantwoord- moet storten". Volgens Marcus zal het publiek dit hoe dan ook gaan begrijpen. "In de meeste gemeenschappen waarbinnen wij werken", zo zegt hij, "heeft men WMI geaccepteerd". En, zo voegt hij daaraan toe, "ons netwerk zit over het gehele land".

UITBREIDEN

Het netwerk waarop Marcus doelt, maakt het WMI niet alleen mogelijk zijn vergunningen te behouden, maar ook om de capaciteit van het bedrijf uit te breiden. In de VS, in Europa, in Nederland.

P. Dessing, manager voor WMI-Nederland, zit nog geen maand op het Rotterdamse hoofdkantoor. In die enkele weken heeft hij reeds kans gezien voor een bezoek aan L. Jansse, directeur afvalstoffenbeleid van het ministerie van milieubeheer.

Jansse ziet zich geplaatst voor een drastische aanpak van de Nederlandse afvalproblematiek. Amerikaanse bedrijven als WMI en BFI willen hem daarbij graag helpen. Voor de zogeheten publiek-private samenwerking staat hij dan ook geheel open.

Daarnaast timmert WMI zelfstandig aan de Nederlandse weg. Zo zal het bedrijf in Rotterdam een installatie openen voor de biologische zuivering van afvalwater, onder meer van schepen. Amerikaanse technologische kennis vindt zo ingang op de Nederlandse markt.

En hierbij hoeft het niet te blijven. F. Schroeder, de manager voor Europa, noemt Nederland een "uiterst belangrijk" land voor WMI. Het bedrijf kan met strenge wetten van milieuminister alders prima uit de voeten.

"Het milieu is onze toekomst" is dan ook geen toevallige slagzin van WMI. Voor organisaties als Greenpeace is het de vraag over wiens toekomst het nu precies gaat.

Eco-Noten

AIR FRANCE gaat haar drie wekelijkse lijnvluchten naar San Fransisco beeindigen. De verlieslijdende Franse luchtvaartmaatschappij hoopt hiermee uit de rode cijfers te komen. Air France maakte in het eerste halfjaar van 1990 een verlies van 170 miljoen franse frank (Nf 57 miljoen). Ter compensatie gaat UTA, een andere Franse luchtvaartmaatschappij en sinds kort eigendom van Air France, haar wekelijkse aantal vluchten naar San Fransisco opvoeren van drie naar vier.

***

VOLKSWAGEN Audi Nippon, de Japanse verkoopmaatschappij van het Westduitse automobielconcern, richt samen met de Japanse financieringsmaatschappij Nippon Shinpan een gezamenlijke onderneming op. De onderneming heeft als doel de financiering van auto's voor klanten.

***

DE CHICAGO Mercantile Exchange (CME), de grootste termijnmarkt ter wereld, wil een in dollars luidende termijnhandel in roebels opzetten. Door de overgang naar een vrije-markteconomie van de Sovjetunie wordt het noodzakelijk de waarde van de roebel vast te leggen, aldus CME-voorzitter Leo Melamed.

***

VIETNAM heeft Japan gevraagd behulpzaam te zijn bij de buitengaatse opsporing en winning van olie en de bouw van een raffinaderij. Het verbruik aan olieproducten in Vietnam, dat geen eigen raffinagemogelijkheden heeft, zal tegen 2000 zijn vervijfvoudigd. Japan is de grootste niet-socialistische handelspartner van Vietnam.

***

De nettovermogenswaarde van het DP AMERICA Growth Fund (belegging in kleine tot middelgrote Amerikaanse ondernemingen) is in het eerste halfjaar van 1990 met 4,1 procent gestegen tot 27,87 dollar per aandeel. Het fondsvermogen bedroeg eind juni 56,6 miljoen dollar.

***

DE WESTDUITSE oliemaatschappij Wintershall, een dochter van het chemieconcern Basf, gaat met het Sovjetbedrijf Zarubezhgaz een gezamenlijke onderneming oprichten voor de verkoop van aardgas uit de Sovjetunie in Europa. In eerste instantie wordt gas geleverd aan Oost-Duitsland en later ook aan West-Duitsland en andere landen in West-Europa. De twee bedrijven gaan daartoe samen nieuwe leidingen en distributiesystemen aanleggen.

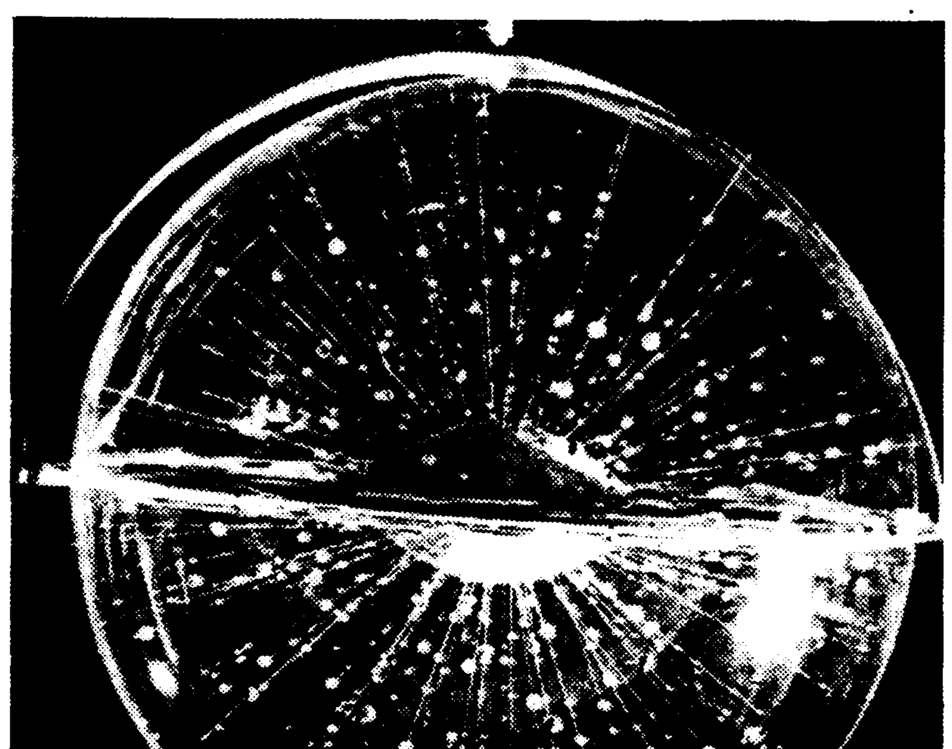
Ontdekking Nederlandse astronoom:

Donkere materie bestaat uit gewone sterren

ASTRONOMEN zijn al jaren aan het zoeken naar iets dat zich maar niet wil laten zien: donkere materie. Deze zou zich verraden via zijn aantrekkingskracht op sterren en sterrenstelsels, die zich op een andere manier lijken te bewegen dan men op grond van hun bekende, zichtbare materie zou afleiden. Over de aard van deze onbekende materie wordt druk gespeculeerd. Zijn het gewone, maar heel lichtzwakke objecten, of gaat het om exotische deeltjes uit de wereld van de hoge-energiefysica?

De Nederlandse astronoom Edwin Valentijn heeft onlangs door een onderzoek van grote aantallen sterrenstelsels een ontdekking gedaan die een geheel nieuw licht op deze zaak werpt. Het blijkt dat men bij bepaalde soorten sterrenstelsels niet meer de hulp van onbekende materie behoeft in te roepen, omdat men de hoeveelheid bekende materie, t.w. sterren, tot nu toe sterk heeft onderschat. Deze ontdekking komt zo onverwacht, dat hij in astronomische kringen als de spreekwoordelijke bom is ingeslagen.

Sterrenstelsels komen in het heelal in verschillende gedaanten voor. Verreweg het meest voorkomend zijn de spiraalstelsels, waartoe ook ons Melkwegstelsel behoort. Deze stelsels kenmerken zich doordat hun schijf uit spiraalarmen bestaat, die uit een centrale verdikking komen en zich enkele malen

Dit model van het melkwegstelsel werd gebruikt in een t.v.-programma van Teleac over sterrekunde.

om deze kern heenwinden. Men onderscheidt Sb- en Scstelsels, met een succesievelijk kleiner wordende kern en losser wordende spiraalarmen.

Men heeft altijd verondersteld dat spiraalstelsels slechts eén betrekkelijk bescheiden hoeveelheid stof bevatten, hetgeen zou inhouden dat ze vrijwel volledig doorschijnend of transparant zouden zijn voor het licht van hun eigen sterren. Dit had men afgeleid uit de waarneming dat de totale hoeveelheid licht die wij van zo'n stelsel ontvangen niet veel afhangt van de hoek waaronder we het stelsel zien. Stelsels die we loodrecht van boven zien zouden vrijwel even helder zijn als stelsels waar we schuin tegenaan kijken (uitgaande van dezelfde afstand natuurlijk), omdat het licht van *alle* sterren daarin uiteindelijk onze telescopen bereikt.

Deze veronderstelling dateert uit het einde van de jaren vijftig, toen de Zweedse astronoom Erik Holmberg op grond van een betrekkelijk kleine steekproef aantoonde dat spiraalstelsels weliswaar stof bevatten, maar over het algemeen toch zeer transparant zijn. Zijn artikel hierover werd sinds die tijd steeds aangehaald, waarbij er tot voor kort niemand op de gedachte kwam deze steekproef eens op grotere schaal over te doen. Dit is nu gedaan door de Nederlandse astronoom Edwin Valentijn, onbezoldigd gastmedewerker op het Sterrenkundig Laboratorium Kapteyn in Groningen. Zijn onderzoek werd financieel ondersteund door de ESO (Europese Zuidelijke Sterrenwacht) in Garching bij München.

Valentijn, tot voor kort een outsider op het gebied van de spiraalstelsels, gebruikte de nauwkeurige en uitvoerige gegevens over bijna 9.400 sterrenstelsels. Deze stelsels waren geselecteerd uit een catalogus die hij en A.Lauberts van de ESO hadden samengesteld door het met een computergestuurde plaatmeetmachine aftasten van ruim 800 fotografische opnamen van de zuidelijke hemel. De opnamen waren gemaakt met de 1 meter Schmidt-telescoop van de ESO op La Silla in de Chileense Andes.

Tijdens een onderzoek naar eventuele selectie-effecten werd Valentijns aandacht getrokken door een eigenaardigheid die hem op een nieuw spoor zette. Hij ontdekte uiteindelijk dat de helderheid van spiraalstelsels van type Sb en Sc (mede) wel werd bepaald door de hoek waaronder wij die stelsels zien. Hoe kleiner die hoek, des te geringer de helderheid. Dit impliceerde dat zulke stelsels niet transparant zijn, zoals Holmberg had gevonden, maar juist vrijwel ondoorzichtig. In feite zien we alleen de buitenkant van die stelsels en daardoor zijn zij het helderst wanneer we er loodrecht op kijken.

Spiraalstelsels moeten dus veel meer stof bevatten dan men tot nu toe had aangenomen. Maar ook de verdeling van dit stof was anders dan men voorheen dacht. De dichtheid ervan zou volgens Valentijn naar de rand van de stelsels moeten toenemen. 'Bovendien zou het gevonden effect met alleen gewoon los stof niet kunnen worden verklaard. Er zijn een aantal geometrische factoren en effecten die maken dat het beter klopt met moleculaire wolken. Die wolken bestaan uit gas, stof en sterren'.

De wolken hebben een zodanige verdeling dat ongeveer de helft van de sterren wordt verduisterd wanneer we loodrecht op het stelsel kijken en 83 procent wanneer we er heel schuin op kijken.

Valentijn's ontdekking werd in juli gepubliceerd in het blad *Nature*. 'Verschillende astronomen reageerden er zeer enthousiast op', zegt Valentijn, 'en ik hoor eigenlijk ook nauwelijks kritiek van collega's'. Voor degenen die zich bezig houden met onderzoek naar onbekende materie in het heelal is zijn ontdekking niet zo leuk. Doordat de moleculaire wolken massa hebben en bovendien gewone sterren aan het oog onttrekken, lijkt het probleem van de onbekende materie nu in één keer te kunnen worden opgelost. Het suggereren van onbekende materie, die zich dan zou moeten bevinden in de 'halo's' rond spiraalstelsels, is niet meer nodig omdat alle materie nu bekend lijkt te zijn.

Valentijn wijst er echter met nadruk op dat hij niet kan bewijzen dat zulke halo's niet bestaan. Hij laat alleen zien dat de reden waarom destijds werd gesuggereerd eigenlijk niet meer bestaat. Bovendien gelden zijn onderzoeksresultaten alleen voor twee soorten spiraalstelsels. De mogelijkheid dat zich rond andere typen sterrenstelsels nog onbekende materie bevindt, blijft bestaan. Aanwijzingen daarvoor heeft hij enkele jaren zelf gevonden.

MEER STOF

Valentijn denkt dat ons Melkwegstelsel, dat ook een spiraalstelsel van het type Sb zou zijn, meer stof bevat dan men tot nu toe dacht. Uit tellingen van sterrenstelsels is gebleken dat zich aan de hemel ten noorden van de Melkweg 50 procent meer stelsels bevinden dan aan het deel ten zuiden ervan. Het is hoogst onwaarschijnlijk dat deze verdeling in de ruimte ook zo asymmetrisch is. Uitgaande van het feit dat de zon zich iets ten noorden van het Melkwegvlak bevindt, zou het effect met behulp van de laag van moleculaire wolken heel goed te verklaren zijn. Zuidwaarts kijkende zouden we dan immers meer hinder van lichtabsorptie hebben dan noordwaarts kijkende.

Opmerkelijk is eigenlijk dat de aanwezigheid van moleculaire wolken in spiraalvormige sterrenstelsels al lange tijd bekend is. Deze wolken zenden door hun lage temperatuur straling uit in het gebied van de millimeter en submillimetergolven en die straling was al lang waargenomen. 'In feite zijn de gegevens die de waarnemers van millimeterstraling hebben gevonden consistent met de mogelijkheid dat spiraalstelsels ondoorzichtig zijn', meent Valentijn. Het heeft hem altijd zeer verbaasd dat zij zelf nooit iets in die richting hebben gesuggereerd. De reden daarvoor kan zijn dat hun metingen ook zo'n grote onzekerheid bevatten, in de orde van een factor tien, dat zij die suggestie nog niet durfden uiten.'

En zo kon uiteindelijk een *optisch* astronoom met de eer gaan strijken.

RONALD KOLF is al twintig jaar trainer van het Surinaamse Robin Hood, dat de afgelopen zeven seizoenen moeiteloos kampioen werd, en op Curacao bekend is i.v.m. de Concacaf-toernooien. Aan die status ontleent hij een maatschappelijk aanzien, dat hem echter niet in staat stelt te oordelen over Desi Bouterse.
'Ik praat liever niet over politiek', zegt hij.
De Surinaamse trainer maakt een toch enigszins timide indruk. De inmiddels al enkele weken afgesloten trip met Robin Hood door Nederland stelde het humeur van Kolf danig op de proef. 'Ik wist dat het moeilijk zou worden om ons staande te houden in Nederland. Voor de mensen die ons hebben gehaald, is het niet leuk, maar we deden ons best. We leefden goed naar de wedstrijden toe, deze trip was echt geen vakantie voor ons', zegt de trainer uit Paramaribo.

NEDERLANDSE TOERNEE GEEN GEWELDIG SUCCES
Trainer Ronald Kolf: "behoorlijk optimistisch"
Robin Hood wil weer naar top van Caribisch voetbal

Kolf kan best begrijpen dat met name de Rotterdamse club Excelsior zich zal hebben afgevraagd wat dit Robin Hood op haar toernooi had te zoeken. 'Ik ben de laatste om te ontkennen dat we hebben gefaald. De tegenstanders waren te sterk. Ik moet ook toegeven dat we tijdens eerdere trips door Nederland in '79 en '86 wel indruk maakten met fris aanvallend voetbal'.
De Robin Hood-trainer wist ook dat zijn jongens te licht waren voor de wedstrijdenserie in Nederland. 'Robin Hood zit in een overgangsfase. De oude spelers zijn gestopt en de jongeren zijn nog niet goed genoeg. Daarom kwam deze trip voor ons op het goede moment. De jonge spelers krijgen op deze manier de kans zich te verbeteren. Ik ben er ook van overtuigd dat we nu opnieuw zullen profiteren van deze oefenduels. Al spijt het me voor de organisatie van het Excelsior-toernooi dat we niet meer tegenstand konden bieden'.

AANHANG

Robin Hood is Suriname al tientallen jaren de club van de gewone man. 'Onze aanhang zit door het hele land verspreid. Robin Hood is de club van het volk, terwijl Transvaal (ook bekend op Curacao) meer de rijke vereniging is, de club van de elite. Beide clubs komen uit Paramaribo, maar hebben elk hun eigen aanhang. Die twee clubs zijn het Ajax en Feyenoord van mijn land', zegt Kolf.
De Surinaamse trainer kent beide clubs op zijn duimpje omdat hij zowel als trainer en als voetballer actief was voor Robin Hood en Transvaal. 'Ik was nog jong, toen ik de overstap maakte naar Transvaal. De ploeg speelde op dat moment, eind jaren vijftig, het beste voetbal van Suriname. Geen lange halen, maar een opbouw van achteruit. In tegenstelling tot Robin Hood, waar alles zo hard en snel mogelijk naar voren werd geschoten'.
'De supporters hebben me dat niet in dank afgenomen, die overstap naar de concurrent. Zelfs nu nog, nadat ik terugkeerde naar mijn oude club, zien sommigen me nog als een verrader. Gelukkig niet iedereen. Ik werd door het bestuur van Robin Hood benader of ik terug wilde komen. Dat was daarvoor nog nooit gebeurd. Toen werd altijd het standpunt gehuldigd: weg is weg. Dat heeft mijn hart goed gedaan. Ik voelde me een rijk man, heb in een stil hoekje een traan moeten wegpinken toen mijn grote liefde me terug wilde'.

HOOFDKLASSE

Kolf geeft toe dat de vergelijking voetbaltechnisch niet opgaat. Robin Hood is al zeven jaar achtereen kampioen van Suriname, maar zou in Nederland nog moeite hebben zich in de hoofdklasse van de amateur te handhaven. 'Het voetbal in mijn land bevindt zich in een crisis. De doorstroming laat te wensen over. Dat is heel vervelend, omdat we jaren achtereen in het Caraïbisch gebied de dienst uitmaakten. We zijn echter voorbij gestreefd door Trinidad/Tobago, dat verreweg het sterkste land uit de Concacaf-regio is', stelt de trainer van Robin Hood.
De Surinamer kent het gebied goed, omdat hij al enkele jaren bondscoach is van zijn land. 'Met de nationale bond zijn we ook bezig om het niveau te verbeteren. We krijgen daarbij hulp van de FIFA, die geregeld trainers naar ons land stuurt voor gratis trainingen. Verder moeten we ook naar een professionalisering van de competitie. De bond zal moeten proberen een regeling te treffen met de werkgevers van de spelers, waardoor de jongens zich meer kunnen concentreren op de sport'.
Voetbal staat in Suriname nog in de kinderschoenen. Profs kent men er nog niet. De hoogste klasse bestaat uit tien clubs. Transfers tussen clubs is ook nog altijd een vreemd verschijnsel in een wereld, waarin elke voetballer zich nog gewoon aanmeldt.

TALENTEN

Toch is het voor een speler mogelijk van club te veranderen. 'Robin Hood is een vereniging van naam, waarvoor veel jongens willen spelen. Bovendien zijn er best talenten, die we dan voor een vast bedrag van tweehonderd gulden bij een club weghalen. Het enige probleem is vaak, dat zo'n jongen niet in het dure Paramaribo kan overleven, zelfs niet als hij een redelijk baantje heeft gevonden. Daarom is er binnen Robin Hood een speciale commissie opgericht, die er voor moet zorgen dat zo'n nieuwe speler niet van de honger omkomt. Rijk worden ze dus niet van een overgang naar de landskampioen'.
Die amateuristische benadering van de voetbalsport draagt er mede toe bij dat het nog wel even zal duren voordat Suriname als voetbalnatie weer meetelt. In een beleidsplan, dat de bond inmiddels publiceerde na samenspraak met de bondstrainer, wordt gesproken over een termijn van vijf jaar. 'Dan zijn de jonge spelers gerijpt en maken we een kans tegen landen als Amerika en natuurlijk vooral Trinidad/Tobago', zegt Kolf.

De leidende rol van de voormalige Englese kolonie wordt nog eens onderstreept door de Concacaf-vertegenwoordiger bij de FIFA, Jack Warner, die dat combineert met zijn werk als voorzitter van de voetbalbond uit Trinidad. Jarenlang had Suriname die plek in het bestuur via André Kamperveen, die in december 1987 met nog vijftien andere prominente Surinamers werd vermoord door de militairen van Bouterse. Kolf: 'De verkiezing van Kamperveen was mede te danken aan onze leidende rol in het Caraïbisch gebied. Zoals dat nu dus met Warner het geval is. Alle grote toernooien worden ook afgewerkt op Trinidad. Het zij zo, dat land verdient dat op dit moment'.

EXODUS

In de komende zes jaar wil Suriname er wel alles aan doen om een exodus te voorkomen. Zoals in de loop der jaren gebeurde, toen veel goede voetballers met hun families naar Nederland vertrokken. De Gullits, de Rijkaards, de Winters enz. 'Er zijn er nog veel meer', zegt Kolf, 'zoveel spelers die vertrekken, dan is het toch logisch dat je een stapje terug moet doen. We willen ook proberen de goede voetballers in huis te houden door iets extra's voor ze te doen. Al blijft het moeilijk.

Vorig jaar nog speelden we in Rusland en bleef Dennis Purperhart achter. Hij bereikte daar geen overeenstemming, waarna hij bij Haarlem tekende', berust Kolf.

De bondscoach heeft echter goede hoop dat Suriname er in zal slagen zijn beste spelers te behouden. 'Ik ben behoorlijk optimistisch. Met de plannen die we hebben ontwikkeld, moet het mogelijk zijn over vijf jaar weer het sterkste land van het Caraïbisch gebied te zijn. De jonge spelers zijn enorm leergierig en zijn nog niet aan hun top', aldus de bondscoach, die dat bevestigd zag in de wedstrijd tegen WK-ganger de Verenigde Staten dat met heel veel moeite met 1-0 van Suriname won.

Prestigeslag voor uiteindelijke hereniging
Oostduitse atleten bedreiging voor collega's uit Bondsrepubliek

HAMBURG.- De Oostduitse atleten die van hun land een van de meest succesvolle sportnaties ter wereld hebben gemaakt, zien vol vetrouwen de hereniging van de twee Duitslanden tegemoet.
Is de DDR economisch gezien maar een dwerg vergeleken met de Bondsrepubliek, op sportgebied zijn de Oostduitsers reuzen. Op bijna elk onderdeel van de atletiek heeft de DDR winnaars van Olympisch goud en wereldkampioenen geproduceerd.
Van de andere kant vrezen Westduitse atleten hun vooraanstaande plaats nu kwijt te raken aan Oostduitsers in een gezamenlijke atletiekploeg.
Bij de meest recente atletiekkampioenschappen in het Joegoslavische Split, toonde het Oostduitse team in het laatste optreden als DDR-ploeg een duidelijke superioriteit boven dat van de Bondsrepubliek.
De DDR veroverde 34 medailles en eindigde als eerste op de ranglijst, terwijl de Bondsrepubliek met zeven medailles niet verder kwam dan een zesde plaats.

NIET ACHTERUIT

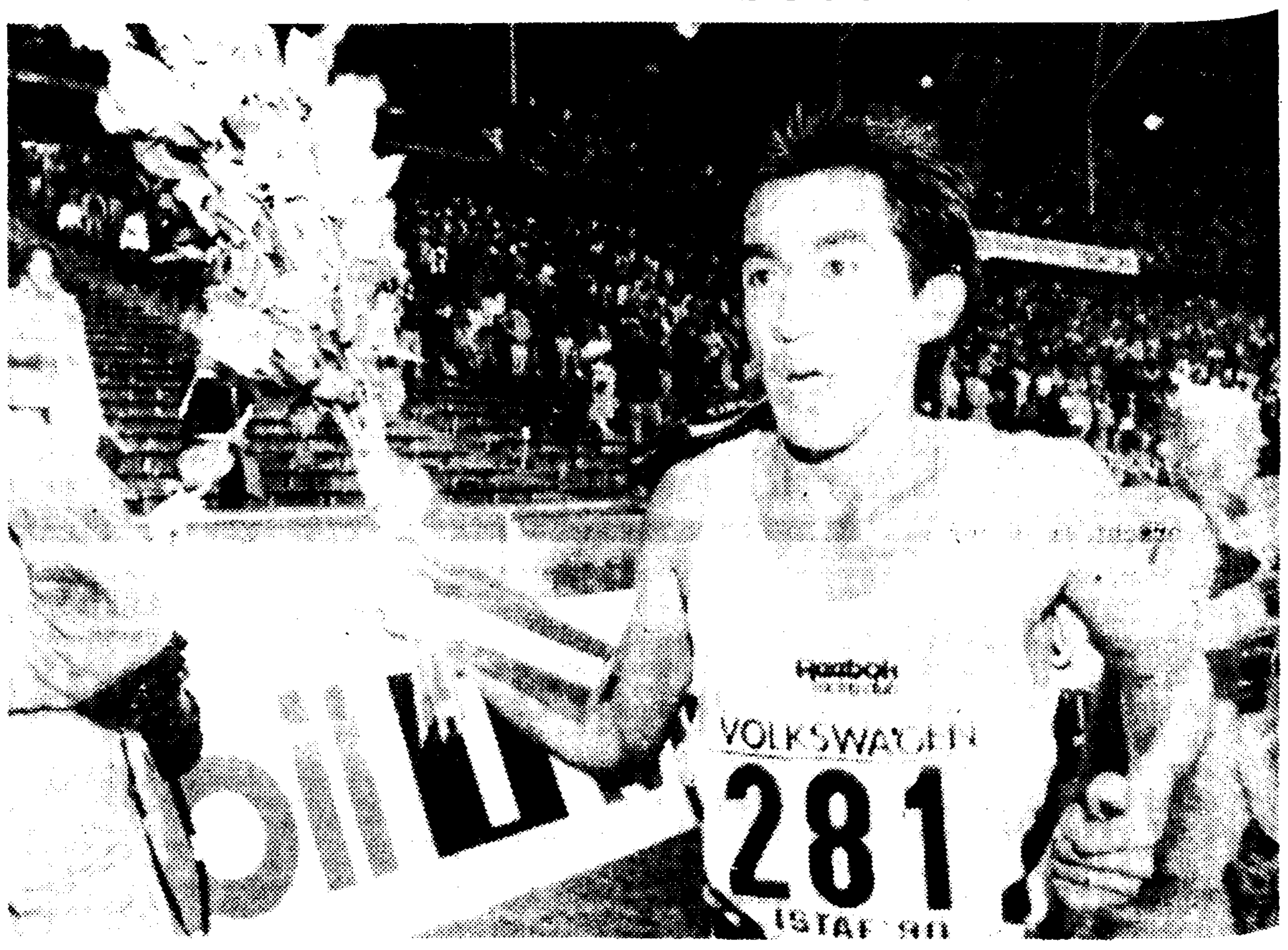
'We hadden gedacht dat na het opstellen van de grenzen de atletiek in de DDR achteruit zou gaan, maar nu blijkt dat ze nog willen laten zien wat ze waard zijn', zegt Werner von Moltke, vicevoorzitter van de Westduitse atletiekbond.
Ulf Timmerman, winnaar van Europees goud bij het kogelstoten en woordvoerder van de DDR-ploeg voorspelt: 'Je zult nog veel horen van de DDR-atleten in de komende twee jaar, zowel bij de wereldkampioenschappen van 1991 als bij de Olympische Spelen in 1992'.
Bij de sluitingsceremonie in Split knoopten de atleten van de twee Duitslanden hun vlaggen aan elkaar als blijk van saamhorigheid. Maar achter de schermen was toen al een hevige strijd losgebarsten over wederzijdse privileges in een verenigd Duitsland.
Ulrike Savari, de snelste sprinster bij de dames, zou in een gezamenlijke ploeg het niet verder brengen dan het B-team. Zij finishte als zevende op de 100 meter die gewonnen werd door de Oostduitse Katrin Krabbe met twee landgenoten op de tweede en derde plaats.
Krabbe finishte ook als eerste op de 200 meter en voerde de Oostduitse dames aan naar de overwinning op de 4x100 meter estafette, hetgeen er allemaal toe leidde dat een gefrustreerde Savari zinspeelde op doping bij haar toekomstige ploeggenoten.

DOPING

Ook de Westduitse zwemmers beschuldigden hun collega's van de DDR van het gebruik van stimulerende middelen.
Vele Westduitse atleten zullen hun levenswijze zien veranderen na de hereniging van de twee Duitslanden. De top-atleten krijgen van de Westduitse staat en van hun verenigingen subisidie en vaak een gratis auto, zodat ze zich vrij van financiële zorgen geheel kunnen wijden aan hun training. Daarnaast hebben zij ook lucratieve contracten met sponsors.
De Oostduitse atleten zijn ervan overtuigd dat van hun prestaties zal afhangen of zij zich een plaats kunnen verwerven in een toekomstig Duitse ploeg.
'Ik vecht voor mijn toekomst', zegt verspringerster Heike Drechsler. 'Alleen de prestaties tellen wanneer bepaald wordt wie een plaats krijgt in het 20team van verenigd Duitsland.'
Westduitse atleten maken zich niet alleen zorgen over een plaats in een Duitse ploeg maar ook bij hun vereniging, want zestig procent van de succesvolle Oostduitse atleten heeft zich reeds aangemeld bij de rijkere Westduitse clubs.
Bij het wielrennen, waar gewerkt wordt aan een gezamenlijke ploeg, zijn de Oostduitsers al in de meerderheid.
Behalve bij atletiek en zwemmen verwacht men ook een Oostduits overwicht bij het boksen, gewichtheffen, gymnastiek en de meeste wintersporten.
Maar terwijl de Oostduitse atleten hun toekomst vol vertrouwen tegemoet zien, maken de trainers en functionarissen van de (overheids) sportinstellingen in de DDR zich zorgen over hun baantje.
Het communistische regime in Oost Berlijn heeft in het verleden geen kosten bespaard om een apparaat bestaande uit duizenden professionele coaches en trainers op te bouwen.

STEUN

Maar van de 592 full-time trainers van de Oostduitse atletiekploeg, kunnen er slechts vijftig terecht bij de Westduitse bond.
Ze kunnen in ieder geval steun verwachten van de DDR-atleten. Speerwerpster Karin Felke waarschuwde: 'Als ik mijn trainer Karl Hellmann kwijtraak, betekent dat meteen het einde van mijn atletiekloopbaan.'
De functionarissen van de Westduiste sportbonden die vaak zijn bekritiseerd als niet flexibele burocraten, zijn er in ieder geval in geslaagd de voorwaarden te scheppen voor een Duitse hereniging op sportgebied.
Voor de Oostduitse organisaties, die bedreigd worden door bankroet als de overheidssubsidies wegvallen, vormen de top-atleten hun enige 'kapitaal'.
Inmiddels speculeert men in het Westen over het aantal medailles dat een verenigde Duits atletiekploeg in de wacht zou slepen bij toekomstige Spelen. 'Ik heb zo mijn eigen schattingen voor Barcelona', zei de voorzitter van de Westduitse atletiekfederatie Helmut Meyer in Split, maar meer wilde hij er niet over kwijt.

De Amerikaanse lange afstandsloper Arturo Barrios bezig aan zijn ererondje tijdens atletiekkampioenschappen die onlangs in Berlijn werden gehouden.

Antilliaanse sabelkampioenschappen

WILLEMSTAD - De beste schermers met de sabel bijeen.
Na het afwerken van het Antilliaans kampioenschap op 30 september werden de besten op de foto gezet. Van links naar rechts zien we: Raymond Jessurun (tweede), Lionel Smith (derde), Glen Tjon (kampioen), Vernon Thomas (vierde), Eddie Plantijn (vijfde) en de hoofdscheidsrechter Mike Hellement.

Marathonloper impotent maar bokser oversekst

MARATHON-lopers zijn impotent, maar boksers zijn oversekst. Dat heeft een Zwitsers onderzoek naar het sexueel gedrag van topsporters onlangs aan het licht gebracht.
Om met de marathonlopers te beginnen: de onderzoekers van de universiteit van Genève ontdekten bij een groep van 31 marathonlopers die gemiddeld 64 kilometer per week liepen, zo'n daling van de testosteron spiegel dat het libido er duidelijk onder leed. Boksers daarentegen, van huis-uit veel agressievere mannen bij wie de andrenaline frequent door het lijf giert, benutten seks juist als uitlaatklep.

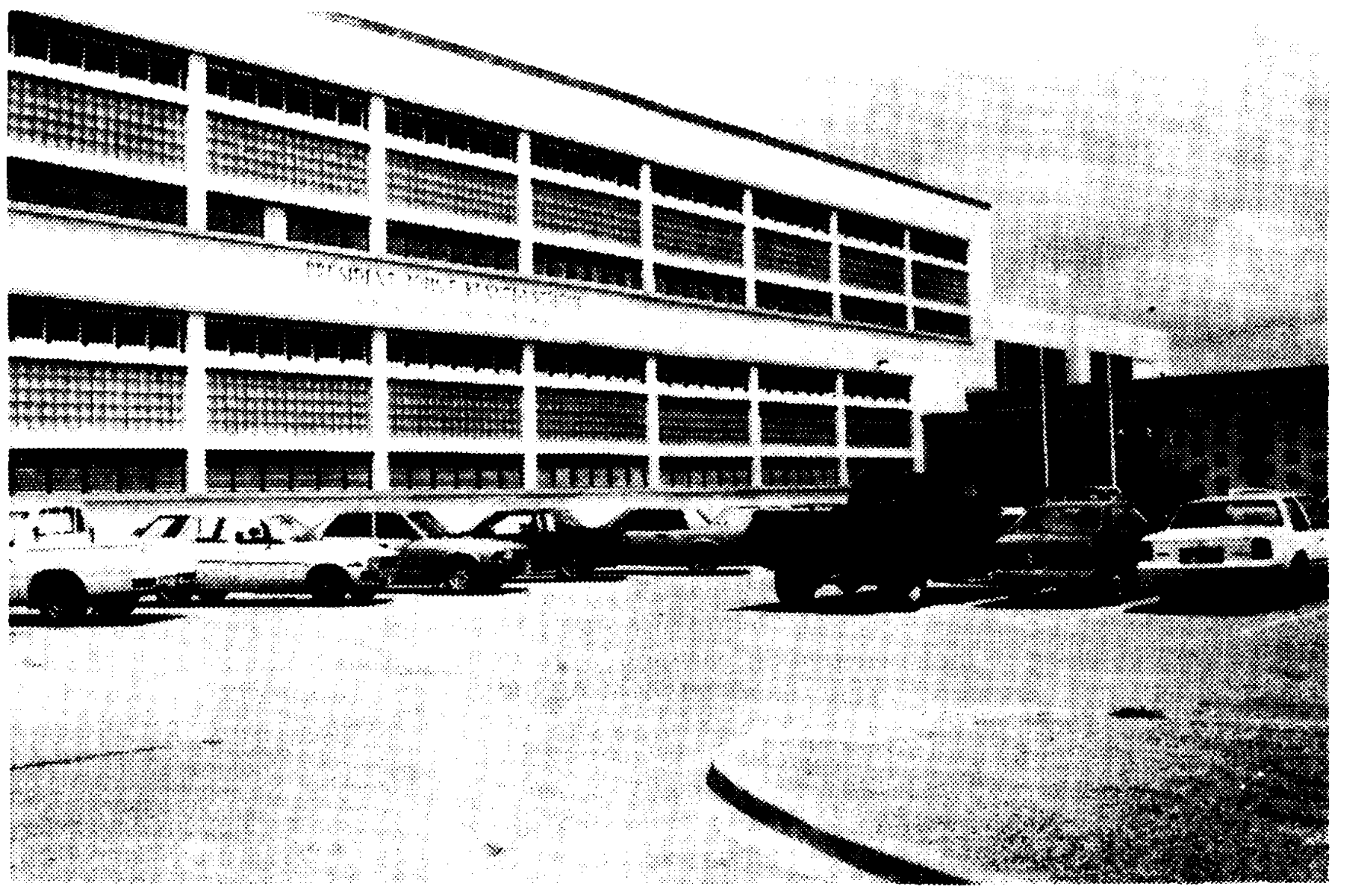
Het onderzoek leerde ook dat teamsporters sterker in seks zijn geïnteresseerd dan individuele sporters. Teamsporters zijn communicatiever en gezelliger bezig en maken daardoor sneller contacten dan de solist, aldus de onderzoekers.
Op verzoek van het onderzoeksteam onderwierpen 16 topsporters, onder wie voetballers, ijshockeyers, atleten en krachtsporters, zich aan een streng dagritme waarin bij voorbeeld het geslachtsverkeer tot op de minuut gepland stond.
Het doel was erachter te komen in hoeverre seks voor een wedstrijd een weerslag heeft op de topprestatie.
Bloedanalyses en metingen in het krachthonk wezen uit dat seks, mits goed getimed, absoluut niet ten koste van sportprestaties hoeft te gaan. Voetballers en lange afstandatleten zijn sporters die er relatief lang over doen om te herstellen van hun prestaties in bed. Toch kunnen zij zonder mankeren tot tien uur voor een wedstrijd de liefde bedrijven. Explosieve sporters, zoals sprinters herstellen zich veel sneller; zij mogen twee uur voor een wedstrijd best nog even aan iets anders denken.

Wever en Denz zijn trots op 'hun John F.'

Kennedyschool heeft in 45 jaar reputatie opgebouwd

= door Eef Hermers =

'DE PRESIDENT John F. Kennedyschool lijkt de laatste paar weken meer op een bedrijf dan een leerinstituut'. Adjunct-directeur Jopie Wever is zichtbaar trots dat de School voor Technisch Onderwijs de komende week veertig jaar bestaat. Leerlingen bereiden zich voor op toneelstukjes en voordrachten, leraren zijn druk doende met feestcommissies en voorbereidingen. 'We hebben al 54 sponsors die samen 31.000 gulden hebben gedoneerd. Voordat de feestweek begint hopen we een bedrag van 50.000 florin bij elkaar te hebben. Je ziet het, bijna alles is goed georganiseerd. De laatste avond proberen we om een zeer belangrijk persoon naar Aruba over te laten komen. Wie dat is kunnen we helaas niet zeggen. Dat blijft vooralsnog een verrassing', aldus een lachende Wever.

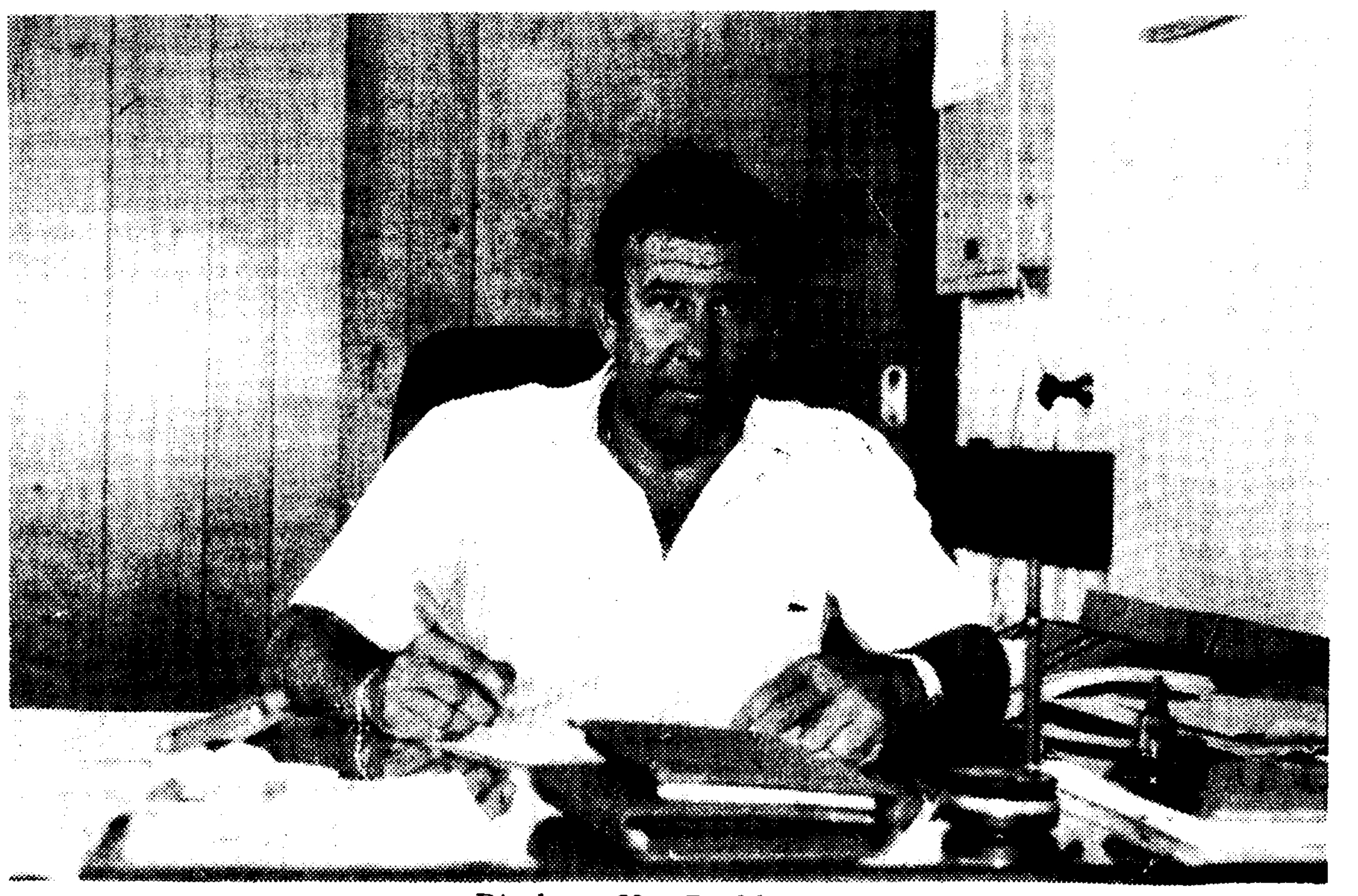

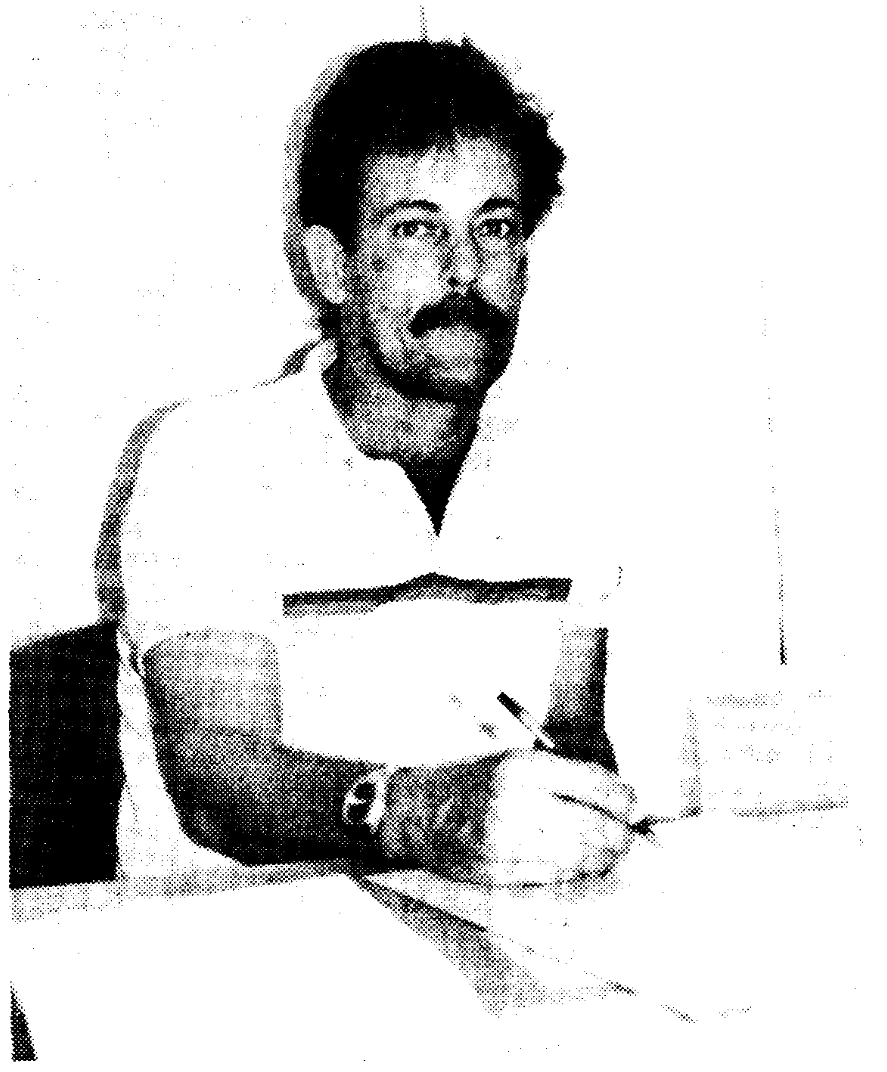
LENNY DENZ

In augustus 1950 werd de toenmalige Arubaanse Technische School (ATS) opgericht. In 1952 werden de houten barakken tegenover de Julianaschool verlaten en vestigde men zich in het huidige gebouw van de technische school. Sindsdien is de school meerdere malen uitgebreid. Na de moord op de president van de Verenigde Staten op 22 november 1963 werd de ATS enkele weken later omgedoopt in de President John F. Kennedyschool. Anno 1990 telt dit instituut 510 leerlingen, waarvan achttien meisjes. Het aantal leerkrachten bestaat momenteel uit 42 mannen en acht vrouwen.

Leraar Algemeen Vormend Onderwijs (AVO), Lenny Denz, vertelt dat 'John F.' de afgelopen veertig jaar al heel wat ontwikkelingen heeft meegemaakt. Denz: 'Vroeger was het een echte ambachtschool. Jongens die het tempo op de lagere school niet goed bij konden houden of die op de MULO een paar keer bleven zitten, werden naar ons gestuurd. Dat ging dan onder het motto 'Ga dan maar een ambacht leren'. Maar in de loop der jaren zijn de normen en waarden veranderd. De mensen zijn verstandiger geworden en de technische school heeft meer aanzien verworven. Campagnes met betrekking tot familieplanning hebben ook veel teweeggebracht. In de jaren zeventig werd ouders geadviseerd om bewust minder kinderen te nemen. Daar ondervinden we nu de nadelen van: de leeftijdsgroep rond de veertien jaar wordt elk jaar kleiner'.

Direkteur Van Bochhoven

JOPIE WEVER

TOELATINGSEISEN

Wever vult zijn collega aan: 'De toelatingseisen voor de scholen zijn daardoor ook veel soepeler geworden. De scholen vechten momenteel om zoveel mogelijk kinderen te krijgen zodat er geen leerkrachten worden ontslagen of klaslokalen leeg komen te staan. Vroeger had je een gemiddelde van zes nodig om op de MAVO toegelaten te worden. Nu is die norm een heel punt gezakt; naar vijf dus. Alle scholen voor het voortgezet onderwijs hebben het op het moment moeilijk. Anders ligt dat bij het kleuteren basisonderwijs. De laatste vijf maanden zijn er veel gezinnen uit Haïti, Santo Domingo en Venezuela overgekomen. De mannen hebben veelal een driejarig contract gesloten met een bouwbedrijf of hotel. In totaal zijn er al 250 Spaanstalige kinderen ingeschreven bij Arubaanse scholen. Dat betekent twaalf extra klassen met kinderen die een leerachterstand hebben en op Aruba problemen hebben met de talen'.

'Op onderwijs mag men niet gaan bezuinigen'

Met name vanwege de huidige problemen in het onderwijs doen Wever en Denz een beroep op de overheid. Ze menen dat er op drie essentiële punten nooit en te nimmer bezuinigd kan worden, namelijk onderwijs, volksgezondheid en sport en recreatie. 'Als deze drie issues optimaal worden benut, ontstaat er een evenwichtiger volk dat gezonder, beter en verstandiger zal functioneren. Als de regering gaat bezuinigen, maakt ze de toekomst voor het eigen volk, en met name de Arubaanse jeugd, veel moeilijker'.

Wat het technisch onderwijs betreft, zouden Wever en Denz geen probleem hebben met het besteden van 250 miljoen florin. 'Dat bedrag hebben we nodig om het onderwijs op peil te houden. De klaslokalen moeten opgeknapt worden en we hebben nieuwe, moderne machines nodig. Het huidige machinepark op John F. is zeer ouderwets. Onze jongens sleutelen aan werkbanken die dertig jaar oud zijn. Van computers en digitale systemen hebben we geen van allen kaas gegeten. Terwijl de electronica en automatisering met rasse schreden vooruitgaan, werken wij hier met instrumenten uit het jaar nul. Bovendien wordt het hoog tijd dat de leerkrachten worden bijgeschoold. Zij moeten het immers overbrengen op de leerlingen. Maar voorlopig blijven we roeien met de riemen die we hebben'.

TROTS

Hoewel Wever en Denz wensen, klachten en aanmerkingen hebben ten aanzien van het onderwijs, blijkt uit hun verhaal dat ze trots zijn om op 'hun John F.' te werken. Veel van hun leeftijdgenoten hebben de LTS op Aruba gevolgd en zijn voor een paar jaar naar Nederland vertrokken om aan het leerlingstelsel deel te nemen. Daarna zijn ze weer teruggekomen naar Aruba.

Denz lacht: 'Het is grappig als je bedenkt dat huidige leraren zelf in de schoolbanken van John F. hebben gezeten. Ze worden nu geconfronteerd met kinderen van hun oude klasgenoten. Mijn vader heeft bijvoorbeeld in hetzelfde klaslokaal les gegeven waar ik nu elke dag sta. Dat is een heel aparte en tevens unieke situatie. Het komt de sfeer en de geschiedenis van de school in ieder geval ten goede'.

Vanwege de reputatie, de historie en de centrale ligging te Oranjestad heeft de school inderdaad iets aparts. Het is de eerste en oudste technische school op Aruba en heeft huidige 'grote namen' in de schoolbanken gehad. De gevolmachtigde minister in Nederland Roland Laclé, Dan Oduber van het architectenbureau, Thiel Corporation, minister Eddie Briessen, Roley Bislick, Ruben Page en vele anderen.

'Als we de geschiedenis bekijken zal de huidige generatie ook zijn vruchten afwerpen', aldus Wever. 'We moeten ons blijven realiseren dat we met pubers werken. Daar leren we veel van. Want alle jeugd is moeilijk, daar ontkomt niemand aan. De leerlingen van nu zijn hetzelfde als die van 1950. Als je geen begrip hebt voor hun problemen ben je met zelfmoord bezig. Op onze school komt daar nog een andere factor bij. Onze leerlingen komen uit de sociaal lagere milieus. In de meeste gezinnen werken zowel de vader als de moeder.

Het percentage gescheiden ouders wordt ook steeds hoger. We moeten er rekening mee houden dat de school een groot onderdeel van de opvoeding voor zijn rekening neemt. Voor veel kinderen is de school dan ook hun enige houvast. Veel van onze leerlingen hebben identiteitsproblemen en hebben geen vertrouwenspersoon. We merken dat ze uit zichzelf op moeten staan en er thuis geen dwang is om op tijd naar school te vertrekken. En kun je iemand door deze omstandigheden blijven straffen omdat hij of zij vaak te laat komt? Dat zijn vragen die we constant bespreken tijdens vergaderingen.

Sommige problemen kun je niet in groepsverband oplossen; dat moet individueel gebeuren. Vaak ook in overleg met de ouders. Wij weten daar al aardig mee om te gaan. Toch moet je, met ruim vijfhonderd verschillende karakters, altijd rekening blijven houden. Maar de tijd heeft ons geleerd dat de mensen het uiteindelijk redden en een goede plaats in de samenleving weten te veroveren. Dat is voor ons een geruststellende gedachte'.

DRUGS

Als gevraagd wordt of er drugsproblemen op de John F. Kennedy School zijn, schudden zowel Wever als Denz hun hoofd. 'Op de eerste plaats is het op onze school verboden te roken. Dat neemt al veel problemen weg. Toch realiseren we ons dat de kans op gebruik van drugs zeer hoog ligt. Alle leerlingen komen met de straat in aanraking. Dat is nu eenmaal de realiteit. En voor softdrugs heeft de politie geen tijd meer.

Vier jaar geleden hebben we drie jongens betrapt met marihuana in hun schooltas. De politie werd erbij gehaald, ze schreven rapporten en namen de jongens mee naar het bureau. Wat denk je: de volgende dag stonden de drie weer vrolijk op het schoolplein. Net of er niks was gebeurd. We begrijpen deze 'overmacht-situatie' heel goed en hebben darom andere wegen gezocht. Nu besteden we de lessen maatschappijleer aan drugsbestrijding. We proberen een waarschuwende vinger uit te steken door middel van onderricht. Het is aan de leerlingen of ze daar gehoor aan geven of niet. Het is tenslotte hun eigen leven. Wij helpen zoveel mogelijk om ze de goede weg in de laten slaan'.

JUBILEUMWEEK

Wever en Denz verheugen zich, evenals de leerlingen, op de komende week. De opening geschiedt maandagmorgen a.s. door middel van een heilige mis. Daarna wordt de kantine omgedoopt in 'Kantine Chia', genoemd naar wijlen oud-concierge Louis Brion (alias Chia) die dertig jaar in de John F-kantine werkte. Verder is er maandag en dinsdag open huis. Alle kinderen van de zesde klassen lagere school en ander publiek zijn van harte welkom. Werkplaatsen en klaslokalen kunnen worden bezocht waar de leerlingen uitleg geven over de machines en de lessen.

Woensdag gaan leerlingen en leraren naar de Esso-club waar verschillende activiteiten zullen plaatsvinden. Donderdag is een speurtocht georganiseerd en 's avonds volgt een bonte avond. Leraren hebben wekenlang gerepeteerd op toneelstukjes, liedjes en gedichten die ze hun leerlingen voor gaan dragen. Vrijdag zijn de leerlingen aan de beurt met toneel, dans, zang en muziek. Het gerucht gaat de ronde dat enkele leerlingen imitaties van leerkrachten voor gaan dragen. De feestweek wordt vrijdag besloten met een receptie voor leerkrachten, ex-directeuren, ex-leraren en de sponsors. Bovendien komt op deze laatste avond 'een zeer belangrijk persoon' als verrassing.

Wever en Denz zijn er van overtuigd dat de feestweek van de John F. Kennedy School niet meer kapot kan. Leden van de feestcommissie hebben vanaf juni praktisch al hun vrije tijd opgeofferd om deze week onvergetelijk te maken. Iedereen is dan ook dol enthousiast. Als *warming-up* zijn de 510 leerlingen al naar het circus geweest. De petjes, t-shirts en klassefoto's zijn klaar. 'We hebben de leerlingen de afgelopen weken echt in het gareel moeten houden. Ze zijn allemaal zo enthousiast en verheugen zich enorm op alle activiteiten', aldus Wever. 'We hebben zo lang mogelijk geprobeerd om hun aandacht bij de lessen te houden maar dat was de afgelopen dagen bijna onmogelijk. Eerlijk gezegd: het zijn niet alleen de leerlingen die staan te popelen. Directie en leerkrachten hebben er net zo veel zin in!'

Dividi en bitbent zijn ons bijgebleven

= door Cor Swanenberg =

WAT LEERDEN wij in Nederland weinig omtrent de Antillen. Het enige uit onze vroege jeugd wat van de leerstof betreffende de Benedenwindse eilanden is bijgebleven is de dividivi. Behalve dat wij het altijd een hoogst interessant woord hebben gevonden gaf de toegevoegde afbeelding van de grillige windgeplaagde boom een onuitwisbaar gegeven in ons geheugen.

Over het Papiamento leerden wij weinig; erg onlogisch eigenlijk want in de dagen van onze middelbare en beroepsopleiding waren er nogal wat Antillianen ondergebracht bij de internaten van de fraters van Tilburg.

Wij hoorden dus die taal wel eens en het deed ons erg exotisch en grappig aan. Wij onwetende studenten, noemden het 'het Esperanto van Curaçao'. De naam van deze Westindische taal zou stammen van het Oudspaanse *papear* (=spreken).

Er zouden zich voornamelijk Spaanse en Nederlandse elementen in bevinden, maar ook Afrikaanse en Indiaanse invloeden zouden duidelijk merkbaar zijn, zo leerden wij destijds van de fraters en die konden het weten want veel van hun confraters werkten immers in de West.

BITBENT

Onze medeleerlingen op de kweekschool hadden een pittige muziekformatie gevormd die zij *Bitbent* gedoopt hadden wat wij een grappig gespelde, toepasselijke naam vonden.

Toen wij vele jaren later het woord Papiamento opzochten in de jongste uitgave van het Van Dale Groot Woordenboek der Nederlandsche Taal (elfde herziene druk) lazen wij tot onze verbazing: 'mengtaal uit *Portugees*, Nederlands en negertalen, gesproken door de bevolking van Curaçao, Bonaire en Aruba'. Spaans was dus Portugees geworden! Wie had er nu gelijk, onze oude leermeesters of ons nieuwe woordenboek. Wij gàven van vroeger uit de fraters graag gelijk. (Natuurlijk is het wel zo dat Spaans en Portugees tot dezelfde Italisch Latijnse familie behoren, maar het maakt toch een erg heel verschil).

Dezelfde dictionaire vertelde ons bij dividivi bovendien dat dit woord voor de boom maar vooral ook wordt gebruikt voor 'de spiraalvormig opgerolde peulen van de Casesalpinia coriaria met een hoog looizuurgehalte; ook bij het zwartverven gebruikt'.

ENGELS

Nu wij wel eens wat meer over Papiamento wilden weten en ons derhalve stortten in de Dikshionario van Mario Dijkhoff constateerden we dat er ook veel Engelse verbasteringen met eigenzinnige spelling in deze Benedenwindse taal zijn ingeburgerd. We noemen willekeurig onder de letter B: *bais(kel)* (bicycle - fiets); *barkiper* (bar-keeper - buffetknecht); *bebi* (baby); *bèk* (back - terug, achteruit rijden) en jawel, *bitbent* (beatband)! Verder bladerend komen we met gemak tot een vijftigtal in het oog springende vormen van Engelse oorsprong, maar daarover hopen we later meer te melden.

De dubbelvormen zoals dividivi die we ontmoetten in Dijkhoff's Dikshionario doen denken aan het Maleis waar ze echter meervoud betekenen. *Dugudugu* (schatje), *shirishiri* (ingewanden), *shishi* (straatmeid), *molimoli* (soort bes), *finifini* (glasscherf), *korokoro* (strottehoofd(; *kolokolo* potschraapsel), *kachikachi* (bezinksel), *frifri* (bijeengaren); *friofrio* (geraspt ijs met siroop), *finguifingui* (motregen); *fofo* (broos); *kishikishi* (jeuk), *kinikini* (Antilliaanse roofvogel); *kuchikuchi* (fluisteren), *lebelebe* (slijk), *pèchèpèchè* (slijk), *pòchòpòchò* (modder), *padapada* (oogetter), *pispis* (bladluis), *tapatapa* (deksel), *yeye* (soort cicade), *warawara* (soort roofvogel) betekenen geen meervoud maar lijken wel oorspronkelijk Westindische of negerwoorden.

De vormen met een verbindingsstreepje die Dijkhoff geeft schijnen de kwaliteit van het grondwoord extra te benadrukken: *poko-poko* (langzamerhand), *pushi-pushi* (stiekem), *pata-pata* (boordevol), *pida-pida* (in stukjes), *kara-kara* (recht tegenover), *ketu-ketu* (doodstil), *mei-mei* (middendoor), *nobo-nobo* (splinternieuw. Zou het voor Van Dale zo zoetjesaan niet wenselijk zijn bij Papiamento ook te vermelden dat er Engelse elementen in de taal te vinden zijn?

ZIEK EN GEZOND

Alternatieve geneeskunde: wat vindt de arts ervan?

= dr M. de Grood =

NAAST HET officiële medische circuit, bestaat het circuit van — wat we noemen — alternatieve geneeskunde. Onder alternatieve geneeskunde verstaan we de geneeskunde, die niet is opgesteld volgens de natuurwetenschappelijke richtlijnen. Zoals u weet kan een diagnostische of therapeutische handelwijze in de geneeskunde pas erkend worden, als het onderzoek ernaar aan vaste stelregels voldoet, o.a. een dubbelblind onderzoek (vergelijking van een reeks van patiënten, die de behandeling wèl en de behandeling niet hebben gehad) en die begrijpelijk is volgens de bestaande wetenschappelijke normen.

Alternatieve geneeswijzen zijn er vele. Ik noem u maar homeopathie, acupunctuur, anthroposofische geneeskunde, natuurgeneeskunde en enzymtherapie. Niet alleen in Nederland, maar ook op de Ned. Antillen en in vele andere landen vieren al deze methodes hoogtij en men schat, dat bijvoorbeeld in Nederland meer patiënten naar alternatieve genezers gaan dan naar de officiële geneeskunde. Een kwestie, die zich hierbij stelt of de ziekteverzekeraars verplicht zijn behandelingen door de alternatieve geneeskunde te betalen of niet.

Hoe staat de medische wetenschap hier tegenover? Het is een fout om te denken, dat de gemiddelde arts absoluut afwijzend staat tegenover deze methodes. Het enige, wat je kunt zeggen is, dat in het algemeen artsen zeggen, dat zij — volgens de door hen aangeleerde normen — niet kunnen verklaren hoe zo'n alternatieve geneeswijze zou kunnen helpen.

STRIJD

In het officiële orgaan van de Koninklijke Nederlandse Maatschappij tot bevordering van de geneeskunde, Medisch Contact, is onlangs een hele strijd gevoerd, omdat een officiële instantie enkele positieve woorden wijdde aan een van die alternatieve methodes (het ging over homeopathie); onmiddellijk volgde een reeks van ingezonden stukken van artsen, die dit standpunt scherp veroordeelden.

Als een patiënt mij vraagt, wat ik van een bepaalde alternatieve methode denk, dan antwoord ik steeds: ik kan er geen goed of geen kwaad woord over zeggen, omdat ik er geen wetenschappelijke verklaring voor kan geven; u handelt dus op uw eigen verantwoordelijkheid.

De meeste artsen hebben ook slechte ervaringen met alternatieve geneeskunde. Zo kan het zijn, dat de tijd voor afdoende geneeskundige behandeling voorbijgaat, omdat de patiënt in het alternatieve circuit zit.

Een voorbeeld is de zg. chelatie-therapie. Hierbij laten mensen die bepaalde vaakziekten hebben en daardoor klachten hebben met lopen, zich laten inspuiten met een bepaalde stof en hopen daarmee de vaatziekte onder de knie te krijgen. Intussen gaat de ziekte voort en komen ze tenslotte bij de arts, dan zit er vaak niets anders meer op dan het aangetaste lidmaat (b.v. een been) te amputeren. Het zelfde geldt voor een aantal homeopatische middelen; terwijl de patiënt bezig is met behandeling met kruiden, gaat de ziekte voort en de patiënt komt pas bij de arts, als er weinig meer aan te doen is. Hetzelfde hebben we gezien bij de zg.enzymtherapie.

ACUPUNCTUUR

Van de andere kant heeft de officiële geneeskunde de plicht om na te gaan, of zulk een alternatieve methode ergens zinvol is. Zo is het o.a. met de acupunctuur gegaan. Onderzoekingen hebben hier geleerd, dat de behandeling van de acupuncturist soms wèl kan helpen. Door acupunctuur komen er in het lichaam bepaalde stoffen vrij (de zg. endorfines)m die voor bepaalde vormen van pijn inderdaad verlichting kunnen geven. In de zg. pijnteams heeft de acupunctuur daarom tegenwoordig wel een plaats, die nauwkeurig is bepaald en ook door de ziekteverzekeraars vergoed wordt.

Ik ben van plan om in volgende artikelen vaker op de alternatieve methodes terug te komen en u in te lichten over de oorsprong en de plaats van die diverse methodes. Maar ik geef u toch de raad om bij klachten zich in eerste instantie tot een 'officiële' arts te wenden om ongelukken te voorkomen.

DE MEDISCHE rubriek waarmee wij vandaag in Napa van start gaan wordt geleverd door dr.Michel ('Sjel') de Grood die geen onbekende is op Curacao en op Aruba, waar hij in vroeger jaren diverse malen als neurochirurg operaties heeft verricht.

Dr. De Grood (over wie onlangs een uitgebreid artikel in de Napa verscheen, i.v.m. zijn 50-jarig ambtsjubileum, heeft naast zijn werk als neurochirurg in de loop der jaren vele andere medische en maatschappelijke functies bekleed. Zijn grote verdienste is geweest als pionier de neurochirurgie in het gebied beneden de grote rivieren in Nederland tot ontwikkeling te hebben gebracht.

Sinds 1933 is dr.De Grood verbonden als redactielid aan het weekblad *Maandagmorgen*, waarvan zijn vader hoofdredacteur was. Sinds 1976 is hij medewerker van de Brabant Pers en van 1983 - 1988 gaf hij gastcolleges aan de School voor Journalistiek in Tilburg.

Zuidkoreaanse leger verjaart

SEOUL - Zuid-Korea herdacht met een grote militaire parade de 42e verjaardag van de oprichting van zijn leger. Bij deze parade passeerden de troepen en de tanks de historische Namdaemunpoort. Bij die gelegenheid verklaarde de Zuidkoreaanse president Roh Tae-Woo dat de beide Korea's een keerpunt aan het naderen zijn in hun gescheiden bestaan.

(AFP-satellietfoto)

Schaken

= door Jules Welling -

AMSTERDAM HEEFT in de internationale schaakwereld een grote naam. De stad heeft alle mogelijke evenementen georganiseerd: een zonetoernooi (1976), een interzonaal toernooi (1964), een kandidatentoernooi (1956), matches om de wereldtitel (1935 en 1937), een Olympiade (1954), twintig IBM-toernooien (1961-1980) en tien Ohra-festivals (1981-1990). Maar nu zit er de klad in. Ohra heeft de sponsoring van het jaarlijkse zomerfestival opgezegd, waardoor het niet zeker is dat er volgend jaar een vervolg op de traditie komt. Het organisatiecomité zoekt naarstig naar een bedrijf, dat bereid is 2,5 ton per jaar in het schaken te steken, maar een vervanger voor Ohra heeft zich nog niet aangediend. Amsterdam dreigt daardoor zijn prominente plaats op de internationale schaakkalender te verliezen; een prachtige serie toptoernooien dreigt een zachte dood te sterven. Het is te hopen dat het geroutineerde organisatiecomité een redder in de nood weet te vinden, want het zou eeuwig zonde zijn als zoveel knowhow weggespoeld zou worden bij gebrek aan een betrouwbare geldschieter.

KROONGROEP

Het afscheid van Ohra —hoe triest ook — werd groots gevierd met een Kroongroep van FIDE-categorie XIV en een Grootmeestergroep van allure.

De Kroongroep werd, evenals vorig jaar, gewonnen door de Rus Alexander Beljavski. De Soviet-grootmeester uit Lvov, sinds kort bestuurslid van de grootmeestersvakbond GMA, had een ronde voor het einde de zege al op zak. In de laatste ronde verloor hij, minder gemotiveerd, van zijn ex-landgenoot Victor Korchnoi, die perse op 50 procent wilde eindigen.

De nederlaag tastte de suprematie van Sacha — zoals Beljavski liefkozend genoemd wordt — niet aan: hij eindigde met een vol punt voorsprong op de rest van het veld. Korchnoi —die onder vakgenoten de bijnaam 'De Verschrikkelijke' heeft — onderstreepte er zijn onverzettelijke vechtersmentaliteit mee. De neo-Zwitser kon er de Hongaar Lajos Portisch echter niet mee van de tweede plaats verdrijven. Met Korchnoi en Portisch in de Top Drie werd tevens bewezen, dat de Vijftigers nog niet afgeschreven zijn: zij lieten de jeugd ruimschoots achter zich. De Engelsman John Nunn, de Rus Zurab Azmayparashvili (de promovendus van vorig jaar) en de Nederlander John van der Wiel, die qua leeftijd hun zonen hadden kunnen zijn, kwamen er niet aan te pas.

In de Kroongroep trok de 14-jarige Judit Polgar, evenals vorig jaar, weer de meeste aandacht. Opnieuw speelde het wonderkind de sterren van de hemel en wat haar vorig jaar op het nippertje niet lukte, lukte nu wél: ze won het toernooi, samen met de Rus Vladimir Tukmakov. Mocht er volgend jaar een follow-up komen, dan kan zij zeker van een uitnodiging voor de Kroongroep zijn.

Het ziet ernaar uit dat deze tiener de jongste grootmeester aller tijden wordt, bij de mannen wel te verstaan. Jonger dan Robert Fischer en Gary Kasparov. Tijdens het toernooi verscheen een boek over Judit en haar zusters Zsuzsa en Sofia van de hand van Ed van Eeden met de niets aan duidelijkheid overlatende titel 'De creatie van geniën'.

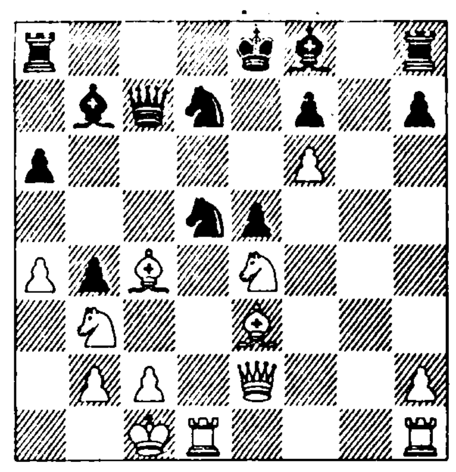
KLEINSTE

De kleinste van de drie, Judit, is de meest getalenteerde. Ook in het Ohra-toernooi bewees zij dat weer. Zsuzsa eindigde in de middenmoot en Sofia werd zelfs laatste. Als Judit haar huidige progressie kan vasthouden wordt zij zeker een potentiële kandidaat voor het wereldkampioenschap.

Einduitslag Kroongroep: 1. GM Beljavski (Sov) 6½, 2. GM Portisch (Hon) 5½, 3. GM Korchnoi (Zwi) 5, 4/5. GM Nunn (Eng), GM Azmayparashvili (Sov) 4½, 6. GM Van der Wiel (Ned) 4.

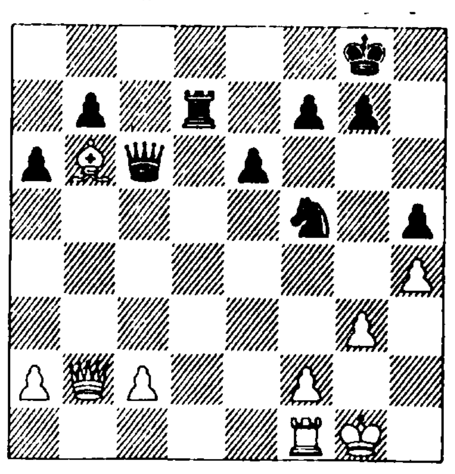
Einduitslag Grootmeestergroep: 1/2. IM Judit Polgar (Hon), GM Tukmakov (Sov) 6, 3/8. GM Anand (Ind), GM Fedorowicz (VS), GM Hansen (Den), GM Hellers (Zwe), IM Brenninkmeijer (Ned), GM Uhlmann (DDR) 5½, 9/10. GM Jeroen Piket (Ned), IM Stohl (Tsj), IM Serper (Sov) 5, 12/15. GM Dorfman (Sov), GM Psachis (Sov), IM Zsuzsa Polgar (Hon), IM Van Riemsdijk (Bra) 4½, 16/17. IM Kuijf (Ned), FM Visser (Ned) 4, 18/20 - Van Welv (Ned), - Bertholee (Ned), IM Nijboer (Ned) 3½, 21/23. FM Marcel Piket (Ned), - Martens (Ned), FM Dam (Ned) 3, 24. IM Sofia Polgar (Hon) 2½.

Zie hier hoe een 14-jarig meisje gehakt maakt van een erkende grootmeester als John Fedorowicz. Wit: Judit Polgar (2540), zwart: John Fedorowicz (2565): 1. e4, c5 2. Pf3, d6 3. d4, cxd4 4. Pxd4, Pf6 5. Pc3, Pc6 6. Lc4, Dd6 7. Pb3, e6 8. Le3, Dc7 9. De2, a6 10. Ld3, b5 11. f4, Le7 12. a4, b4 13. Pb1, e5 14. f5, Lb7 15. Pld2, Pb8 16. g4, d5 17. g5, dxe4 18. Lc4, Pd5 19. f6, gxf6 20. gxf6, Lf8 21. 0-0-0, Pd7 22. Pxe4

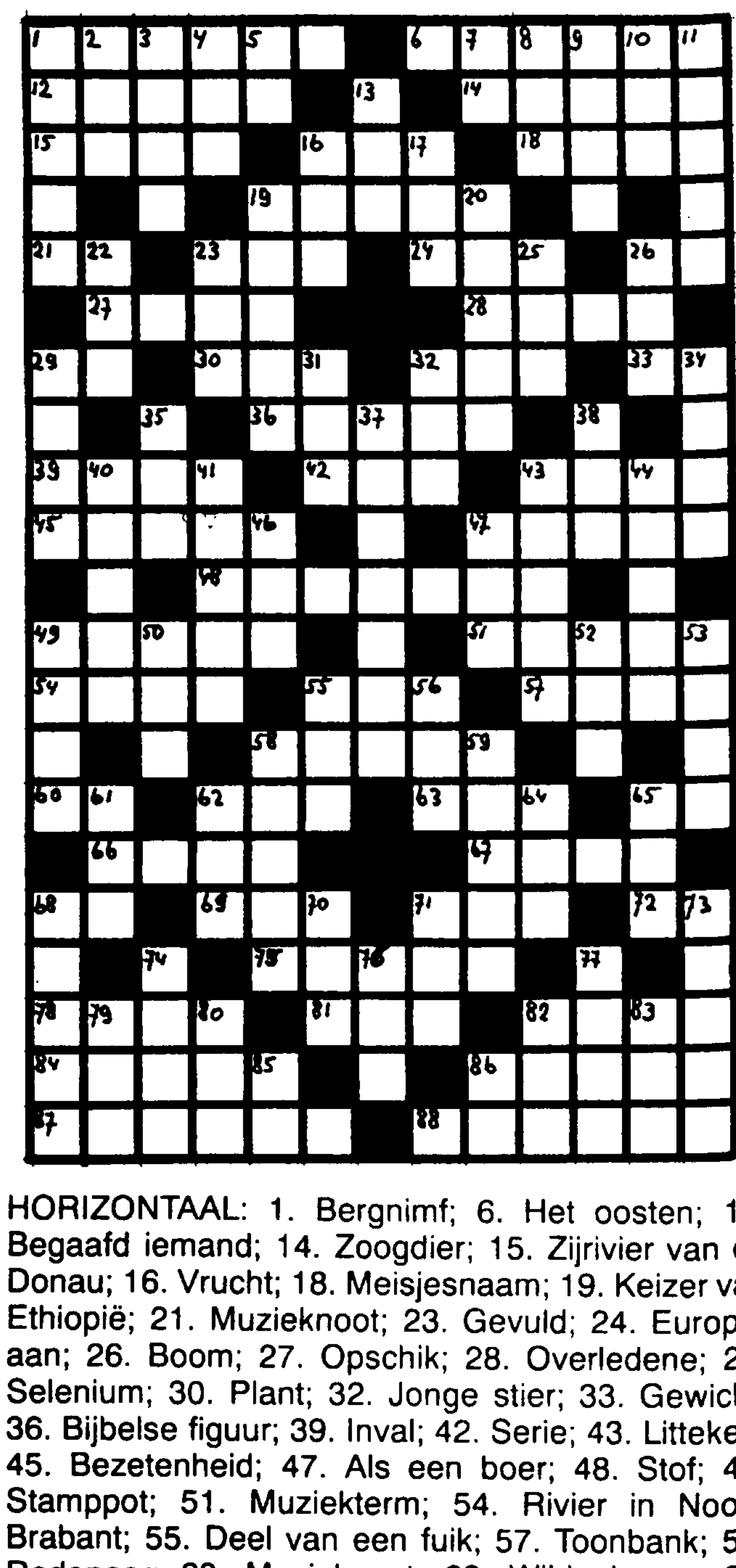
22. -, P7b6 23. Lxb6, Pxb6 24. Pxc4 25. Pxc4, Lh6+ 26. Kbl, Kf8 27. Thg1, b3 28. cxb3 en hier kon de Amerikaan het niet meer aanzien: 1-0.

Dat de Oostduitse veteraan Wolfgang Uhlmann het nog niet verleerd is, laat de volgende partij zien. Wit: Riny Kuijf (2445), Zwart Wolfgang Uhlmann (2505): 1. e4, e6 2. d4, d5 3. Pd2, c5 4. Pgf3, Pc6 5. Lb5, dxe4 6. Pxe4, Ld7 7. Le3, Da5+ 8. Pc3, cxd4 9. Pxd4, Lb4 10. 0-0, Lxc3 11. bxc3, Pge7 12. Pxc6, Lxc6 13. Lxc6+, Pxc6 14. c4, 0-0 15. Db1, Dc7 16. c5, Tfd8 17. Db5, Td7 18. Tadl, Tad8 19. Td6, a6 20. Db2, Pe7 21. Lg5, Txd6 22. cxd6, Txd6 23. Lf4, Db6 24. De5, Td7 25. Le3, Dc7 26. Db2, Pf5 27. Lb6, Dc6 28. g3, h5 29. h4

29.-, Td2 3-. Db4, Pxg3 en wit gaf het op. Hij verliest minimaal een toren.

KRUISWOORD PUZZEL

HORIZONTAAL: 1. Bergnimf; 6. Het oosten; 12. Begaafd iemand; 14. Zoogdier; 15. Zijrivier van de Donau; 16. Vrucht; 18. Meisjesnaam; 19. Keizer van Ethiopië; 21. Muzieknoot; 23. Gevuld; 24. Europeaan; 26. Boom; 27. Opschik; 28. Overledene; 29. Selenium; 30. Plant; 32. Jonge stier; 33. Gewicht; 36. Bijbelse figuur; 39. Inval; 42. Serie; 43. Litteken; 45. Bezetenheid; 47. Als een boer; 48. Stof; 49. Stamppot; 51. Muziekterm; 54. Rivier in Noord Brabant; 55. Deel van een fuik; 57. Toonbank; 58. Redenaar; 60. Muzieknoot; 62. Wilde haver; 63. Gelatine; 65. Voegwoord; 66. Ierland; 67. Vis; 68. De dato; 69. Boom; 71. Pad; 72. Muzieknoot; 75. Deel van het lichaam; 78. Tijding; 81. Onbeweeglijk; 82. Voortreffelijk; 84. Deel van de dag; 86. Deel van de rug; 87. Orgelregister; 88. Leidsman.

VERTIKAAL: 1. Kruisboog; 2. Zaak; 3. Reus; 4. Houding; 5. Lidwoord; 7. Filmfiguurtje; 8. Neergang; 9. Heilige stier; 10. Uitholling in een muur; 11. Torenomgang; 13. Wig; 16. Schel; 17. Sukkel; 19. Ketting zonder eind; 20. Soort auto; 22. Onheilsgodin; 23. Huid; 25. Insekt; 26. Europese Gemeenschap; 29. Pienter; 31. Plaaggeest; 32. Roofdiertje; 34. Reeks; 35. Lidwoord; 37. Gevaarlijk; 38. Amerikaanse schrijver; 40. Dagtekening; 41. Ooievaar; 43. Zangstuk; 44. Muze; 46. Lof; 47. Speelgoed; 49. Stel; 50. Elasticiteit; 52. Zandheuvel; 53. Kijken; 55. Een weinig; 56. Vaartuig; 58. Oxydatie; 59. Vlaskam; 61. Gelofte; 62. Vreemde munt; 64. Grof; 65. Plaats in de N.O. polder; 68. Harssoort; 70. Fut; 71. Bron; 73. Bijenhouder; 74. Sterke drank; 76. Versteld; 77. Geldstuk; 79. Wees gegroet; 80. Ex-koningin van Spanje; 82. Schrijfgerei; 83. Wereldtaal; 85. Kindergroet; 86. Frans lidwoord.

WINNAAR VORIGE WEEK

Uit het grote aantal inzendingen van dez Amigoe-kruiswoordpuzzel van verleden week is uiteindelijk als gelukkige winnaar van de weekprijs van 25 gulden getrokken:

T.A. Baas
Uranusstraat 16-C
Curaçao

De winnaar kan zijn/haar prijs na identificatie afhalen op het kantoor van de Amigoe. (tot drie uur)
Oplossingen moeten ingediend zijn op Curaçao vóór donderdagmorgen tien uur en op Aruba vóór woensdagmiddag vijf uur en duidelijk en op enveloppe vermelden:
KRUISWOORDPUZZEL

Curaçao: POB 577, Aruba: Caya G.F. Betico Croes 110 en Bonaire: Kaya Governador Debrot 154 t.n.v. Hubert Linkels.

OPLOSSING VORIGE WEEK

HORIZONTAAL: 1. Spreeuw; 7. Deernis; 13. BPA; 14. Vete; 15. Arie; 16. Das; 18. Eerder; 20. Enk; 22. Sedert; 24. Dor; 27. Pee; 28. Room; 30. Heerlijk; 34. Nero; 36. Pan; 37. Merg; 38. Emir; 40. Lap; 41. U.S.; 42. Her; 43. Ons; 45. Lak; 46. Go; 47. Tel; 49. Sap; 51. Boa; 52. Mep; 53. Als; 54. Epode; 55. Die; 56. Dot; 58. Ier; 60. Los; 62. Top; 65. Ik; 66. Val; 67. DDT; 69. Oer; 70. Ze; 71. Cel; 73. Silo; 75. Rail; 77. Bon; 78. Trom; 80. Muskaat; 82. Lans; 83. Rug; 85. Wig; 86. Aardig; 89. Nol; 91. Madame; 93. Tri; 94. Dame; 96. Sier; 98. Gal; 99. Meestal; 100. Drempel.

VERTIKAAL: 1. Spe; 2. Pardon; 3. Ever; 4. Eer; 5. Ut; 6. Wee; 7. Dak; 8. Er; 9. Eis; 10. Reep; 11. Ideeel; 12. Sar; 13. Beerput; 17. Stropop; 19. Dom; 21. Nar; 23. Den; 25. Ter; 26. Tijm; 29. Oase; 30. Hera; 31. Ego; 32. Les; 33. Kilo; 35. Rage; 37. Messias; 39. Raadsel; 44. Noord; 48. Lat; 50. Per; 51. Bel; 52. Met; 56. Dictaat; 57. Oker; 59. Elim; 61. Ooit; 63. Ozon; 64. Penseel; 67. Dos; 68. Tra; 72. Lorrie; 74. Lus; 76. Aai; 77. Bagage; 79. Mud; 81. KRO; 82. Lid; 84. Gids; 85. Warm; 87. Arm; 88. Gat; 89. Nel; 90. LSD; 91. Mee; 92. Mal; 95. Ma; 97. Ir.